WILLIAM SHAKESPEARE

ANTONIUS VE KLEOPATRA

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
SABAHATTİN EYÜBOĞLU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

ANTONIUS ve KLEOPATRA

WILLIAM SHAKESPEARE

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİRENLER:

SABAHATTİN EYÜBOĞLU

GİRİŞ:

CEVZA SEVGEN

ÖNSÖZ:

MîNA URGAN

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ
WILLIAM SHAKESPEARE
ANTONIUS VE KLEOPATRA
özgün adı
THE TRAGEDY OF ANTONIUS AND CLEOPATRA

Sertifika No: 11213
shakespeare danışmanı
CEVZA SEVGEN
shakespeare editörü
RANA TEKCAN
görsel yönetmen
BİROL BAYRAM
grafik tasarım ve uygulama
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
istiklal caddesi, no: 144/4 beyoğlu 34430 istanbul
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Genel Yayın: 454

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941

Maarif Vekili

Hasan Âli Yücel

William Shakespeare

Giriş

William Shakespeare

23 Nisan 1564’te Stratford-Upon-Avon’da doğan Shakespeare’in yaşamı hakkında bildiklerimiz kilise, mahkeme ve tapu kayıtları gibi resmi belgelerle çağdaşlarının onun kişiliği ve eserleri hakkında yazdıklarına dayanır. Hali vakti yerinde bir esnaf olan, aynı zamanda yerel yönetimde sulh hakimliği ve belediye başkanlığı gibi önemli görevler üstlenen John Shakespeare’in üçüncü çocuğu ve en büyük oğludur. Babasının maddi durumu daha sonraki yıllarda bozulsa da Shakespeare’in diğer eşraf çocukları gibi ilkokuldan sonra eğitim dili Latince olan King’s New School adlı ortaöğretim okuluna devam ettiğine ve burada Roma edebiyatının klasikleriyle tanıştığına kesin gözüyle bakabiliriz. Üniversiteye gitmeyen Shakespeare’in Latincesinin düzeyini tam olarak bilemediğimizden kaynak olarak kullandığı bazı eserleri asıllarından mı, yoksa çevirilerinden mi okuduğu hakkında bir şey söyleyemiyoruz.

1582’de on sekiz yaşındayken kendisinden sekiz yaş büyük Anne Hathaway ile evlenen Shakespeare’in bu evlilikten üç çocuğu olmuş ancak oğlu Hamnet’i 1596’da kaybetmiştir. 1585 yılı ile 1590’ların başı arasındaki yaşamı hakkında elimizde güvenilir bilgi yok. Ancak Shakespeare’in bu yıllar içinde Londra’ya gelip aktör ve oyun yazarı olarak tiyatroculuk mesleğine başladığını ve kısa zamanda ün kazandığını biliyoruz. Londra’da yaşadığı yıllarda Stratford ve ailesiyle ilişkisini düzenli olarak sürdüren Shakespeare’in profesyonel yaşamı çok yoğun geçmiş. Soneleri (“Sonnets”), konularını klasik mitolojiden alan iki uzun öyküsel şiiri (“Venus and Adonis” ve “The Rape of Lucrece”) ve oyunlarıyla tanınan Shakespeare yazarlık ve aktörlüğün yanı sıra çalıştığı tiyatro kumpanyasının altı ortağından biriydi.

Eline geçen paranın önemli bir kısmıyla emlak satın almış ve bu yatırımlar sayesinde 1610'da Stratford'a oldukça varlıklı bir kişi olarak dönmüştür.

İşleriyle ilgili olarak ara sıra Londra'ya gitse de yaşamının son dönemini Stratford'da geçiren Shakespeare 23 Nisan 1616'da ölür. Stratford'luların bu ünlü hemşehrilerinin onuruna yaptırıp kiliseye koydukları anıtta, adının Sokrates ve Vergilius'la birlikte anılması dikkat çekicidir.

Shakespeare Döneminde Tiyatro

Shakespeare'in Londra'ya gidip meslek yaşamına başladığı yıllarda İngiltere'de oldukça canlı bir tiyatro ortamı yeşermişti bile. Gerek şiir gerek düzyazıyla yazılmış oyunlar gezginci tiyatro kumpanyaları tarafından tiyatro oynamaya elverişli her türlü açık ve kapalı mekânda sergilenmekteydi. Asıl amacı oyun sahnelemek olan ilk yapının 1576 yılında James Burbage tarafından inşa edilen ve “Tiyatro” adını taşıyan bina olduğu sanılıyor. Bu tarihlerde Londra belediyesi şehir merkezinde ve yerleşimin yoğun olduğu mahallelerde tiyatro yapımına izin vermediğinden, tüm tiyatrolar Thames nehrinin diğer kıyısında, şöhreti pek iyi olmayan bir bölgeye toplanmıştı.

Elizabeth döneminin ilk tiyatroları genelde daire izlenimi veren sekizgen biçiminde, ahşap, çatısı kısmen açık mekânlardı. Bugünkünden farklı olarak, izleyicilerin arasına doğru uzanan yüksek bir platform şeklindeki sahne perdesizdi. Üzeri kapalı olan platform-sahnenin tavanı “gökyüzü”, altındaki kısım ise “cehennem” işlevi görüyordu. Şeytanlar, hayaletler ve kötü ruhların “cehennem”le “dünya” arasında gidiş gelişleri sahne zeminindeki kapak açılarak sağlanırdı. Sahnenin hemen arkasındaki iki veya üç katlı, balkonlu bölüm sahne efektleri için kullanılan malzemeyi, müzisyenlerin bulunduğu mekânı ve aktörlerin

bekleme odasını barındırırdı. Aktörler sahneye sağ ve sol taraftaki, üzeri perdeyle örtülü kapılardan girerlerdi.

Açık çatılı tiyatrolarda oyun hiç ara verilmeden, baştan sona kadar oynanırdı. Üç kattan oluşan ve sahneyi çevreleyen izleyici sıraları bugünkü ölçülere göre dar ve rahatsızdı. En ucuz biletlerden alanlar sahnenin etrafında durup oyunu ayakta seyrederler ve yağmur serpiştirdiğinde ıslanırlardı. Sahne gibi, izleyici sıralarının da üzeri çatıyla örtülüydü. Oyun sırasında izleyiciler arasında dolaşan satıcılardan meyve, fıstık gibi şeyler alıp yemek, oyunculara laf atmak, yergiyi ıslıkla, beğeniyi ise gürültülü alkışlarla ifade etmek âdetti. Tiyatrolarda tütün içilmesi zamanla yasaklandıysa da arkadaki seyircinin sahneyi görmesini engelleyen, devrin modası büyük şapkaların serbest olduğu anlaşılıyor. Bunun nedeni, açık havada izleyicilerin başlarını sıcak tutma ihtiyacı olsa gerek. Eski Globe ve Rose tiyatrolarının bulunduğu yerde yapılan arkeolojik kazılarda sahnenin etrafındaki zeminin cüruf, kül, çamur ve fındık kabuklarından oluşan bir harçla kaplı olduğu görülmüş. Yağmur suyunu süzüp aşağı geçiren ve sahne çevresinde ayakta duran izleyicilerin daha kuru bir zemine basmasını sağlayan bu harcı yeni Globe'a uygulamak için gerekli 7,5 ton fındık kabuğu 1997 yılında Giresun'dan gönderilmiştir.

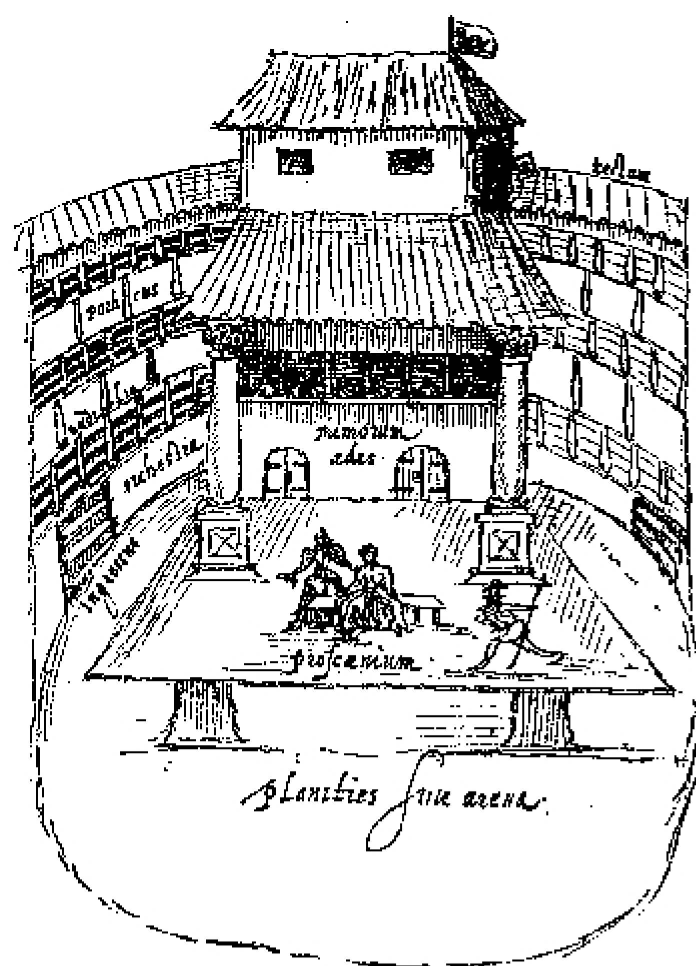
Bu devirde açık çatılı tiyatroların yanı sıra daha küçük, kapalı tiyatroların da inşa edildiğini görüyoruz. Pencerelerden giren ışık ve mumlarla aydınlanan bu tiyatrolarda mumların fitilinin kesilip düzeltilmesi için oyuna dört kez ara verilirdi. Daha çok varlıklı kesimin gittiği kapalı tiyatrolarda açık çatılı tiyatrolardan farklı olarak, en pahalı biletler sahneye yakın olanlardı.

Açık ve kapalı tiyatrolar arasındaki mimari farklar akla hep şu soruyu getirmiştir: Acaba oyun yazarları farklı tiyatro mekânları için farklı türde oyunlar mı yazdılar? Bugün artık biliyoruz ki aynı oyunlar hem açık hem kapalı tiyatrolarda

sahneye konulmuş; demek ki yazarlar oyunlarını genelde mekân farkı gözetmeden kaleme almışlardır.

Shakespeare'in kumpanyası önceleri kiracı olarak "Tiyatro"da temsiller verirken, daha sonra iki ayrı tiyatro binasına sahip oldu. Bunlardan ilki, yani 1599'da yaptırdıkları yaklaşık 3000 kişilik, açık çatılı ve daire şeklindeki Globe Tiyatrosu, kumpanyanın ana mekânıydı. (Globe'un adı yer küresinden, yani dünyamızdan esinlenmişti; Shakespeare'in karakterlerinden biri dünyanın bir sahne, insanların da bu sahnedeki oyuncular olduğunu söylerken, gerçek yaşamla tiyatroda canlandırılan yaşam arasında kurulan bağı dile getirmiş olur.) 1613'te yanan Globe Tiyatrosu ikinci kez yapıldıktan sonra, 1642'de Cromwell'in tiyatroları kapatmasına kadar işlevini sürdürmüştür. Shakespeare'in ortağı olduğu kumpanya 1609'da ikinci bir tiyatro edindi. Blackfriars adlı ve Globe'a oranla daha küçük olan bu kapalı tiyatro kumpanyanın kışlık mekânı işlevini görüyordu.

Bugün Londra'da, Amerikalı oyuncu ve yönetmen Sam Wannamaker'in 1970'lerde başlattığı girişim sayesinde yeni bir Globe Tiyatrosu var. Umutsuz görünen ve uzun yıllar süren çabalar sonucu eski Globe'un durduğu yerin hemen yanında artık gerek mimari gerek malzeme ve uygulanan yapı teknikleri açısından aslına sadık yeni bir Globe yükseliyor. Wannamaker düşlerinin gerçeğe dönüşmesine yaklaşmışken 1993'te yaşamını yitirdi. Onun ölümünden sonra yapımı tamamlanan tiyatro 1997 Haziranında Kraliçe tarafından resmen açıldığında, sahneye konan ilk oyun, tıpkı 1599'da olduğu gibi Shakespeare'in *V. Henry* adlı oyunuydu.

porticus
orchestra
mimorum aedes
proscænium
planities sive arena

Swan Tiyatrosu

(1596’da Johannes de Witt’in çizdiği resmin Arend van Buchell tarafından yapılmış kopyası.)

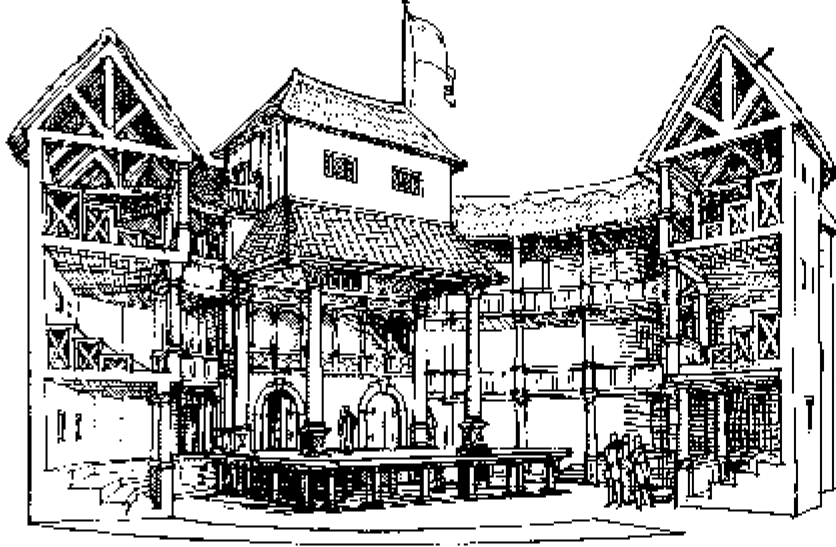
Shakespeare profesyonel yaşamı boyunca hep aynı tiyatro kumpanyasıyla çalışmıştır. “Lord Chamberlaine’s Men” (Başmabeyincinin Oyuncuları) olarak tanınan grup Kraliçe I. Elizabeth’in ölümü üzerine 1603’te kral olan I. James’in himayesine girdikten sonra “King’s Men” (Kralın Oyuncuları) adını alır.

1590’larda bir endüstri haline gelen ve pazar hariç her gün oyun sahneleyen tiyatrolar toplu olarak haftada on beş bin kadar seyirci çekiyorlardı. Tiyatro temsillerinin en yoğun olduğu aylar eylülden aralık sonundaki Noel’e kadar olan süreydi. Genellikle yaz aylarında başgösteren veba salgınları nedeniyle tiyatrolar zaman zaman kapatılır, böyle zamanlarda kumpanyalar turneye çıkarak ülkeyi dolaşırlardı. Bazen de saraya çağrılarak temsillerini Kraliçe I. Elizabeth’in ve daha sonra Kral I. James’in huzurunda sunarlardı. Shakespeare’in hangi oyunlarının hangi tarihlerde sarayda temsil edildiği belgelerde vardır.

Shakespeare’in yaşadığı dönemde bugün sinemada olduğu gibi “yıldız” sistemi geçerliydi. Ancak oyuncular alkışlanıp övülürken oyunculuk mesleği hor görülmüş, ahlakın bekçiliğinden sorumlu yerel yöneticilerin, din adamlarının ve sansür kurulunun gözü hep tiyatronun üzerinde olmuştur. Shakespeare’in kumpanyasının yıldızı özellikle trajedilerde ünlenen Richard Burbage’dı. Burbage “Tiyatro”yu yaptıran James Burbage’ın oğludur. Will Kempe ve Robert Armin ise kumpanyanın en sevilen komik aktörleriydi. Bu oyuncuların ölümlerinden yıllar sonra bile hatırlanmaya devam ettiklerini görüyoruz. Tiyatrolardaki tüm oyuncular erkekti; kadın rolleri kadrodaki en genç aktörler tarafından canlandırılırdı. İzleyicilerin gerçekçilikle ilgili bu ve buna benzer sorunları düşgüçlerinin yardımıyla aştıkları anlaşılıyor.

Sahnede hemen hiç dekor bulunmadığından belirli bir mekânın canlandırılması sembolik birkaç parça sahne

eşyası, metnin içine serpiştirilmiş yer betimleyici sözler ve izleyicinin düşgücünü seferber etmesi sayesinde gerçekleşirdi. Temsiller gündüz yapıldığından bugünkü gibi izleyicilerin oturduğu kısmı karartıp sahneyi aydınlatma veya ışığı azaltıp çoğaltma olanağı yoktu. Bu durumda karanlığı ifade etmek için bazen meşaleler yakılır, bazen oyuncular ellerinde mumla veya gecelik entarisi giyerek sahneye çıkarlardı. Ayrıca oyun yazarının diyaloglara gece veya gündüz, karanlık veya aydınlık olduğunu belirten sözler koyarak ışık sorununu metnin içinde çözdüğü de görülür. Özellikle tarihi oyunlarda iki ordunun savaşmasını gerektiren sahneler borazan ve top sesleri eşliğinde iki veya dört kişinin stilize bir biçimde döğüşmesi ile canlandırılırdı. Bu da yine düşgücünü devreye sokan, aynı zamanda pratik ve (kumpanyadaki aktör sayısının çok büyük olmadığı düşünülürse) ekonomik bir yöntem sayılır.

Tipik bir Elizabeth dönemi Tiyatrosu

(1965'te C. Walter Hodges tarafından gerçekleştirilen çizim.)

Dekorsuz sahneye karşın efektler ve kostümler oldukça çarpıcıydı. Sahne efektleri arasında gökgürültüsü, top sesi, havada tel ve makaralar sayesinde uçan doğaüstü, tanrısal yaratıklar ve tabii müzik önemli bir yer tutar. Oyuncuların temsillerde giydikleri kıyafetler de olabildiğince görkemliydi. Bunlardan bazılarının soyluların elden çıkarttıkları giysiler olduğu sanılıyor. Giyimde tarihselliğe bağlı kalmadıklarını, örneğin 14. yüzyılda geçen *Richard II* adlı oyunun Shakespeare döneminde giyilen kıyafetlerle oynandığını biliyoruz. Shakespeare'in toga giydikleri sanılan Romalı karakterleri tarihe sadık kostümün neredeyse tek örneğini teşkil ederler. Bakireler beyaz giysileri, hortlak ve hayaletler deri kıyafetleri ile sahneye adım attıklarında hemen tanınırlardı. Bir karakterin ıslak elbiselerle sahneye çıkması, deniz kazasından kurtulduğuna işaretti. Oyundaki karakterlerden birinin kişiliğini veya cinsiyetini gizlemesi ya da başka birinin kişiliğine bürünmesi gerektiğinde ayrıntılı saç ve makyaj değişikliği yerine kıyafet değişikliği veya takma bir sakal yeterliydi.

Dönemin oyunculuk tarzının bugünkünden farklı olduğu bir gerçek ancak bunun nasıl bir tarz olduğu konusunda fikir birliği yok. Konu üzerinde çalışanların bir kısmı bu tarzın mimik ve nüansa olanak verdiğini söylerken büyük bir çoğunluk stilize olduğu, kalıplara, belirli jest ve hareketlere dayandığı görüşünü savunuyor. Bazı izleyicilerin sahne etrafında gezinip aktörlere laf attığı ve herkesin birbirini görebildiği aydınlık bir ortamda oyuncuların güçlü bir ses tonu ve belirgin jestler kullanmak zorunda kalacaklarını düşünmek pek de yanlış sayılmaz. Nüanslı ve ince jestlere dayanan bir oyun tarzı ancak küçük ve kapalı tiyatrolar için söz konusu olabilir. Ancak oyuncuların oyun tarzlarını mekâna göre değiştirdiklerine dair elimizde herhangi bir belge yok.

Dönemin estetik anlayışı sanatın doğayı yansıtması gerektiğini söyler. O dönemde yansıtma kuramı sadece sanat eserleri için değil tiyatro oyunculuğu için de geçerli olmalı ki Hamlet oyunculara insan doğasına sadık kalmalarını öğütler. Ancak doğanın yansıtılması farklı dönemlerde farklı şekillerde anlaşılmıştır. Acaba Shakespeare döneminde "yansıtma", "canlandırma" ve "natüralizm" oyuncunun kendisini oynadığı rolle bütünleştirmesi anlamına mı geliyordu? Büyük ölçüde kalıplara dayanan bir oyunculuk stili, aktörlerin aynı hafta içinde birkaç farklı rolde sahneye çıkmaları gibi faktörler Stanislavski metoduna benzer yöntemleri dışlıyor gibi görünebilir. Öte yandan bir oyuncunun gelenekselleşmiş jestler kullanmasının, kendini canlandırdığı karakterle psikolojik açıdan bütünleştirmesine engel teşkil edip etmediği de düşünülmeye değer bir konudur.

Provalar hakkında maalesef elimizde çok az belge var. Bugünkü anlamda "yönetmen" sayılmasa da her kumpanyada aktörlere yol gösterici konumunda bir oyun sorumlusunun varlığından söz edebiliriz. Bu kişi bazen oyun yazarının kendisidir. Hem oyun yazarı hem aktör olan Shakespeare de provalarda diğer oyunculara yol göstermiş olabilir. Aktörlere ezberlemeleri için verilen metinler genellikle oyunun tümü değil, sadece canlandıracakları karaktere ait satırları içeren metinlerdi. Diğer karakterlere ait satırlara ancak aktörün söze hangi noktada gireceğini göstermek amacıyla yer verilirdi. Genel prova sayısının yok denecek kadar az olduğu anlaşılıyor. Oyuncular rollerine tek başlarına çalışırlar, şölen, savaş, cenaze gibi törensel sahneler hep belirli bir tarzda oynandığından bunlar için ayrıca prova gerekmezdi. Yılda yaklaşık kırk değişik oyun sahneye koyan bir kumpanyada provalar için ayrılan sürenin epey kısa olduğunu varsayabiliriz. Oyuncuların ezber yetenekleri ve bellekleri çok güçlü olmakla birlikte oynanan

oyun ve üstlenilen rol sayısının fazlalığı nedeniyle temsillerde suflöre mutlaka ihtiyaç vardı.

Shakespeare döneminin tiyatro izleyicileri farklı sınıflardan, farklı kültür, refah ve eğitim düzeylerinden gelen kadın ve erkeklerden oluşuyordu. Aristokratlardan tüccarlara, hukuk öğrencilerinden bakkal çıraklarına kadar geniş bir yelpazeyle karşı karşıyayız. Yine de orta ve üst sınıf izleyicilerin sayıca alt sınıf izleyicilerden fazla olduğu tahmin ediliyor. Tiyatroya hiç gitmeyen gruplar ise Püritenler ve Anglikan kilisesinden kopan diğer bazı dini cemaatlerdi.

O dönemin tiyatro izleyicileri şiir dili ile yazılmış ve karmaşık tümce yapıları içeren oyunları algılamaya bizlerden daha yatkındılar. Sözlü edebiyatın bir anlamda devam ediyor olması, insanların tiyatroya gitme alışkanlıkları ve her pazar kilisede dinledikleri, özenli bir dille sunulan vaazların yarattığı kulak dolgunluğu gibi faktörlerin bunda önemli bir payı vardır. Altıncı sınıfa kadar okuyan herkesin klasik yazarları bir ölçüde tanıdığını göz önüne alırsak, oyunlarda mitolojiye ve klasiklere yapılan göndermelerin önemli bir kısmını algılamakta fazla zorlanmadıkları sonucuna ulaşırız. Ancak sessizliğin hiçbir zaman tam olarak sağlanamadığı tiyatrolarda izleyicilerin bazı sözcük ve dizeleri duyamamaları olasılığını da akıldan çıkarmamak gerekir. Shakespeare'in çağdaşı Ben Jonson'un izleyicilerden oyunları "görmeye" değil "dinlemeye" gelmelerini istemesine karşın, izleyicilerin hiç olmazsa bir bölümü için görselliğin sözcüklere ağır bastığını söyleyebiliriz.

Shakespeare'in Oyunlarının Yayımlanması

Dönemin diğer oyun yazarları gibi yılda ortalama iki oyun ürettiği sanılan Shakespeare'in özgün elyazmalarından maalesef hiçbiri elimizde yok. Uzmanlara göre, Shakespeare bir oyunu tamamladığında elyazması metni bazen temiz

kopya bazen de temize çekilmemiş müsvedde halinde hemen oyun sorumlusuna teslim ederdi. O andan itibaren oyun, yazarın değil kumpanyanın malıydı artık. Kolay okunmayan, kenarlarına dizeler sığdırılmış müsveddeler bir başkası tarafından temize çekilirdi. Shakespeare'in kaleme aldığı özgün metinlerde perde ve sahne bölüntüleri olmadığı gibi genelde olayların geçtiği mekân, oyuncuların sahneye giriş çıkışları ve kullanılacak efektler hakkında pek fazla açıklama bulunmadığı sanılıyor. Bu tür notlar ve açıklamalar, oyun sorumlusunun kullanımı için hazırlanan özel kopya üzerinde işaretleniyordu. Kumpanya açısından çok değerli olan bu kopya zaman içinde yıprandığında yenisi hazırlanırdı. Oyuncuların kullandığı ve sadece kendi rollerini içeren kopyalar da yıprandıkça yenilenirdi.

Telif hakkının olmadığı bu dönemde gişe hasılatını düşünen kumpanyalar doğal olarak oyunların basılmasını ve rakip kumpanyaların eline geçmesini istemiyorlardı. Buna karşın Shakespeare'in oyunlarından ondokuzu yani yarısı kendi yaşamı sırasında yayınlanmış. Genel kanı sözkonusu oyunların, birkaç istisna dışında, yazarın ve ortak olduğu kumpanyanın izni olmadan basıldığıdır. Bunların tümü quarto yani sayfa boyutu olarak nispeten küçük baskılardı. İyi ve kötü olarak sınıflandırılan quarto'lardan, iyi quarto denilen basımlar ya Shakespeare'in özgün metinlerinin kopyalarına ya da oyun sorumlusunun açıklamalar ve notlar içeren özel kopyasına dayanır. Bu kopyaların matbaaya izinsiz olarak nasıl ulaştığı konusunda kesin bir bilgi yok. Kötü quartolar ise basımcıların ele geçirdiği bozuk ve okunaksız müsveddelere veya oyuncuların hafızasına dayanan metinlerdir. Kendi rolünü zaten ezbere bilen bir aktör (ki bazen aynı aktörün bir oyunda iki ayrı rol üstlendiği olurdu) diğer karakterlerin rollerini de oyun sırasında iyi kötü ezberleyebilirse belleğindeki bozuk metni yayımcıya satabilirdi. Gerek *Romeo ve Juliet*'in gerek *Hamlet*'in korsan baskıları o denli bozuktu ki kumpanya bu iki oyun kötü bir

ün kazanmasın diye eldeki yedek kopyalardan ikisini (belki de Shakespeare'in müsveddelerini) basımcıya göndermek zorunluluğunu hissetmiş, böylece oyunların iyi sayılabilecek ikinci quarto baskılarına olanak sağlamıştır. Ancak Fredson Bowers'ın işaret ettiği gibi, *III. Richard*'ın ve *V. Henry*'nin yine çok kötü olan quartoları yayımlandığında kumpanya daha temiz metinlerin basılmasına yardımcı olmamıştır.

Shakespeare'in oyunlarının ilk toplu basımı ölümünden sonra aynı kumpanyadan iki oyuncu, John Heminges ve Henry Condell, tarafından 1623 yılında gerçekleştirildi. Bu baskıda *Perikles* ve *İki Soylu Akraba* adlı oyunlara yer verilmemiştir. Yazarın bu iki dostu oyunları folio boyutunda (yani matbaa kâğıdını quarto'lardaki gibi sekiz küçük sayfa yerine dört büyük sayfa halinde katlayarak) yayınladıkları için bu tek ciltlik basım *İlk Folio* olarak adlandırılır. Heminges ve Condell baskıyı hazırlarken oyun sorumlusu tarafından kullanılan elyazmalarının kopyalarından, bazen de mevcut quarto baskılarından yararlanmışlardır.

İlk Folio ile quarto'ları karşılaştırdığımızda metinler arasında farklılıklar görürüz. Sözcük düzeyindeki ufak tefek farkları açıklamak kolaydır. Gerek elle çoğaltma sırasında gerek dizgide dikkatsizlik sonucu meydana gelen hataların yanı sıra, özgün elyazmasının yer yer okunaksız olmasından doğan hatalar nedeniyle de metinler arasında bazı farklılıklar oluştuğunu biliyoruz. Sağlam ve güvenilir kaynaklara dayanmasına karşın uzmanlar İlk Folio'da da çok sayıda hata olduğu görüşündedirler. Çoğu sözcük düzeyindeki bu hataların azlığı veya çokluğu kaynak metnin okunaklılığı kadar dizgiyi yapan kişilerin (bu konuda tahminler iki ile dokuz kişi arasında değişiyor) ustalığı ve tecrübesiyle orantılıdır. Aynı oyun metninin değişik bölümleri üzerinde çalışan farklı dizgicilerin farklı kalitede metinler ürettiklerini görüyoruz. Özellikle quarto'lardaki birtakım hataların ise dizgicilerin metne sık sık bakmak

yerine birkaç satırı birden okuyup akılda tutmaya çalışmalarından, bazen daha da ileri giderek sözcükleri değiştirmelerinden kaynaklandığı sanılıyor.

Ancak bazı oyunların quarto ve İlk Folio metinleri arasında sözcük düzeyinde kalmayan ciddi farklılıklar görmekteyiz. Örneğin *Hamlet*'in iyi quarto ve İlk Folio metinleri arasında toplam 310 satırlık fark vardır; iyi quarto Folio metninde bulunmayan 230 satır, buna karşın Folio metni quarto'da bulunmayan 80 satır içerir. Metinler arasındaki bu tür farkların yazarın zaman içinde oyunda yapmış olduğu değişikliklerden ya da provalar sırasında veya oyun temsil edilmeye başlandıktan sonra yapılan ekleme ve çıkartmalardan kaynaklandığı sanılmaktadır. Shakespeare'in oyunlarını okurlar için değil sahnede temsil edilmek üzere yazdığını, bu nedenle kendi yaşamı boyunca sabit değil değişken oyun metinlerinin söz konusu olduğunu düşünürsek, iyi metinler arasında bile farklar bulunmasını yadırgamamamız gerekiyor.

A CATALOGVE

of the feuerall Comedies, Hiftories, and Tragedies contained in this Volume.

COMEDIES.

HISTORIES.

TRAGEDIES.

İlk Folio'dan sonra Shakespeare'in oyunları 17. yüzyıl boyunca pek çok kez gerek quarto gerek folio olarak yayımlandı. Metinlerin baskıya verilmeden önce editör tarafından ciddi bir biçimde gözden geçirilip yanlışlıkların ayıklanması ise 18. yüzyılda yaygınlaşır. Yine bu yüzyılda Shakespeare'in editörleri arasında kendileri de ünlü yazarlar olan Alexander Pope ve Samuel Johnson da bulunmaktadır. Dönemin editörleri oyunları kendi anlayışlarına göre perde ve sahnelere ayırmışlar, satırları numaralamışlar, sözcüklerin yazılışını modernize etmişler, yine kendi anlayışlarına göre metinlerdeki bozuklukları düzeltmişler, açıklayıcı notlar düşmüşlerdir. Her sahnenin başında mekân/zaman belirtme ve sahneye giriş çıkışları metinde işaretleme geleneği yine 18. yüzyılda oluşur. Bazı editörler ayrıca eleştirmenlik görevi üstlenerek yazdıkları önsözlerde oyunları o dönemin edebiyat kuramı ışığında tartışmışlardır. Yine bu dönemde metinlere ek olarak farklı editörlerin düzenleme ve açıklamalarını bir araya getiren "variorum" baskıları yapılmaya başlanır.

1864'te Cambridge Üniversitesi'nce yayımlanan tek ciltlik Globe metni çok sayıda 20. yüzyıl basımına kaynaklık etmiş, bu metinde kullanılan satır numaralama sistemi uzun süre geçerli olmuştur. 19. yüzyılda toplu basımların yanı sıra oyunları yıllara yayarak dizi şeklinde okurlara sunmak fikri ortaya atıldı. Arden ve Oxford gibi ünlü dizilerin başlangıcı 19. yüzyıl sonuna dayanır. Günümüzde de tek ciltlik toplu yayımların yanı sıra Oxford, Cambridge, Bantam, Arden, Signet ve Penguin gibi birçok Shakespeare serisi zaman içinde yenilenerek okurlara sunulmaktadır.

Shakespeare'in oyunlarının yeni yayımları sadece İngilizce konuşulan ülkelerde değil dünyanın her tarafında, çeşitli okur ve kullanıcı gruplarının ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde ve artan bir hızla sürmektedir. Metin oluşturma

tekniklerindeki ilerlemeler ve Shakespeare’e olan ilgi devam ettikçe yenilenme süreci de devam edecektir kuşkusuz.

Editör ve İşlevi

Editörün bir Shakespeare oyununu İngilizce olarak, özgün dilinde yayına hazırlaması uzun ve zorluklarla dolu bir süreçtir. Önce kaynak veya kaynaklarını seçmesi, yani daha önce yayımlanmış metinlerin hangisinden veya hangilerinden faydalanacağına karar vermesi gerekir.

Kullanılan kaynaklar farklı olunca, aynı oyunun iki ayrı editör tarafından yayına hazırlanan metinlerinin birbirine tıpatıp uymaması doğaldır. Perde ayrımlarında editörler arasında genel bir uzlaşma varsa da sahne sayısı ve bir sahnenin nerede bitip diğerinin nerede başladığı konusunda görüş birliği yoktur. Bir editörün ürettiği metin kullandığı kaynaklara ve bunlar arasında yaptığı seçimlere göre başka bir editörünkinden daha kısa veya uzun olabilir, satırlara verilen numaralar arasında farklar görülebilir. Örneğin *Onikinci Gece* adlı oyunun III. perdesinin 4. sahnesi Arden serisinde 405, Penguin’de ise 384 satırdır.

Kaynak(lar) belirlendikten sonra, iş hedef kitleyi seçmeye gelir. Editör şayet tiyatroyu seven genel okur kitlesini hedef alıyorsa, açıklama ve dipnotları en az seviyede tutacak, oyunlar üzerinde ileri düzeyde akademik çalışma yapanları hedefliyorsa quarto’ları, İlk Folio’yu ve daha sonraki basımları birbirleriyle karşılaştırıp aralarındaki uyuşmazlıklara dikkat çekecek, açıklamalarında aynı sözcük ve satırların farklı okumalarına yer verecek, kendi tercihlerinin nedenlerini anlatacak, kaynak olarak kullandığı basım(lar)da bozuk olduğuna inandığı bölümleri düzelterek neden böyle düşündüğünü ve yaptığı düzeltmeyi hangi sava dayandırdığını açıklayacaktır. Lisans düzeyindeki öğrenciyi hedef alan editörünse ne çok sade ne çok ayrıntılı bir orta yol bulması gerekir. Editör oyunun kendisi veya başka bir

uzman tarafından yapılmış bir yorumunu metnin başına koyarak ürettiği metne eleştiri boyutu da getirebilir. Hedeflenen okur kitlesinin niteliğine göre ayrıca bir bibliyografya ekleyebilir, oyunda şarkılara yer veriliyorsa, bunlara ait notaları basar veya oyunun sahneye konulmasıyla ilgili tarihsel ve teknik açıklamalar sunar.

Shakespeare'in dili Modern İngilizce kategorisine girse de oyunlarda zamanla anlamı değişen veya artık kullanılmayan pek çok sözcük bulunur. Dört yüzyıllık sürede sözcüklerin vurgulanmasında ve seslendirilişinde meydana gelen değişiklikler, Shakespeare'in kullandığı bazı uyakları ve kelime oyunlarını geçersiz kılarken vezinde de düzensizlik olduğu izlenimini verir.

Belirli bir sözcüğün yazılışı veya anlamı farklı editörlerce farklı biçimlerde yorumlanabilir. *Hamlet*'teki dizelerden birinde doğru sözcüğün "solid" (ağır, katı) mı yoksa "sullied" (lekeli, kirli) mi olduğu oyunun yazılışından dört yüz yıl sonra hâlâ tartışma konusudur. (Bu örnekteki tartışmanın kaynağı ilk baskıların bazılarında "solid" bazılarında ise "sullied" sözcüğünün yer almasıdır.)

Sonuç olarak 1590'lardan bugüne sahnelerde ve kitaplıklarda birbirlerinden az veya çok farklı, değişik Shakespeare'lerin yer aldığını söyleyebiliriz. Bir mucize gerçekleşip yazarın özgün elyazmaları gün ışığına çıkmadığı takdirde, gelecekte de farklı Shakespeare'lerle birlikte yaşamayı sürdüreceğiz.

Çeviri Metinler ve Shakespeare'in Dili

Çeviri kuramı ve pratiğinin son derece ilginç gelişmeler gösterdiği günümüzde bu gelişmeleri birkaç paragrafta özetleme olanağı yoktur. Bu nedenle Shakespeare çevirileri ile ilgili birkaç saptama ile yetineceğiz.

Editör hazırlayacağı metin için nasıl daha önce yayımlanmış metinler arasından bir seçme yapıyorsa, çevirmen de çeşitli editörlerce üretilen metinleri inceleyerek esas alacağı kaynak metni seçer; ayrıca (varsa) daha önce yapılmış çevirileri gözden geçirir. Her çevirmen aynı zamanda bir okur olarak oyuna kendi yorumunu getirir. İngilizce metne yüklediği anlamlar, editörün açıklamalarını değerlendirme biçimi ve tabii seçtiği sözcükler hep metni nasıl "okuduğuna" bağlıdır.

Çevirmen her şeyden önce Shakespeare'in dili ve üslubu üzerinde düşünmek zorundadır. Bugün kullandığımız çok sayıda sözcüğü bizzat yaratan Shakespeare, oyunlarını şiir ile düzyazıyı karıştırarak yazmıştır. Bir genelleme yapacak olursak tarihsel oyunlarda ve trajedilerde şiir daha hakim konumdadır; komedilerde ise düzyazı oranı diğer oyunlara oranla daha yüksektir. Shakespeare de çağdaşları gibi oyunlarının şiirle yazdığı bölümlerinde "blank verse" denilen beş vurgulu ve on heceden oluşan uyaksız ölçüyü kullanır. Özellikle erken döneme ait oyunlarında şekilci şiir yapılarına ve uyaklara yer vererek bazı dizeleri metnin dil örgüsü üzerine işlenmiş bir desen gibi öne çıkaran yazar, sonraları kalıplardan uzaklaşarak çok daha esnek bir şiir dili geliştirir. Shakespeare'in düzyazısı da ritim, esneklik ve kapsadığı değişik stiller açısından neredeyse şiiri kadar ilginçtir. Yazarın karakter yaratmada kullandığı yöntem, her biri için özgün bir dil ve konuşma tarzı oluşturmaktan geçer. Bu farklılıklara duyarlı bir çevirmen Shakespeare'in dilini ve kullandığı değişik üslupları kendi dilinde bu işe en uygun bulduğu şiir ve düzyazı üslupları yoluyla sunar. Yazarın kelime oyunlarına düşkünlüğü, klasiklere yaptığı göndermeler, söz sanatlarına ve ironiye sık sık yer vermesi, ses uyumuna dayanan efektler kullanması çevirmenin çözmesi gereken sorunlardan sadece birkaçıdır. Oyunların okunmak için değil tiyatro sahnesi için yazılmış olmaları da çevirmen tarafından dikkate alınması gereken bir olgudur.

Edebiyat metinlerinin yorumu farklı dönem ve kültürlerde nasıl farklılıklar gösteriyorsa, çeviri anlayışı da zaman içinde değişiklik gösterir. Bu nedenle Shakespeare'in 15-20 yıl arayla yapılan çevirileri sadece çevirmenlerin bireysel tarzları ve seçimleri nedeniyle değil, gerek çeviri anlayışında gerek Shakespeare yorumlarındaki gelişmeler nedeniyle birbirlerinden çok farklıdırlar. "Eskiyen" çevirilerin yerine yenilerinin yapılmasıyla her dilde zamanla farklı Shakespeare'lerin ortaya çıkmasına tanık oluruz.

Bazı çeviriler kaynak metindeki sözcüklere sadık kalırken çok daha özgür olan çeviriler de vardır. Hatta metni çevirirken kendi kültürüne uyarlayan çevirmenlere de rastlarız. Deneysel tiyatro yapanlar dışında, çağdaş yönetmenlerin tercih ettikleri çeviriler genellikle özgün metne gerektiğince sadık ancak akademik nitelikli olmayan, tiyatroya uygun bir dille üretilmiş, zaman, kültür ve dil açısından izleyici ile oyun ve yazar arasında köprü işlevi görebilecek türde çevirilerdir.

Ülkemizde Shakespeare'e karşı 19. yüzyıl sonlarında başlayan ilgi 20. yüzyılda önce en ünlü oyunların, son yıllarda ise daha az tanınan oyunlardan bazılarının çevrilmesi ve sahneye konulmasıyla sürmektedir.

Oyunların yeni çevirileri ile birlikte Türkiye'de Shakespeare çevirilerinin tarihi ve eleştirisi üzerine yapılan çalışmalar da artmaktadır.

Shakespeare'in Yorumlanması

Eserleri her çağda yeni yorumlara olanak veren Shakespeare dörtyüz yıl boyunca gündemde kalabilmiş bir yazar. Ona duyulan bu ilgiyi sürekli kılan nedir acaba? Bu sorunun cevabı yarattığı karakterler, tartıştığı temalar ve dil kullanımındaki ustalığı kadar insanı ve olayları ele alış biçiminde yatar. Hemen bütün oyunlarında yaşamı olanca karmaşıklığı, muğlaklık ve gizemiyle sergilemiş, sorunları

ortaya koyarken siyah beyaz yargılardan bilinçli olarak kaçınmıştır. İnsan deneyimini basite indirgeyen kesin çözümler yerine bizlere soru sorma ve kendi çözümlerimizi üretme olanağını sunan Shakespeare böylece eskimeden, demode olmadan günümüze gelmeyi başarmış ender yazarlardan biri. Shakespeare'in sürekli yeni yorumları davet etmesi, çağdaşımız olmasa da güncelliğini koruduğunun en güçlü kanıtıdır kuşkusuz.

Sahnedeki Yorumlar

Shakespeare'in oyunlarının sahnedeki yorumu zaman içinde büyük farklılıklar göstermiştir. Yazarın ölümünden yirmi altı yıl sonra, Püritenlerin ahlaksızlık yuvası olarak algıladıkları tiyatrolar Cromwell'in emri ile kapatıldı ve 1642'den krallığın yeniden tesis edildiği 1660'a kadar on sekiz yıl kapalı kaldı. Tiyatroları yeniden açan Kral II. Charles döneminde kumpanya sayısı ikiye indirilerek tiyatrolar denetim altında tutulmak istendi. Bu dönemin tiyatro tarihi açısından en önemli yanı kadınların da oyuncu olarak sahnede yer almalarıdır.

17. yüzyılın son kırk yılında Shakespeare'in oyunlarından bazıları özgün biçimleriyle sahnelenirken bazıları büyük değişikliğe uğradı. Bu dönemde Shakespeare'in oyunlarına yeni bölümler yazıp eklemek, iki farklı oyundan bölümleri bir araya getirip ortaya yeni bir oyun çıkarmak, *Kral Lear*, *Romeo ve Juliet* gibi trajedileri mutlu sonla bitirmek, *Fırtına* gibi oyunları opera benzeri bir biçimde sahneye koymak moda oldu. Devrin en önemli Shakespeare oyuncusu Thomas Betterton'dur.

18. yüzyılda uyarlamalar sürmekle birlikte, oyunları sözünü ettiğimiz değişiklikler ve eklemelerden arındırarak Shakespeare'in özgün metinlerine dönme girişimleri de yapıldı. Bu dönemin en ünlü Shakespeare oyuncusu hem trajik hem komik rollerdeki başarısı ile tanınan David

Garrick'tir. 18. yüzyıl sonu ile 19. yüzyılın başlangıcını kapsayan dönemdeki ünlü oyuncular arasında ise neo-klasik oyun tarzını temsil eden John Philip Kemble ve kız kardeşi Sarah Siddon ile onlardan daha gerçekçi bir oyun tarzını benimseyen Edmund Kean'i sayabiliriz.

Viktorya dönemine geldiğimizde oyunları özgün hallerinde sahneye koyma çabası (tiyatrodan çok görkemli ve pahalı gösteriler olarak nitelendirebileceğimiz temsillerin devam etmesine karşın) giderek güçlenir. Oyunculukta romantik hatta melodramatik bir tarzın popüler olduğu bu yıllarda doğallıktan ve gerçekçilikten de söz edildiğine rastlarız. Kostüm ve dekorda tarihe sadakat ön plana çıkar. Henry Irving ve Ellen Terry'nin 1882'de başrolleri üstlendikleri *Romeo ve Juliet* dönemin tiyatro tarihine geçen en ünlü Shakespeare prodüksiyonlarından biridir.

20. yüzyılda özgün metinlere dönüş tamamlanmış, buna karşın oyunların daha önce denenmemiş yaklaşımlarla sahnelendiği heyecan verici bir dönem başlamıştır. Bugün de modern giysilerle Shakespeare'in "çağdaş"laştırıldığı, metinlerin farklı bir gözle okunarak yeniden yorumlandığı, yepyeni oyunculuk ve sahneye koyma tarzlarının denendiği bir çağı yaşıyoruz.

1940 ve 50'lerin yıldız oyuncuları lirik tarzın temsilcisi John Gielguld ile gerçekçilik akımını temsil eden Laurence Olivier'dir. Aynı dönemin kadın oyuncuları arasında Edith Evans, Peggy Ashcroft ve Sybil Thorndike gibi isimleri sayabiliriz. Bugün ise yıldız sisteminden çok ekip oyunu düzeninin revaçta olduğunu görüyoruz.

Yönetmen kavramı da 20. yüzyılın ürünüdür. Shakespeare dönemindeki oyun sorumlusundan, 18. yüzyılda oyunun yorumuna damgasını vuran aktörden, 19. yüzyılı karakterize eden prodüktörden sonra 20. yüzyılda karşımıza çıkan yönetmen, izleyici olarak oyunu nasıl algıladığımızı büyük

ölçüde belirleyen kişidir. Yaratıcılığı ve dramatik sezgileriyle öne çıkan günümüz yönetmeni aynı zamanda oyunların en dikkatli okuyucularındandır. Shakespeare'in temalarını, kullandığı dili ve üslupları, yarattığı karakterleri çağdaş eleştirinin ve bazen de ideolojilerin ışığında irdeleyen yönetmenler özgün yorumlarıyla bize sürekli yeni Shakespeare'ler sunmaktadırlar.

Shakespeare eleştirisi

Shakespeare hakkında 17. yüzyılda yazılanların çoğu eleştiri kapsamına girmeyen övgü ve yergilerden ibaret kaldı. 17. yüzyıldan 19. yüzyıl başlarına kadar oyunlar üzerine yazılan en önemli eleştirilerin, kendileri de ünlü birer yazar olan John Dryden, Samuel Johnson ve Samuel Taylor Coleridge tarafından kaleme alındığını görüyoruz. Eleştirmenlerin Shakespeare'e bakışı zaman içinde önemli değişiklikler geçirmiş, önceki yüzyıllarda bazı eleştirmenlerin Shakespeare'de kusur olarak gördüklerinin büyük bir bölümü (kelime oyunlarına düşkünlüğü, trajedilere komedi unsurları katması gibi) daha sonraları yazarın erdemleri arasında sayılmaya başlamıştır.

17. yüzyılda İngiltere'nin "iyi" oyun yazarlarından biri sayılan Shakespeare'in "bütün zamanların en iyisi" konumuna gelişi 1750'den sonradır. Ünü Avrupa'da da yayılan Shakespeare'i Almanlar kolayca benimserken neo-klasik kuralların güçlü olduğu Fransa'da kendini tartışmasız bir biçimde kabul ettirmesi 19. yüzyılı bulur.

20. yüzyıl boyunca Shakespeare'in oyunları karakter analizi ve tarihsel yaklaşımdan başlayarak biyografik, tematik, Marksist, formalist, yapısalcı, psikoanalitik ve feminist eleştiriye kadar pek çok farklı yöntemle irdelenmiş, yazarın kullandığı dil ve imgeler yeni eleştiri akımından postyapısalcılığa kadar çeşitli yaklaşımların ışığında tartışılmıştır. Kültür çalışmaları, yeni tarihselcilik ve

postkolonializm ile son yıllarda Shakespeare eleştirisine yeni bir boyut eklendiğine tanık oluyoruz. 20. yüzyılda yapılan bibliyografi ve metin çalışmaları ise bize oyunların daha güvenilir metinlerini sunmaktadır. 16. yüzyıl sonu - 17. yüzyıl başı İngiliz tiyatrosunun ayrıntılarıyla incelenmesi ve Shakespeare'in oyunlarının tiyatro sahnesindeki dört yüz yıllık tarihçesinin ortaya konulması da 20. yüzyılda Shakespeare araştırmalarına yapılan önemli katkılar arasındadır.

Frank Kermode'un "Shakespeare Hakkında Yazmak" (LRB, Aralık 1999) adlı makalesinde haklı olarak yakındığı gibi Shakespeare'in oyunlarını kendi önyargılarını payandalamak için çarpıtan, kendi kuramsal gündemlerini öne çıkarmak için araç olarak kullananların sayısı son zamanlarda epey artmış ve kurumsal akademik destek bulmuş da olsa, günümüzde Shakespeare eleştirisine kalıcı katkılar yapacak çalışmaların varlığı yadsınamaz. Okur ile Shakespeare'in oyunları arasında hem köprü hem engel işlevi görebilen eleştirmenler, görüşlerine katılalım veya katılmayalım, metinlere bambaşka açılardan bakmamızı sağlayarak bizi çok daha duyarlı okurlar olmaya zorlarlar.

Oyunların Kronolojisi

Shakespeare'in oyunlarını hangi sırada ve hangi tarihlerde yazdığı konusunda elimizde kesin bilgi yok. Bu nedenle aynı oyun için farklı editörlerin farklı tarihler önerdiğine tanık oluyoruz. Bir oyununun ne zaman yazıldığına dair tahminler genellikle tek bir yıl üzerine odaklanmak yerine, belirli bir yıldan önce veya sonra şeklinde ifade edilir. Oyunun şu gün ve tarihte temsil edildiğine ilişkin bir belge, o oyuna başka bir yazar tarafından yapılan gönderme veya Shakespeare'in oyun içinde başka bir esere yaptığı atıf, kullandığı kaynaklardan bazılarının ilk yayın tarihi, oyunun yayın siciline kaydı, quarto baskısının tarihi gibi somut veriler söz konusu oyunun yazılmış olabileceği en erken ve en geç tarih

hakkında önemli ipuçlarıdır. Örneğin *Venedik Taciri* 1598'den daha geç yazılmış olamaz çünkü Francis Mere adlı yazar o yıl söz konusu oyuna bir gönderme yapmıştır; Thomas Platter'ın *Julius Caesar*'ı 21 Eylül 1599'da izlemiş olması ise bu oyunun en geç 1599 ortalarında yazıldığını gösterir bize. Öte yandan Shakespeare'in yazar olarak gelişimi, dil ve üslubundaki farklı evreler de uzmanlar tarafından oyunların tarihlendirilmesinde ölçüt olarak kullanılmaktadır.

Günümüzde Shakespeare'e ait oyunların sayısı 38 olarak kabul edilir. İlk sekiz oyunu isimsiz yayımlanırken 1598'den itibaren kendisine ait olmayan bazı oyunların da Shakespeare'in eseri olarak okurlara sunulması, o yıllarda ününü pekiştirmiş olan yazarın adını kullanarak satışları artırma çabasının ürünüdür. İlk Folio'da Shakespeare'e ait 36 oyun yer alırken *Perikles* ve *İki Soylu Akraba*'nın dışarda bırakıldığına dikkat çekmiştik. Bugün ise her iki oyun da Shakespeare'in eserleri arasında sayılmaktadır. Oyunlardan son ikisinin yazımında Shakespeare başka bir oyun yazarı ile birlikte çalışmış. Böylece *Fırtına* Shakespeare'in tek başına yazdığı son oyun olarak kabul edilir. 1588-90 yılları civarında Londra'ya giderek tiyatro dünyasına atıldığı varsayılan, 1592'de tanınmış bir tiyatrocu olduğu rakiplerinden birinin kıskançlıkla yazdığı yergiden anlaşılan, 1611'den sonra ise Stratford'a çekildiği bilinen Shakespeare'in oyun yazarı olarak ürün verdiği süre yaklaşık yirmi yılı kapsar.

Aşağıda oyunların özgün İngilizce adlarıyla sunulan liste, bazı itirazlara rağmen Shakespeare uzmanlarının görüşbirliğine yakın bir çoğunlukla üzerinde uzlaştıkları sıralamadır. Shakespeare'in ilk ürünlerini vermeye başladığı tarih en erken 1588 olabilir; daha ihtiyatlı bir tahmin ise 1590 yılıdır.

1588–1594 (1591?) The Comedy of Errors

1588–1594 (1591?) Love’s Labor’s Lost

1589–1592 1 Henry VI

1589–1592 2 Henry VI

1589–1592 3 Henry VI

1593 Richard III

1589–1594 Titus Andronicus

1590–1594 King John

1592–1594 The Taming of the Shrew

1592–1594 The Two Gentlemen of Verona

1594–1596 (1595?) Romeo and Juliet

1595 Richard II

1594–1595 A Midsummer Night’s Dream

1594–1596 The Merchant of Venice

1596–1597 1 Henry IV

1597–1598 2 Henry IV

1597–1599 The Merry Wives of Windsor

1598–1599 Henry V

1598–1599 Much Ado About Nothing

1599 Julius Caesar

1599–1600 As You Like It

1599–1601 Twelfth Night

1600–1601 Hamlet

1601–1602 Troilus and Cressida

1602–1604 All’s Well That Ends Well

1602–1604 Othello

1604 Measure for Measure

1605–1606 King Lear

1606 Macbeth

1606–1607 Antony and Cleopatra

1606–1608 Timon of Athens

1607–1608 Coriolanus

1608 Pericles

1609–1610 Cymbeline

1610–1611 The Winter’s Tale

1611 The Tempest

1612–1613 Henry VIII

(John Fletcher ile)

1613 The Two Noble Kinsmen

(John Fletcher ile)

Cevza Sevgen

THE TRAGEDIE OF Anthonie, and Cleopatra.

Actus Primus. Scœna Prima.

Enter Demetrius and Philo.

Philo.

Nay, but this dotage of our Generals
Ore-flowes the measure: those his goodly eyes
That o're the Files and Musters of the Warre,
Haue glow'd like plated Mars:
Now bend, now turne
The Office and Deuotion of their view
Vpon a Tawny Front. His Captaines heart,
Which in the scuffles of great Fights hath burst
The Buckles on his brest, reneages all temper,
And is become the Bellowes and the Fan
To coole a Gypsies Lust.

Flourish. Enter Anthony, Cleopatra her Ladies, the Traine, with Eunuchs fanning her.

Looke where they come:
Take but good note, and you shall see in him
(The triple Pillar of the world) transform'd
Into a Strumpets Foole. Behold and see.

Cleo. If it be Loue indeed, tell me how much.

Ant. There's beggery in the loue that can be reckon'd

Cleo. Ile set a bourne how farre to be belou'd.

Ant. Then must thou needes finde out new Heauen, new Earth.

Enter a Messenger.

Mes. Newes (my good Lord) from Rome.

Ant. Grates me, the summe.

Cleo. Nay heare them *Anthony.*
Fuluia perchance is angry: Or who knowes,
If the scarse-bearded *Cæsar* haue not sent
His powrefull Mandate to you. Do this, or this;
Take in that Kingdome, and Infranchise that:
Perform't, or else we damne thee.

Ant. How, my Loue?

Cleo. Perchance? Nay, and most like:
You must not stay heere longer, your dismission
Is come from *Cæsar*, therefore heare it *Anthony.*
Where's *Fuluias* Processe? (*Cæsars* I would say) both?
Call in the Messengers: As I am Egypts Queene,
Thou blushest *Anthony*, and that blood of thine
Is *Cæsars* homager: else so thy cheeke payes shame,
When shrill-tongu'd *Fuluia* scolds. The Messengers.

Ant. Let Rome in Tyber melt, and the wide Arch
Of the raing'd Empire fall: Heere is my space,
Kingdomes are clay: Our dungie earth alike
Feeds Beast as Man; the Noblenesse of life
Is to do thus: when such a mutuall paire,
And such a twaine can doo't, in which I binde
One paine of punishment, the world to weete
We stand vp Peerelesse.

Cleo. Excellent falshood:
Why did he marry *Fuluia*, and not loue her?
Ile seeme the Foole I am not. *Anthony* will be himselfe.

Ant. But stirr'd by *Cleopatra.*
Now for the loue of Loue, and her soft houres,
Let's not confound the time with Conference harsh;
There's not a minute of our liues should stretch
Without some pleasure now. What sport to night?

Cleo. Heare the Ambassadors.

Ant. Fye wrangling Queene:
Whom euery thing becomes, to chide, to laugh,
To weepe: who euery passion fully striues
To make it selfe (in Thee) faire, and admir'd.
No Messenger but thine, and all alone, to night
Wee'l wander through the streets, and note
The qualities of people. Come my Queene,
Last night you did desire it. Speake not to vs.

Exeunt with the Traine.

Dem. Is *Cæsar* with *Anthonius* priz'd so slight?

Philo. Sir sometimes when he is not *Anthony*,
He comes too short of that great Property
Which still should go with *Anthony.*

Dem. I am full sorry, that hee approues the common Lyar, who thus speakes of him at Rome; but I will hope of better deeds to morrow. Rest you happy. *Exeunt*

Enter Enobarbus, Lamprius, a Southsayer, Rannius, Lucillius, Charmian, Iras, Mardian the Eunuch, and Alexas.

Char. L. *Alexas*, sweet *Alexas*, most any thing *Alexas*, almost most absolute *Alexas*, where's the Soothsayer that you prais'd so to'th'Queene? Oh that I knewe this Husband, which you say, must change his Hornes with Garlands.

Alex. Soothsayer.

Sooth. Your will?

Char. Is this the Man? Is't you sir that know things?

Sooth. In Natures infinite booke of Secrecie, a little I can read.

Alex. Shew him your hand.

Enob. Bring in the Banket quickly: Wine enough,

Cleo-

Önsöz

Shakespeare’in konusunu Roma tarihinden aldığı üç oyunu *Julius Caesar, Coriolanus ve Antonius ve Kleopatra*’dır. Bu üç tragedya aynı kaynaktan, yani Sir Thomas North’un Plutarkhos’un *Hayatlar*’ı çevirisinden faydalanarak yazıldığı ve *Antonius ve Kleopatra* tarih olayları sırası bakımından *Julius Caesar*’ı doğrudan doğruya devam ettirdiği halde, Antonius ve Kleopatra’nın havası *Coriolanus*’unkinden bambaşka olduğu gibi, *Julius Caesar*’ınkiyle de hiçbir ilgisi yoktur. Çünkü bu iki oyuna hâkim olan siyasal olaylar, ele aldığımız tragedyada ikinci plana düşmüş, Romalı general ile Mısır kraliçesinin aşkı ön plana geçmiştir.

Antonius ve Kleopatra’nın ya 1606 ya da 1607 yıllarında yazıldığını ve hemen oynandığını sanıyoruz. Ama tragedya ancak 1623 Folio baskısında yayınlanmıştır.

Antonius ve Kleopatra’nın ilişkisi Roma tarihinin en ünlü aşk hikâyelerinden biri olduğu için, Shakespeare’den önce de sonra da birçok tiyatro yazarları tarafından işlenmiştir.

Shaw bile Kleopatra’nın dayanılmaz büyüsüne kapılmış, *Caesar and Cleopatra*’sında Mısır kraliçesinin ilk gençlik çağını ele almıştır. Shaw’un oyununda, henüz on altı yaşında, yarı çocuk, yarı tehlikeli bir dişi olan Kleopatra’nın orta yaşlı Caesar ile ilişkisi ve onun sayesinde kraliçeliği nasıl öğrendiği anlatılır. Kleopatra, on iki yaşındayken bir tek kere gördüğü Antonius’u hâlâ unutamadığı için, Caesar oyunun sonunda Mısır’dan ayrılırken, Antonius’u genç kraliçeye göndereceğine söz verir.

Antonius ve Kleopatra’yı inceleyen bütün eleştiriciler, Shakespeare’in tragedyasını överken onun şiir değeri üstünde ayrıca durmuşlardır. Bu eseri, Shakespeare’in en güzel tarihi dramı, dört büyük tragedyanın –yani *Macbeth,*

Kral Lear, Hamlet ve *Othello*'nun– ayarında bir eser sayan Coleridge, bu oyunun üslubuna ve şiirine ayrıca hayranlık duyar. Aynı görüşü paylaşan Hazlitt'e göre, Nil nehrinin taşıp Mısır'a bereket getirmesi gibi, Shakespeare'in dehası da bu oyuna görülmedik bir ihtişam bağışlamıştır. Saintsbury'ye göre, Kleopatra'nın kendisi kadar çekici ve değişik yönlü, sıcak, canlı ve renklidir bu tragedya. Quiller-Couch'a göre, Shakespeare'in en yüce başarılarından biridir. G. B. Harrison'a göre Shakespeare'in en muhteşem eseridir. Granville-Barker'e göre bazı bakımlardan Shakespeare'in en mükemmel oyunudur. Caroline Spurgeon'a göre, Shakespeare'in en heyecanlı ve en çok şiir yüklü oyunudur. Van Doren'e göre, Shakespeare'in yazdığı en muhteşem şiirdir. W. K. Wimsatt'a göre, şiir bakımından, bilhassa sonlarına doğru, görülmedik şekilde şahanedir. *The Imperial Theme*'de bu tragedyayı uzun uzun inceleyen Wilson Knight'a göre de, *Antonius ve Kleopatra* Shakespeare'in Everest'idir, en çok yüceldiği eserdir ve güzellik bakımından ancak *Fırtına* ile kıyaslanabilir.

Eleştiricilerin *Antonius ve Kleopatra*'yı böylesine bir coşkunlukla övdükleri halde, bu oyunun planı ve yapısını kusurlu bulan birçok kimseler çıkmıştır. Bunun başlıca sebebi, olayların geçtiği yerin boyuna değişmesi ve bu beş perdelik oyunun 42 sahneye bölünmüş olmasıdır. Bu 42 sahnenin 24'ü 75 satırdan kısadır; hatta bazıları dört, altı, dokuz ya da on satırlıktır.

Bilindiği gibi, *Antonius ve Kleopatra*'nın ilk metninde, yani 1623 Folio baskısında, perde veya sahneye bölünme diye bir şey yoktu. On sekizinci yüzyılın başlarına doğru Shakespeare'in derli toplu ve bilimsel bir edisyon kritik'ini hazırlamak isteyen Nicholas Rowe, kendi keyfine uyarak böyle bir bölünme yaptı ve Rowe'dan sonra gelen editörler de bu bölünmeyi olduğu gibi benimsediler. Eğer *Antonius ve Kleopatra*, 42 kere dekor değiştirip, 42 kere perdeyi açıp

kapatarak, kısa ya da uzun duraklamalarla sahneye konulursa, elbette ki bu oyun tiyatro tekniği bakımından kepaze olacaktır. Ama gene herkesin bildiği gibi, Elizabeth çağı tiyatrosunda beylik anlamda dekor olmadığı gibi, perde diye de bir şey yoktu; sahneler –arada hiçbir duraklama olmadan– hızla birbirinin peşi sıra oynanılırdı. Doğrusu da *Antonius ve Kleopatra*'yı bu biçimde, John F. Danby'nin dediği gibi, nerdeyse sinema tekniğine ve bir filmin hızlı temposuna uyarak sahneye koymaktır. Oyun, şimdiye kadar geleneksel tiyatro anlayışından kurtulamadığı ve böyle sahneye konmadığı için, çoğu *Antonius ve Kleopatra* temsilleri başarısızlığa uğramıştır. Oysa bu tragedya yakından incelendiği zaman, Bethell'in, Wilson Knight'ın ve bazı yeni eleştiricilerin işaret ettikleri gibi, çok bilinçli ve titizlikle, hatta insanı hayretler içinde bırakan bir ustalıkla planlanmış olduğu hemen anlaşılır.

Antonius ve Kleopatra'da anlatılan hikâye gerçekte o kadar basittir ki, herhalde Aristoteles, klasik anlamda bir konu bile saymazdı bunu: Pompeius, Antonius'u da Caesar'ı da tehdit ettiği için, Antonius Kleopatra'dan ayrılmak ve Caesar ile barışmak zorunda kalır. Bu barışı pekleştirmek için, Octavius Caesar'ın kız kardeşi Octavia ile evlenir. Ama bir süre sonra karısını bırakıp, Kleopatra'ya geri döner. O zaman Octavius Caesar ile Antonius arasında savaş başlar ve Antonius yenilir. Sonunda hem o, hem de Kleopatra kendilerini öldürürler. Üstelik de Shakespeare bu basit hikâyeyi anlatırken, esas konudan bir adım bile uzaklaşmamaya dikkat etmiştir. Granville-Barker'in dediği gibi, oyunda görülen bütün kişiler, oyunda geçen her söz, yalnız bu konuyla ilgilidir.

Gel gelelim bu basit hikâyenin dekoru bir tek şehir, bir tek ülke değil, Akdeniz'i bütün kıyıları ile çepeçevre kapsayan Roma İmparatorluğu, yani milattan önce I. yüzyılda bilinen bütün dünyadır. Böylece Shakespeare boyuna sahne

değiştirerek, seyircilerine yalnız İskenderiye ile Roma’yı değil, Messina’yı, Missenum’u, Atina’yı, Actium’u, Suriye’de bir çölü, Tyrrhene denizinde bir kalyonu, sanki bir projektörle bir an için aydınlatarak, birbirinin peşi sıra ve başdöndürücü bir hızla göstermek zorundadır.

Antonius ve Kleopatra’nın bir aşk tragedyası mı, yoksa tarihi bir tragedya mı olduğunu tartışan eleştiriciler vardır. Mesela Lord Davil Cecil’e göre, bu oyun *Julius Caesar*’ın bir devamıdır, tarih olayları ve siyaset burada ön planda gelir, aşk hikâyesinden daha büyük bir yer tutar. J. W. Mackail’e göre ise, burada tarih olayları Antonius ile Kleopatra’yı iyice belirtmeye yarayan bir fon perdesi gibidir; ve bu eser Roma dünyasının tragedyası değil, Antonius ile Kleopatra’nın tragedyasıdır. Böyle bir tartışma tamamıyla gereksizdir aslında; çünkü *Antonius ile Kleopatra* hem bir aşk tragedyası, hem de tarihi bir tragedyadır. Romalı general ile Mısır kraliçesinin tutkusu ne kadar önemli ise, siyaset de o kadar önemlidir burada. Bu tutku, *Romeo ile Juliet* tipinde düpedüz aşk tragedyalarında olduğu gibi, yalnız iki âşığı mahvetmekle kalmaz, koca bir dünyanın yıkılmasına da neden olur. Antonius, ne yaptığını bilmeyen bir âşık değildir sadece. Yüce bir komutan, şanlı bir devlet adamıdır. Kleopatra’ya sevgisi yüzünden şahane bir imparatorluğa kıyar, sevgilisini kucaklarken ülkeleri ve eyaletleri çarçur eder, aşk armağanları verircesine yeni devletler bağışlar ona. Aşk ile siyaseti ayırmanın yolu yoktur burada. Siyasi olaylar Antonius ile Kleopatra’nın ilişkisini etkilediği gibi, aşıkların davranışı da siyasal olayları etkiler. Antonius’un bütün bir dünyayı, hem niçin yitirdiğini, hem de bu dünyanın tam ne biçim bir dünya olduğunu, nasıl ve kimler tarafından yönetildiğini etrafıyla anlatır bize Shakespeare.

Kleopatra’nın aşkı uğruna Antonius bir imparatorluğu yıktığına göre, bu imparatorluk ve Antonius’un kendisi ne kadar yüce ise, onların yıkılışı ve onları yıkan tutku da o

kadar değerlenecektir gözümüzde. İşte bu yüzden Shakespeare, hem Antonius’un gücü, ünü ve şanı üstünde, hem de bütün dünyayı kapsayan imparatorluğun sonsuz ihtişamı üstünde ısrarla durur. Antonius, dünyanın en büyük askeridir, yeryüzünün yarısını omuzlarında taşır, dünyayı ayakta tutan üç sütundan biridir, kılıcı ile dünyayı bölmüş ve gemileri ile okyanusun üstünde şehirler kurmuştur, dünyanın yarısı ile canı istediği gibi oynamıştır; “hey!” diye bağırdığı zaman, krallar, küçük çocuklar gibi birbirlerini ite kaka buyruklarına yerine getirmek için koşuşmuşlardır. Antonius, yalnız Kleopatra’nın değil, herkesin gözünde “yeryüzünün tacı”, “savaşın çelengi”, “askerliğin bayrağıdır”. Lepidus’un dediği gibi, onun kusurları bile karanlıkta ışıldayan yıldızları andırır. Dünyanın yarısını temsil eden bu insanüstü varlığın ölüm haberini alınca, yeryüzünde kıyamet kopmayışına Octavius Caesar bile şaşar.

Antonius öldükten sonra, Kleopatra’nın gözünde büsbütün tanrılaşır. Onun yüzünü güneşli ve aylı bir gökyüzüne benzetir ve bu engin gökyüzünün aydınlattığı dünyayı, küçücük bir “o” harfinden farksız görür. Antonius bacakları ile okyanusları aşabilir, yükselen kolu dünyanın zirvesindedir; tabiatüstü bir ahengi olan sesi, öfkelenince gök gürültüsünü andırır; ülkeler ve adalar onun cebinden düşen gümüş paralar gibidir.

Antonius kadar insanüstü olmamakla beraber, Kleopatra’nın da yüceliği vardır; nice şahane krallar soyundan gelen bir prensestir, güneş bile Mısır kraliçesine tutkundur, yeryüzünün ayıdır, Doğunun yıldızıdır. Başlıca düşmanları olan Octavius Caesar’ın gözünde bile, Antonius ve Kleopatra dünyanın en ünlü çiftidir. Bu iki eşsiz insan arasındaki aşk ise, Antonius’un tragedyasının başlangıcında dediği gibi, bu dünyanın sınırlarına sığmayacak kadar, yeni

bir gökyüzü ve yeni bir dünyanın yaratılmasını gerektirecek kadar uçsuz bucaksızdır.

Antonius'un malı olan ve Kleopatra uğruna harcadığı, yitirdiği dünya, bu yüce adamın kendisi kadar ve kurbanı olduğu tutku kadar muhteşemdir bu oyunda. Shakespeare'in benzetme ve metaforlarını inceleyen ve her oyununda ne çeşit imajların hakim olduğunu belirten Caroline Spurgeon'un işaret ettiği gibi, öteki Roma tragedyalarında, yani *Julius Caesar* ve *Coriolanus*'ta 17 ve 19 kere geçen "dünya" kelimesi, *Antonius ve Kleopatra*'da 42 kere geçer. Dünya, gökyüzü ve okyanusla ilgili ve genel olarak sonsuz bir büyüklük ve genişlik duygusunu veren imajlar, dekoru bütün dünyayı kapsayan bu tragedyada ayrıca belirlidir. Wilson Knight da aynı noktaya işaret ederek, güneşi, ayı, yıldızları ele alan bu imajlar sayesinde, Antonius ile Kleopatra'nın sevgisinin büsbütün yüceleştiğini ve bütün tragedyanın da ışığa boğulduğunu söyler.

Antonius ve Kleopatra'da Shakespeare'in böylece aydınlattığı bu evren, birbirine tamamıyla aykırı, birbirine ölesiye düşman iki kutba, iki ayrı dünyaya bölünmüştür: Batı ve Doğu, yani Roma ve Mısır. Roma'da siyaset ve savaş, yükselmek ve güçlü olmak hırsı, devlete ve imparatorluğa hizmet etmek ödevi ön planda gelir. Bir erkekler dünyasıdır Roma. Bir kadınlar dünyası olan Mısır'da ise, aşk ve duygu, keyifle yaşamak, sevmek ve sevilmek isteği ön planda gelir. İşte *Antonius ve Kleopatra*'da asıl tragedya, bu iki dünyanın çatışmasından, Roma'ya bağlı kalması, İmpatorluğun buyruklarına göre davranması gereken Antonius'un Mısır kraliçesine duyduğu aşktan doğar.

Bu iki ayrı dünyayı her zaman gözümüzün önünde tutan Shakespeare, Roma ile Mısır'ın değişik ihtişamlarını belirtirken, bütün kepazeliklerini de canlı şekilde önümüze serer. Aklın ve dürüst bir siyasal düzenin temsilcisi olması gereken Roma İmparatorluğu, manevi bakımdan çürüme

halindedir aslında. Roma İmparatorluğunu yöneten üç kişiyi, bir yapıyı ayakta tutan üç sütuna benzetir Shakespeare. Bu sütunların yalnız üçüncüsü, yani yalnız Antonius değil, öteki ikisi de, yani Octavius Caesar ile Lepidus da hiç sağlam değildirler gerçek değer ölçülerine göre. Zerre kadar kişiliği olmayan Lepidus, güçsüz, silik bir gölgeyi andırır. Octavius Caesar, güçlü olmasına güçlüdür ama; soğuktur, merhametsizdir, fazlasıyla hesaplıdır; tam anlamıyla temsil ettiği İmparatorluğun siyasal çıkarlarından başka hiçbir şey düşünmeyen kupkuru bir insandır. Hatta bir insandan fazla, İmparatorluğun sembolü halini alan soyut bir kavramı, ya da bir politika makinesini andırır. Bradley'nin dediği gibi, henüz gencecik olmasına rağmen, bir çelik parçası kadar sert ve pürüzsüzdür. Hiçbir zaafı, hiçbir duygusu olmadığı gibi, şahsen yükselme hırsı bile yok gibidir. Böylece ellisini aşmış Antonius aşk yüzünden yıkılıp giderken, su katılmamış bir politik gücü temsil eden bu delikanlı, önce Antonius'tan faydalanıp Pompeius'u ortadan kaldırır, derken Lepidus'u iskartaya çıkarır, sonra da Antonius'un karşısına dikilir ve yücelikten tamamıyla yoksun olmasına rağmen tam bir başarıya ulaşır. "Augustus" unvanını alır, Roma'nın ilk resmi imparatoru olur sonunda. Oyunun başlangıcında bu üç yöneticiye karşı çıkan Pompeius ise, büyük bir adamın değersiz oğludur. Babasının ününden faydalanarak kendi hırsı uğruna İmparatorluğu kana boğmaya hazırdır, ve ikinci perdenin yedinci sahnesinde göreceğimiz gibi, kendi yapmaktan çekindiği bir namussuzluğu adamlarının yapmasına razı olacak kadar düşüktür ahlak bakımından.

Mısır dünyası da pek erdemli sayılamaz. Şehvete, keyfe, eğlenceye fazlasıyla düşkündür Mısırlılar. Sırasında çeşitli hilelere başvururlar, hiç çekinmeden yalan söylerler. Gel gelelim, Roma'nın yoksun olduğu bütün o sıcak duygularla, sevgiyle, coşkunlukla ve canlılıkla doludur Mısır dünyası. Her bir yandan taşıp çevresindeki topraklara bereket saçan Nil nehrinin güneşten ılınmış suları, bu dünyanın bir sembolü

sayılabilir. Ama Mısır’ın gerçek sembolü Kleopatra’nın kendisidir. Mısır’ın hem bütün kusurları, hem de o eşsiz çekiciliği Kleopatra’nın kişiliğinde birleşir. Hatta bu tragedyada Mısır ile Kleopatra öylesine kaynaşmışlardır ki, Antonius sevgilisine “Kleopatra” demez; her zaman, ölürken bile, “Mısır” adını verir ona.

Dram yazarı olarak başlıca özelliklerinden biri olan tarafsız ve objektif tutumuna rağmen, bu iki dünyayı karşılaştırırken, Shakespeare kendisi, Roma’nın olumsuz değerlerinden fazla, Mısır’ın olumlu kusurlarını tutmuştur bize kalırsa. Gerçi Antonius, devlet adamı olarak da, asker olarak da başarısızlığa uğrar; ama Roma, ahlak bakımından öylesine çürük, öylesine düşük siyasal bir ortamdır ki, Kleopatra’nın sevgisinde bulduğu sıcak ve büyülü havaya kapılıp gittiği için Antonius’u pek ayıplayamayız.

Coleridge’e göre, *Antonius ve Kleopatra*’da tutku ve şehvetin, *Romeo ve Juliet*’te ise sevgi ve tertemiz içgüdülerin hakim olduğunu anlamak için, Shakespeare’in belli başlı iki aşk tragedyasını birbiriyle karşılaştırarak okumak gerekir. Gerçekten de *Antonius ve Kleopatra*’da gördüğümüz aşk *Romeo ve Juliet*’te gördüğümüz aşktan bambaşkadır. Çünkü Romeo ile Juliet, çok sade, çok saf, gencecik iki çocuktur. Acı deneylerden geçmemişler, hatta yaşamamışlardır henüz. Ailelerinin arasındaki düşmanlık, sevgilerine hiçbir huzursuzluk, hiçbir kuşku katmamıştır. Oysa Antonius ile Kleopatra, hem son derece çapraşık kişilikleri olan orta yaşlı insanlardır, hem de yaşadıkları o iki ayrı dünyanın çatışması, çevrelerindeki düzen ve ahlak bozukluğu, onların ilişkilerini de etkilemiştir tabiatıyla.

Tarihe bakılacak olursa, öldükleri sırada Kleopatra 38, Antonius ise 53 yaşındaydılar. Shakespeare, onların yaşını açıkça söylememekle beraber, genç olmadıklarını hep hatırlatır bize. Antonius, saçlarının ağardığını söyler, sık sık imalar yapar yaşlılığına; Enobarbus kocamış bir aslana

benzetir onu. Kleopatra ise, aslında olduğundan da daha yaşlıymış gibi konuşur. Yüzünün derin kırışıklarından söz eder ve yaşlı olduğu halde çılgınlığının geçmediğinden yakınır. Antonius ile Kleopatra, yaşlılık ve ölümün artık acı bir gerçek olduğu, yaşamak için artık önlerinde pek az zaman kaldığı bir dönemine gelmişlerdir hayatlarının. Tutkularındaki şiddetin ve yoğunluğun nedeni de budur zaten. Antonius ile Kleopatra, hem birbirlerine müthiş bir haz verirler, hem de devamlı olarak birbirlerine işkence ederler. Anlayış ve huzur içinde beraber yaşamaları mümkün olmadığı gibi, ayrılmalarının da yolu yoktur. Her ikisi de kuşkular içindedir ve birbirlerinden kuşkulanmakta da haklıdırlar. Antonius'un gözünde, Kleopatra aklın alamayacağı kadar kurnazdır; her an yalan söylemeye hazırdır; öylesine aşiftedir ki, Octavius Caesar'ın uşaklarına bile kırıtabilir. Kleopatra ise, Antonius'un serinkanlı düşündüğü zaman kendisinden kopmaya, Roma'ya kaçmaya can attığını sezdiği için, onu tutmak amacı ile boyuna kurnazca planlar kurmak, hilelere başvurmak zorunda olduğunu bilir, sevgilisinin "Roma'lı düşünceleri" karşısında hep tedirginlik duyar. Antonius onu ne kadar kıskanıyorsa, o da Antonius'u o kadar kıskanır. Her ikisi de birbirlerine yalan söylerler sırasında ve yalan söylediklerini de bilirler. Genç âşıklardan farklı olarak, Antonius ile Kleopatra birbirleri hakkında hiçbir hayal beslemezler; her ikisi de bütün acı gerçekleri olduğu gibi görürler. Böylece çeşitli kuşkular, kıskançlıklar onları kemirdikçe, onlar da birbirlerini kemirirler. Bunu da bildikleri için, öfkeleri kinleri kısa sürer, çabucak bağışlayıverirler birbirlerinin kusurlarını. Birinci karısı öldükten sonra, sevgilisine haber vermeden Roma'da hemen yeniden evlenen Antonius Mısır'a dönünce, Kleopatra hiçbir şey olmamış gibi onu bağrına basar. Antonius da, Kleopatra'nın çeşitli oyunları karşısında, çılgın kıskançlıklar ve öfke nöbetleri geçirdikten, en ağır hakaretler ve küfürlerden sonra, Kleopatra'yı gene sevmeye devam eder.

Antonius ile Kleopatra'nın ilişkisi öylesine huzursuz ve zaman zaman öylesine yırtıcı, nerdeyse kin diyebileceğimiz bir duyguya o kadar yakındır ki, bu bağın sevgiden çok şehvetten geldiği sanılabilir. Nitekim Romalılar için, pis bir şehvet düşkünlüğünden başka bir şey değildir bu. Oyunun ta başında Philo, "Çingenenin şehveti"nin kurbanı olarak görür Antonius'u; Octavius Caesar, onun "şehvetli sefahat alemlerinden", Pompeius "şehvetten hiçbir zaman bıkmayan" Antonius'tan söz eder; Enobarbus'a göre de Kleopatra, Antonius'un bir türlü vazgeçemediği lezzetli bir Mısır yemeğidir.

Antonius ile Kleopatra'nın arasındaki bağda şehvetin önemli bir payı olduğu elbette ki doğrudur. Hatta şehvetten çok daha olumsuz nice bencil kaygılar, nice garezler vardır zaman zaman aralarında. Antonius ile Kleopatra'nın rahat ve tatlı bir sevecenlikle değil de, yıkıcı ve acı bir tutkuyla seviştikleri de doğrudur. Ama aslında aşkın ta kendisidir bu tutku. Shakespeare burada aşkı bir bütün olarak, hem bedeni, hem de yüreği ve dimağı saran bir duygu olarak – yani gerçekte olduğu gibi görür. Cinsel konulara karşı *Kral Lear*'deki o tiksinmeden, o bulantıdan hiçbir iz yoktur burada. Hatta Shakespeare *Antonius ve Kleopatra*'da cinsel isteği bütün kaba ve çirkin yönlerinden sıyırır, aşkın sularında iyice arıtır, yüceltir bir bakıma. Ve tragedyanın sonunda, âşıklar ölümle karşı karşıya kalınca, bu yıkıcı tutkunun, tertemiz ışıl ışıl bir sevgiye döndüğü de açıkça görülür.

Antonius ve Kleopatra'da tragedyanın Roma dünyası ile Mısır dünyasının, yani imparatorlukla aşkın çatışmasından doğduğunu söylemiştik. O çatışmanın asıl alanı, o savaşın en kızıştığı yer de Antonius'un yüreğidir. Bu bakımdan *Antonius ve Kleopatra*'nın, Mısır kraliçesinden fazla Romalı generalin tragedyası olduğunu söyleyebiliriz. Kleopatra'nın içinde bir bölünme, bir ikilik yoktur. Antonius gibi iki tanrıya birden,

hem askerlik onuruna hem de aşka değil, bir tek tanrıya, yalnız aşka tapar Kleopatra. İki dünyanın değil, bir tek dünyanın, Mısır'ın insanıdır. Oysa yalnız Roma İmparatorluğuna hizmet etmesi gereken Antonius, tam anlamı ile Mısır'ı temsil eden Kleopatra'nın büyüsüne kapılır, bu iki dünya arasında bocalayıp durur, ne aşkından vazgeçebilir, ne de askerliğinden. Bir eleştiricinin dediği gibi, bir ayağını Mısır'a, bir ayağını Roma'ya dayayarak dev bir heykel misali dimdik yükselmek isterken, yıkılıp gider.

Gerçi bu oyun Antonius'un tragedyasıdır ama, *Antonius ve Kleopatra*'nın başlıca kişisi, gerçek kahramanı Romalı general değil, Mısırlı kraliçedir. Antonius'u ve ötekileri dinlerken ve seyrederken bile, Kleopatra bir an olsun hatırımızdan çıkmaz. Kendisi sahnede görünsün ya da görünmesin, Kleopatra'nın kişiliği oyuna tamamıyla hakimdir. Ve hiç şüphe yoktur ki, Kleopatra, Shakespeare'in sahnede canlandırdığı en eşsiz insanlardan biridir. Eleştiricilerin çoğu buna işaret etmişlerdir. Hazlitt için, "Kleopatra bir şaheserdir". Wilson Knight, onu Shakespeare'in oyunlarındaki "en hayret verici ve çok göz kamaştırıcı" kişi olarak görür. Bradley, Kleopatra'yı, psikolojik zenginlik bakımından ancak Hamlet ve Falstaff ile kıyaslanabilecek ayarda bir insan sayar ve bütün öteki eleştiriciler gibi, Kleopatra'nın o görülmedik canlılığı ve gerçekliği üstünde ayrıca durur.

Hatta Kleopatra öylesine canlı ve gerçektir ki, kimi eleştiriciler, Shakespeare'in tanıdığı ve âşık olduğu bir kadından esinlenerek bu karakteri çizdiği kanısına varmışlardır. Mesela Quiller-Couch, Kleopatra, gerçekten yaşamış bir kadının portresi değilse, böyle bir harikanın nasıl yaratıldığını anlamanın yolu olmadığını söyler. Aynı görüşü paylaşan Chambers, Mısır kraliçesinin kişiliğinde görülen o eşsiz psikolojik başarısına ulaşmak için, Shakespeare'in özel hayatında acı bir deneyden geçtiğine inanır. Schücking,

Kleopatra'yı canlandırırken, Shakespeare'in nerdeyse gözle görülür bazı ayrıntılara başvurduğuna işaret eder: Mesela Enobarbus, Kleopatra'nın sokakta kırk adım hopladıktan sonra, nefes nefese nasıl konuştuğunu anlatır. Schücking'e göre, bu kadar kesin ve realist ayrıntıları, bir yazarın kendi görmeden uydurmasının yolu yoktur.

Birçok Shakespeare uzmanları, Kleopatra ve Shakespeare'in *Soneler*'indeki (Sonnets) Esmer Kadın arasında yakın bir benzerlik olduğunu ileri sürmüşlerdir; bu savda bir gerçek payı da vardır. Kimine göre, Shakespeare'in *Soneler*'inde (Sonnets) anlattığı ve hiçbir zaman unutamadığı Esmer Kadın, yalnız Kleopatra'nın değil, Cressida'nın ve başka kadın portrelerinin de kaynağıdır. Zaten Wilson Knight'a bakılacak olursa, Kleopatra bir tek kadın değil, bütün kadınlık kavramının bir simgesidir. Efsanelerin ve edebiyatın yarattığı bütün kadınlar birleşmiştir Kleopatra'yı meydana getirebilmek için. Bethell'e göre de, Kleopatra, gerçekçi anlamda psikolojik bir inceleme değil, kadınlığın sırlarının, şehvetin sırlarının temsilcisidir. Onun varlığının ne kadar büyülü olduğu, gücünün nerdeyse tabiatüstü sayılabileceği, oyun boyunca bize hep hatırlatılır.

Kleopatra'nın bir özelliği bu büyülü dişiliği ise, öteki başlıca özelliği de, Wilson Knight'ın dediği gibi, renkleri boyuna değişen, göz kamaştırıcı bir ipek kumaşa benzeyişi, bin bir yüzeyli bir kişiliği oluşudur. Kleopatra'nın insanı hayretler içinde bırakacak kadar çapraşık benliği, birbirlerine tamamıyla aykırı çeşit çeşit özelliklerle doludur: Hem yalancı, hem dürüsttür; hem bencil, hem fedakârdır; hem mantıksız, hem akıllıdır; hem gururlu, hem alçakgönüllüdür; hem cesur, hem korkaktır; hem bir mahalle karısı kadar bayağı, hem de kraliçelerin en şahanesi kadar soyludur; hem şehvet düşkünüdür, hem de sevgilerin en gerçeğini duyabilir; hem aşiftedir, hem de ölesiye sadıktır.

Gene Wilson Knight’ın işaret ettiği gibi, Kleopatra’da kadın denilen varlığın –hem iyi hem kötü– bütün değişik nitelikleri bulunur. Antonius ona “koca Nil’in yılanı” demekte haklıdır; çünkü zaman zaman yılanlara has o esrarlı hainliğin izleri bile sezilir Kleopatra’da. Aynı zamanda yılanların zarif kıvraklığı ve sinsi gücü de vardır onda. Shakespeare, hiç çekinmeden, onun bütün kötü ve olumsuz yönlerini gözümüzün önüne serdiği halde, Kleopatra, âşığını da bizi de büyüleyen o eşsiz çekiciliğinden zerre kadar kaybetmez gene de. Antonius’un dediği gibi, sanki her şey, en aşağılık şeyler bile ona yakışır, onu daha güzel ve cana yakın yapar bizim gözümüzde.

Kleopatra’nın bütün bu sonsuz değişikliği içinde hiçbir zaman değişmeyen, hep aynı kalan bir tek şey vardır: Antonius’a sevgisi. Antonius’un Kleopatra’yı sevmediği, daha doğrusu sevmek istemediği olur. Kleopatra ise onu hep sever. Yaşadığı çağın en ünlü adamları ile –bu arada Julius Caesar ve Büyük Pompeius ile– ilişkisi olmuştur Kleopatra’nın. Bununla övünür de. Ama Kleopatra için Antonius son ve biricik aşkı, “erkeklerin erkeği”dir. Bu aşk zaman zaman yırtıcıdır, bencildir, sevdiğine zarar veren bir duygudur; ama bu duygunun gerçekliği de, gücü de su götürmez. Antonius’a aşkı, Kleopatra’nın kişiliğinin temel direğidir. Kleopatra’nın ruh durumları, boyuna dönerek, renk renk camlardan ışıklar saçan bir fener gibiyse, bu fenerin ekseni Antonius’a duyduğu sevgidir. Ve tragedyanın sonunda sevgi, yalnız Kleopatra için değil, Antonius için de, her şeyi, ölümü bile yenen bir güç olarak yücelir.

Mîna Urgan

ANTONIUS VE KLEOPATRA

5 Perde

Kişiler

MARKUS ANTONIUS

OCTAVIUS CAESAR Roma’nın üç büyükleri

LEPIDUS

SEXTUS POMPEUIS

DOMITIUS ENOBARBUS

VENTIDIUS

EROS

SCARUS Antonius’un dostları

DERCETETAS

DEMERTRIUS

PHILO

MAECENAS

AGRIPPA

DOLABELLA

PROCULEIUS Caesar’ın dostları

THIDIAS

GALLUS

MENAS

MERECRATES Pompeius’un dostları

VARRIUS

TAURUS, Caesar’ın ordu komutanı

CANIDIUS, Antonius’un ordu komutanı

SILIUS, Ventidius’un ordusunda bir subay

BİR ÖĞRETMEN, Caesar’ın elçisi

ALEKSAS

MARDIAN Kleopatra’nın adamları

DIOMEDES

SELEUCUS, Kleopatra’nın hazinedarı

BİR KÂHİN

BİR SOYTARI

KLEOPATRA, Mısır kraliçesi

OCTAVIA, Caesar’ın kız kardeşi

KHARMIAN

IRAS Kleopatra’nın nedimeleri

Oyun Roma İmparatorluğunun değişik yerlerinde geçer.

Perde I

SAHNE I

İskenderiye. Kleopatra'nın sarayında bir yer. Demetrius ve Philo girerler.

PHILO

Yoo, ama artık fazla ileri gitti
Bizim komutanın bu kadına düşkünlüğü.
Savaşta dizi dizi lejyonlara çevrilince
Mars Tanrının zırhları gibi ışıldayan
O yiğit bakışları Antonius'un
Şimdi, tanrılar önünde eğilir gibi,
Bir esmer yüzünden başka şey görmez oldular.
O kahraman yürek ki, savaşta hızlı atınca
Şişip gevşetirdi göğsündeki zırhları
Şimdi, vazgeçip yiğitlikten,
Bir yelpaze oldu Mısırlı bir kadının elinde
Ateşli sevgisini soğutmak için.

Boru sesleri. Antonius ve Kleopatra girerler. Önlerinde, arkalarında yelpazeler tutan kadınlı erkekli saray uşakları vardır.

Bak geliyorlar işte. Aç gözünü de iyi bak;
Dünyanın üç direğinden biri bu gördüğün adam,
Bir fahişenin maskarası olmuş bu adama iyi bak!

KLEOPATRA

Gerçekten seviyorsan beni,
Söyle ne kadar seviyorsun, ne kadar?

ANTONIUS

Sevgide ölçü mü aranır?
Dilencilerin olsun öyle sevgi.

KLEOPATRA

Bilmek istiyorum nereye kadar gidebilir
Beni sevenin sevgisi.

ANTONIUS

Yeni gökler, yeni bir dünya düşün öyleyse.
Bir hizmetçi girer.

HİZMETÇİ

Roma’dan haberler geldi, efendimiz.

ANTONIUS

Aman, sıktılar artık. Kısa kes.

KLEOPATRA

Yoo, dinlemelisin iyice, Antonius:
Ya Fulvia’nın öfkesi kabarmışsa?
Kim bilir, belki çiçeği burnunda yeni Caesar
Yüce buyruklar yollamıştır sana:
Şunu yap bunu yap; şu krallığı al;
Şu krallığı bırak, hemen dediklerimi yap
Yoksa yandığın gündür.

ANTONIUS

Daha da neler, sevgilim.

KLEOPATRA

Ya da, olur ya, niçin olmasın?

Gayri buradan gitmen gerekiyordur;
Caesar bu işten attırıyordur seni.
Onun için dinlemelisin, Antonius;
Dinleyelim buyruklarını Fulvia'nın,
Yani Caesar'ın, ikisinin daha doğrusu.
Çağır habercileri.
Yüzün kızarmadıysa, Antonius
Bana da Mısır kraliçesi demesinler.
Kanın dört dönüyor Caesar'a saygısından,
Fulvia'nın cırlak sesiyle azarlanmak da
Böyle kızartabilir yüzünü.
Gelsin haberciler!

ANTONIUS

Bırak, Roma gömülsün Tiber'in sularına;
Çöksün kubbesi koca imparatorluğun.
Benim göklerim burada. Bütün devletler çamur,
İnsanı da hayvanı da besliyor bu çirkef dünya.
Yaşamanın en soylu yanı nedir? İşte bu.
Kleopatra'yı öper.
Hele bunu yaşayan bizim gibi iki insan
Bizim kadar uyuşan bir çift olunca.
Dünyada bir eşi var mı böyle bir çiftin?
Var diyen çıksın, ortaya,
Cezasını göze alarak.

KLEOPATRA

Ne güzel de yalan söylüyor!
Neden evlenmiş de sevmiyormuş Fulvia'yı?
Olduğumdan daha akılsız sayılmak da istemem:

Antonius ne ise hep o olacak.

ANTONIUS

Ama Kleopatra'nın rüzgârında uçarak.
Gel şimdi aşkın kendisi, mutlu günleri aşkına,
Acı konuşmalarla bulandırmayalım zamanımızı:
Ortak hayatımızın bir dakikası bile
Bize bir zevk vermeden geçip gitmemeli.
Bu akşam ne olacak eğlencemiz?

KLEOPATRA

Elçileri dinlemek.

ANTONIUS

Ah, kavgacı kraliçem benim;
Ama ne yapsan yaraşıyor sana:
Azarlamak da, gülmek de, ağlamak da.
Her duygu, her tutku bir başka güzellik,
Bir başka büyü kazanıyor sende.
Bu gece sokaklarda dolaşalım seninle;
Bakalım ne türlü halleri var insanların.
Gel, sultanım; dün gece sen istemiştin bunu.
Hiçbir haber dinlemek niyetinde değilim.
Antonius ve Kleopatra adamlarıyla çıkarlar.

DEMETRIUS

Antonius, Caesar'ı böylesine hiçe sayıyor demek?

PHILO

Zaman zaman çıkıyor Antonius olmaktan:
Bakıyorsun hiç de şanına layık bir insan değil;

Oysa hep öyle kalması gerekir.

DEMETRIUS

Yazık, çok yazık; haklı çıkarıyor çünkü
Onun için Roma'da söylenenleri.
Ama yarın daha iyi olmasını dilerim.

Çıkarlar.

SAHNE II

Aynı yer. Başka bir oda. Kharmian, Iras, Aleksas ve Falcı girerler.

KHARMIAN

Aleksas sultanım benim! Baldan tatlı Aleksas'ım:
Üstüne yok Aleksas'ım! Biricik Aleksas'ım benim!
Hani nerde o Kraliçeye övmekle bitiremediğin falcı?
Ah bir bilsem o bana koca olacak adamı:
O senin çifte boynuzlar takacak dediğin adamı!

ALEKSAS

Hey, falcı!

FALCI

Buyurun.

KHARMIAN

Bu mu o adam? Siz misiniz her olacağı bilen?

FALCI

Bazı sırlarını çözebilirim
Okumakla bitmez tabiat kitabının.

ALEKSAS

Ver elini baksın.
Enobarbus girer.

ENOBARBUS

Kurun sofraları çabuk. Bol şarap gelsin
Kleopatra'nın sağlığına içmek için!

KHARMIAN

Aman ne olur, bir güzel fal açın bana.

FALCI

Ben hiçbir şeyi güzelleştiremem:
Bakar, ne görürsem onu söylerim.

KHARMIAN

İyi bak öyleyse.

FALCI

Şimdikinden çok güzel olacaksın.

KHARMIAN

Daha şişman mı olacağım acaba?

IRAS

Yok canım, yaşlandıkça, yüzünü boyayacaksın.

KHARMIAN

Eyvah! Yüzüm buruşacak olmasın sakın!

ALEKSAS

Karıştırmayın adamın falını; dinlesenize!

KHARMIAN

Hişt! Susalım!

FALCI

Çok sevecek, az sevileceksin.

KHARMIAN

Yüreğimi içkiyle kızıştırırım daha iyi.

ALEKSAS

Dur, dinle canım.

KHARMIAN

Peki hadi; ama güzel bir fal isterim.
Bir öğle üstü üç kralla evlendir,
Üçünden de dul bıraktır beni.
Elli yaşımda öyle bir çocuğum olsun ki
Yahudilerin Herod'u diz çöksün önünde.
Oktavius Caesar'la evlendiriver beni:
Hanımımla eşit olurum o zaman.

FALCI

Sen hanımından daha çok yaşayacaksın.

KHARMIAN

Aman ne iyi; incirden çok severim uzun ömrü.

FALCI

Görüp geçirdiğin günler
Gelecek günlerinden daha iyi.

KHARMIAN

Desene çocuklarımın soyadı olmayacak öyleyse.
Kuzum, kaç kızım, kaç oğlum olacak, onu söyle.

FALCI

Her arzun bir rahim olursa,
Gebe de kalırsa, binlerce.

KHARMIAN

Hadi ordan, sersem: Büyücü olmasan görürdün...

ALEKSAS

Yalnız yatak çarşafların mı bilir sanırdın arzularını?

KHARMIAN

Dur gitme; Iras'ın falına bak.

ALEKSAS

Hepimizinkine baksın.

ENOBARBUS

Benim de, çoğumuzun da bu geceki falı
İçip içip sızmak.

IRAS

İşte sana bir el ki, bir şey görülmese
Namus alameti görülebilir içinde.

KHARMIAN

Nil'in taşmasında kıtlık alameti görülebileceği gibi.

IRAS

Hadi ordan yatak çılgını sen de,
Sen ne anlarsın faldan?

KHARMIAN

Anlarım! Kulağımı kaşıyamaz olayım
Yağlı bir avuç berekete alamet değilse.

FALCI

İkinizin falı da bir.

IRAS

Nasıl olur? Ne demek? Anlat nasıl...

FALCI

Söyleyeceğimi söyledim.

IRAS

Benim falım birazcık daha iyi değil mi?

KHARMIAN

Benimkinden daha iyi olmasını istiyorsun,
Peki söyle bakalım ne bakımdan?

IRAS

Kocamın burnu bakımından değil herhalde.

KHARMIAN

Tanrı korusun bizi daha kötü düşüncelerden!
Aleksas, hadi sıra sende; onun falına bak.
Canım İzis tanrı, yalvarırım sana:
Kısır bir kadınla evlendir onu.
O ölsün, daha kötüsüne düşsün;
Daha sondakiler de beterin beteri olsun!
En son, en belalı karısı,
Elli boynuz taktırıp başına,

Mezarına güle oynaya götürsün onu.
Güzel İzis, getir bu dileğimi yerine
Daha büyük şeyleri esirgesen de benden.
Yalvarırım, ne olur yüce Tanrı.

IRAS

Amin, sevgili tanrıça, yerine getir
Kullarının bu duasını. Neden dersen,
Güzel bir erkeğin bir kahpeye düşmesi kadar
Bir hödüğün boynuzsuz kalması da
Yürekler acısı bir şeydir. Onun için,
Gereğini düşün, hak ettiğini ver ona, Tanrım.

KHARMIAN

Amin!

ALEKSAS

Şunlara bakın! Ellerinde olsa
Bana boynuz taktırabilmek için
Orospu olmaya razı olacaklar!

ENOBARBUS

Susun! Antonius geliyor.

KHARMIAN

Antonius değil, kraliçe geliyor.
Kleopatra girer.

KLEOPATRA

Efendinizi gördünüz mü?

ENOBARBUS

Hayır kraliçem.

KLEOPATRA

Burada değil miydi?

KHARMIAN

Hayır, sultanım.

KLEOPATRA

Eğlenmek istiyordu;
Birden Roma'ya gidiverdi aklı.
Enobarbus!

ENOBARBUS

Buyurun kraliçem.

KLEOPATRA

Git, ara bul, getir buraya onu. Aleksas nerde?

ALEKSAS

Burdayım, ne buyurdunuz?
Efendimiz geliyorlar.

KLEOPATRA

Bakmayacağım yüzüne. Gelin siz de benimle.

Çıkarlar.

Antonius, adamları ve bir haberci girer.

HABERCİ

Karın Fulvia oldu savaşı açan.

ANTONIUS

Kardeşim Lucius’a karşı ha?

HABERCİ

Evet; ama çok sürmedi bu savaş,
Durum gereği, dost oluverdi ikisi;
Birlikte Caesar’ın üstüne yürüdüler.
Ama ilk karşılaşmada o kazandı zaferi
İkisini de sürdü çıkardı İtalya’dan dışarı.

ANTONIUS

Peki daha kötü ne haberin var?

HABERCİ

Kötü haber dert açar getirenin başına,

ANTONIUS

Haberi alan sersemin, korkağın biriyse.
Haydi söyle. Bir şey oldu bitti mi
Önemi kalmaz artık benim için. Öyleyimdir;
Biri haberin doğrusunu getirdi mi bana
Ölüm haberi de olsa hoşlanarak dinlerim.

HABERCİ

Labienus, kötü haberim bu işte,
Labienus Pers ordularının başına geçip
Fırat’ın batısında bütün Asya topraklarını almış;
Zafer sancakları Suriye’den sonra,
Lidyalarda, İonyalarda dalgalanıyor.
Durum bu iken...

ANTONIUS

Durum bu iken, diyorlar, Antonius... Devam et.

HABERCİ

Aman efendimiz.

ANTONIUS

Açık konuş. Herkesin dilindekini saklama benden
Kleopatra için ne diyorlar Roma'da onu söyle;
Fulvia'nın savurduğu küfürleri savur;
Sen de vur kusurlarımı yüzüme, hiç çekinme:
Hem doğruyu söylemiş, hem hıncını almış olursun.
İşlenmeyen düşünce tarlasını yaban otları sarar;
Kötülüklerimizi yüzümüze vurmaksa
Düşünce tarlamızı sürmek gibidir.
Ama sen git şimdilik. Sonra görüşürüz.

HABERCİ

Nasıl isterseniz.

ANTONIUS

Hey, Sikyon'dan ne haber var, getirin.

BİRİNCİ HABERCİ

Sikyon'dan gelen haberci! Var mı böyle biri?

İKİNCİ HİZMETÇİ

Emirlerinizi bekliyor, efendimiz.

ANTONIUS

Gelsin. Bu belalı Mısır öksesinden kurtulmalıyım;
Yoksa bu tutkunluk yok edecek beni.
Bir başka haberci elinde bir mektupla girer.
Ne haber?

İKİNCİ HABERCİ

Karın Fulvia öldü.

ANTONIUS

Nerde öldü?

İKİNCİ HABERCİ

Sikyon'da. Nasıl hastalanıp öldüğü,
Bilinmesi gereken daha neler olduğu
Bu mektupta yazılı.
Mektubu verir.

ANTONIUS

Beni yalnız bırak.
İkinci haberci çıkar.
Bir yanan ışık söndü gitti,
Bense istiyor, özlüyordum bunu.
Hor görüp başından attığını
Yok olunca yeniden bulmak istiyor insan.
Bugün en çok sevdiğimiz şey dönüp dolaşıp
En az sevdiğimiz şey oluyor yarın.
Fulvia ölünce bilmeye başladım kadrini:
Onu iten ellerim okşamak istiyor onu şimdi.
Bu büyücü kadından ayrılmam gerek
Bildiğim kötülüklerin bin beterini
Getirecek başıma bu aylak düşkünlüğüm.
Enobarbus, neredesin?

ENOBARBUS

Buyurun, efendimiz.

ANTONIUS

Hemen gitmek istiyorum buradan.

ENOBARBUS

Aman, bütün kadınlarımızı öldürmek olur bu.
Biraz sert davrandık mı,
Gördük nasıl kahroluyorlar:
Kalkıp gittik mi öldüler demektir.

ANTONIUS

Çoktan gitmeliydim buradan.

ENOBARBUS

Büyük sebep varsa bırakalım ölsünler;
Ama yok yere ölmeleri yazık olur.
Pek önemli bir iş varsa o başka,
Kadınları hiçe sayabiliriz o zaman.
Bu niyetinizin kokusunu almasıyla
Ölmesi bir olur Kleopatra'nın
Çok daha önemsiz şeyler yüzünden
Kaç kez ölüp dirildiğini gördüm.
Ölümde aşka benzer bir büyü var
Bu kadını kendine çeken.
Ölmeye can atıyor nerdeyse.

ANTONIUS

İnsan aklını aşar onun kurnazlığı.

ENOBARBUS

Ah öyle olsa keşke, ama değil efendimiz;
En saf sevgiden daha saftır onun tutkuları:

Ah çekmek, gözyaşı dökmek denmez
Onun göğsünden çıkan fırtınalara,
Gözlerinden boşalan sağnaklara:
Takvimdekilerden beterdir
Onun yüreğindeki kasırgalar, boralar.
Kurnazlık denemez bunlara:
Öyle olsa, Zeus gibi,
Yağmur olup yağabiliyor demektir isteyince.

ANTONIUS

Hiç görmez olaydım onu.

ENOBARBUS

Ama o zaman da, efendimiz,
Eşsiz bir harikayı görmemiş olurdunuz.
Mısır'a gelmenizin anlamı kalmazdı
Yoksun kalsaydınız bu mutluluktan.

ANTONIUS

Fulvia ölmüş.

ENOBARBUS

Nasıl efendimiz?

ANTONIUS

Fulvia ölmüş.

ENOBARBUS

Fulvia?

ANTONIUS

Ölmüş.

ENOBARBUS

İyi ya! Tanrılara şükredip kurbanlar kesin!
Bir adamın karısını alan tanrılar
Dünyamızın terzileri gibi davranırlar:
Eskiyen elbisenin yerine yenisini yapıp
Yüreğine su serpmeye hazırdırlar.
Dünyada Fulvia'dan başka kadın olmasaydı
O zaman yanmıştınız,
Haklı olurdunuz dertlenmekte.
Oysa sizin derdinizin avuntusu kendinde:
Eski aba, yerine yap yeni bir urba.
Doğrusu böylesi acıya dökülecek gözyaşı
Soğandan yanan gözlerin yaşına benzer.

ANTONIUS

Öyle işlere girişti ki devlet içinde
Ben orda olmasam yürümez.

ENOBARBUS

Siz de öyle işlere giriştiniz ki burda,
Siz burda olmasanız yürümez:
Hele Kleopatra işi sizinle sarmaş dolaş.

ANTONIUS

Yeter, kes artık şakayı.
Verdiğim kararı subaylara bildir.
Kraliçeye ben şimdi anlatırım
Böyle ansızın gidişimin nedenlerini:
Gitmeme izin vermesini sağlarım;
Çünkü yalnız Fulvia'nın ölümü,

Ondan da belalı sonuçları değil
Beni gitmeye zorlayan;
Roma'da beni tutan birçok dostlar da
Yurda dönmemi istiyorlar mektuplarında.
Sextus Pompeius meydan okuyormuş Caesar'a;
Deniz güçleri de onun buyruğuna girmiş.
Bizim kaypak halkımız değerli bir adama
Değerleri yok olup gitmedikçe bağlanmaz,
Büyük Pompeius'un kadrini kıymetini
Oğlunda bilmeye başlamış olmalılar.
Şanlı bir adı, orduları var adamın,
Üstelik kendisi de sağlam yürekli, ateşli;
Elbet başa geçmeye kalkar böylesi;
Günden güne gücünü artırarak da
Dünyanın başını derde sokabilir.
Yılan yılan olmadan, içi zehir dolmadan önce
Bir at kılıdır suda, büyüdükçe büyüyen.
Git, söyle buyruğum altındakilere:
Kararım bir an önce gitmektir burdan.

ENOBARBUS

Başüstüne efendimiz.

Çıkarlar.

SAHNE III

Kleopatra, Kharmian, Aleksas,

Iras girerler.

KLEOPATRA

Nerde Antonius?

KHARMIAN

Ben de görmedim sizden sonra.

KLEOPATRA

Aleksas'a.
Git bak nerde, kim var yanında, ne yapıyor.
Benim gönderdiğimi belli etme sakın.
Baktın ki keyfi yok, benim gülüp oynadığımı söyle;
Neşeliyse, hanımım birden hastalandı de.
Çabuk, hemen git gel.
Aleksas çıkar.

KHARMIAN

Kraliçem, onu hem çok seviyorsunuz;
Hem de sizi sevmesine karşı koyuyorsunuz.

KLEOPATRA

Ne yapmam gerek de yapmıyorum sence?

KHARMIAN

Her dediğini yapın, hiç karşı gelmeyin ona.

KLEOPATRA

Sersemce bir öğüt bu: Tam onu kaçırmanın yolu.

KHARMIAN

Sabrını da tüketmeyin ama, tutun kendinizi.
Hep korku içinde yaşattığımız insan
Nefret eder sonunda bizden.
Ama işte, geliyor Antonius.
Antonius girer.

KLEOPATRA

Hastayım, bir sıkıntı var içimde.

ANTONIUS

Pek üzgünüm ama verdiğim kararı söylemek...

KLEOPATRA

Tut beni, canım Kharmian, düşeceğim.
Dayanamam daha fazla,
Elim ayağım tutmaz olacak.

ANTONIUS

Aman dur, sevgili kraliçem...

KLEOPATRA

Rica ederim, yaklaşmayın o kadar bana.

ANTONIUS

Ne var, ne oluyor?

KLEOPATRA

İyi haberleriniz olduğu belli yüzünüzden.
Nikâhlı karınız ne buyurmuşlar? Gidin çağırıyorsa,
Keşke hiç izin vermeseydi gelmenize.
Sizi ben tutuyorum sanacak burda.
O güç nerde bende! Onun avucundasınız siz.

ANTONIUS

Tanrılar bilir, benim...

KLEOPATRA

Hangi kraliçe uğramıştır böyle bir ihanete?
Ama çoktan görmüştüm bu ihanetin tohumlarını.

ENOBARBUS

Kleopatra...

KLEOPATRA

Yeminlerin tanrıların tahtını da sarssa,
Nasıl inanabilirdim benim olduğuna,
Benim kalacağına? Kimdi Fulvia'yı aldatan?
İnsan deli olmalı ki kansın
O yalnız ağızdan edilen,
Edilir edilmez de bozulan yeminlere!

ANTONIUS

Canım kraliçem benim...

KLEOPATRA

Yok, rica ederim, bahaneler arama gitmene:
Hoşçakal de ve git. Kalmak istediğin günlerde
Neler söylemiştin neler. Gitme sözü yoktu o zaman.
Sonsuzluk dudaklarımızda, gözlerimizde,
Mutluluk kaşımız kirpiğimizdeydi, o zaman.
Varlığımızın tek kılında bile
Tanrısal bir şeyler vardı. Bugün bunlar yine var,
Yok dersen, dünyanın en büyük yalancısısın,
Dünyanın en büyük askeri de olsan.

ANTONIUS

Bu nasıl söz, kraliçem?

KLEOPATRA

Senin boyun bosun bende olmalıydı,
Mısır'da bir yürek olduğunu görürdün, o zaman.

ANTONIUS

Dinle beni, kraliçem; çok önemli sebepler
Bir süre işbaşına dönmemi gerektiriyor.
Ama bütün yüreğim burada, buyruğunda kalacak.
Bir iç savaşın kılıç parıltıları var İtalya'da.
Sextus Pompeius Roma kapılarına dayanmış;
İki karşı gücün birbirine denk oluşu
Halkın ikiye bölünmesine yol açıyor.
Dün sevilmeyenler güçlendikçe
Sevilir olmaya başlamışlar bugün.
Sürgün edilmiş Pompeius,
Babasının şanlı adından yararlanıp
Kalbini kazanıyor günden güne
Bugünkü yönetimden çıkar sağlamayanların.
Korkulacak kadar da çokmuş bunların sayısı.
Durgunluğun paslandırdığı yürekler
Belalı da olsa bir değişiklik özlüyor.
Ama gitmemi gerektiren daha özel bir sebep
Fulvia'nın ölümü.

KLEOPATRA

Yaşlanmak beni pek uslandırmadı ama
Çocuk saflığından da bir hayli uzaklaştırdı:

Fulvia ölür mü hiç.

ANTONIUS

Ölmüş kraliçem.
Bak işte gelen yazı. Oku dilediğin zaman.
Ölümünün ne işler çıkardığını gör.
Haberin en sağlamı en sonda
Nerede, ne zaman öldüğü yazılı.

KLEOPATRA

Ey yalanlar yalanı sevgi! Hani nerde
Gözyaşlarınla dolacak şişeler?
Biliyorum şimdiden,
Fulvia'nın ölümünde görüyorum
Benim ölümümün de nasıl karşılanacağını.

ANTONIUS

Kavgayı bırak da dinle biraz,
Ne yapmak istediğimi öğren bir kere.
Vereceğin öğüde göre yürütür
Ya da bırakırım bu işi. Sana yemin,
Nil'in çamurlarına can katan güneş üstüne yemin,
Senin askerin, kulun olarak gidiyorum burdan.
Barış ya da savaş: Sen ne istersen o olacak.

KLEOPATRA

Gel, Kharmian, şu sıkı bağları kopar.
Ama, bırak kalsın; ben çabuk hastalanır,
Çabuk iyileşirim: Antonius'un sevgisi gibi.

ANTONIUS

Değerli kraliçem, insaf et;
Şerefli bir imtihan vermeye giden
Gerçek sevgime güven.

KLEOPATRA

Fulvia’nın da güvendiği gibi!
Bari, dön bir yana da onun için ağla;
Sonra, bana veda ederken, Mısır içindi dersin
Döktüğün yaşlar. Haydi en iyisi bu:
Öyle yaman bir yapmacık döktür ki
Doğruluğun ta kendisi gibi görünsün.

ANTONIUS

Kanımı başıma çıkarıyorsun, yeter artık!

KLEOPATRA

Daha iyisini de oynayabilirsin
Ama bu kadarı da fena değil.

ANTONIUS

Yok artık, kılıcım üstüne...

KLEOPATRA

Kılıcım ve kalkanım diyecektin.
Düzeltiyor, ama olgunlaştıramadı daha.
Bak... Kharmian, bak; bu öfkeli görünüş
Ne kadar yaraşıyor bizim Romalı Herakles’e.

ANTONIUS

Ben gidiyorum, kraliçem.

KLEOPATRA

Hatırsever efendimiz; bir sözüm var size.
Ayrılacağız artık, ama bu değil söyleyeceğim.
Bir zaman sevişirdik sizinle, o da değil;
Bildiğiniz bir şey bu. Başka bir şey var;
Ne diyecektim... Ah bu unutkanlık:
Tıpkı Antonius, koparıyor her şeyi.

ANTONIUS

Gamsızlık kraliçemizin bir oyuncağı olmasaydı
Gamsızlığın ta kendisi diyebilirdim kendisine.

KLEOPATRA

Gamsızlık dediğiniz belalı bir iş
Kleopatra gibi içi yanarak gamsızsa insan.
Beni bağışlayın, efendimiz;
Size hoş gelmeyen her şeyim zehirdir bana.
Şanınız, şerefiniz çağırıyor sizi burdan;
Aldırmayın benim acımaya değmez çılgınlığıma.
Bütün tanrılar yoldaşınız olsun;
Zafer çelenkleriyle süslensin kılıcınız!
Başarılar yumuşak halılar gibi
Serilsin ayak basacağınız yerlere.

ANTONIUS

Gidelim artık, haydi. Bu ayrılmamız
Hem kalış hem gidiştir ikimiz için:
Sen ne kadar kalsan da geliyorsun benimle;
Ben ne kadar gitsem de kalıyorum seninle.
Gidelim.

Çıkarlar.

SAHNE IV

Roma. Caesar’ın evi. Başta Octavius Caesar, bir mektup okuyarak, sonra Lepidus ve başkaları girerler.

CAESAR

Görmüş ve artık anlamış olacaksın, Lepidus:
Büyük ortağımıza garez duymak
Caesar’ın yaradılışına sığacak şey değil.
Ama İskenderiye’den gelen haberler de şunlar:
Balık avlamak, içki içmekmiş işi gücü;
Geceleri ışık dayanmıyormuş cümbüşlerine;
Kleopatra ondan daha erkek gibiymiş.
O Batlamius’un dulundan daha kadınsı.
Habercilerimizi nerdeyse dinlememiş bile;
Bizler ha var ha yokmuşuz gibi davranmış.
Oku da gör: İnsanoğlunun bütün düşkünlükleri
Bir araya gelmiş sanki onda.

LEPIDUS

Kötülüklerinin bütün iyiliklerini
Gölgede bırakabileceğini sanmam;
Gökteki kandiller gibidir onun kusurları
Gece karanlığında daha parlak görünürler.
Babadan kalma kusur bunlar daha çok;
Kendi seçmiş gibi değiştiremez onları.

CAESAR

Fazla yumuşaksın ona karşı.
Haydi hoşgörelim, Batlamius’un yatağında

Yatıp yuvarlanmalarını;
Bir krallığı keyfi uğruna harcamasını;
Bir köleyle oturup kadeh tokuşturmasını;
Öğle vakti sokaklarda yalpalanmasını,
Ter kokulu serserilerle itişip kakışmasını;
Diyelim ki ona yakışıyor bütün bunlar;
Öyle eşsiz bir hamuru var ki onun
Bunlar lekeleyemez onu diyelim diyebilirsek;
Ama bu hafifliklerin cezası bize yüklenirse
Antonius bağışlatmaz yaptıklarını.
Boş vaktinde dilediği kadar cümbüş etsin;
Mide fesadına, kemik ağrılarına tutulup
Kendi kendisiyle hesabını görsün, ödeşsin.
Ama böyle bir zamanda, tehlike boruları
Onun için de, bizim için de böylesine çalarken
Uyanacak yerde çarçur ederse vaktini
Azarlanmayı hak eder çocuklar gibi,
Akılları ermeye başlamış olduğu halde
Edindikleri her şeyi bir anlık keyfe satan,
Akla kafa tutan çocuklar gibi.
Bir haberci girer.

LEPIDUS

Yeni haberler var.

HABERCİ

Buyruğun yerine getirildi, soylular soylusu Caesar;
Dışarıdaki durum saati saatine bildirilecek sana.
Pompeius denizleri tutuyor elinde.
Caesar’a sadece korkudan bağlı kalanlar

Ona sevgiyle bağlanmış görünüyorlar.
Küskünler limanlara gidiyor akın akın;
Gadre uğramış bir kahraman sayıyorlar Pompeius'u.

CAESAR

Bunu kestirmeliydim önceden.
En eski çağlardan beri denenmiş bir şey bu:
Başa geçen geçtiği güne kadar istenir.
Varlığında sevilmeyi hak edip de hor görülen
Yokluğunda başlar sevilmeye.
Halk yığınları sulara kapılmış otlar gibi.
Akıntının keyfine uyup bir gider, bir gelirler,
Ve dağılırlar devinim içinde.

HABERCİ

Bir de şu söylenti var Caesar:
Ünlü korsanlardan Menekrates ve Menas
Denizlere el komuş, türlü çeşit gemilerle
Bir o yana bir bu yana saldırıyorlarmış.
Zorlu baskınları olmuş İtalya'da;
Kıyı halkının uykuları kaçmış bu yüzden,
Ateşli gençler devlete başkaldırır olmuşlar;
Kıyıdan açılan gemi yakalanıyormuş hemen.
Pompeius'un orduları gelse
Adı kadar sarsmayacak ortalığı.

CAESAR

Antonius! Kes artık cümbüşlerini!
Hirtius'la, Pansa'yı, konsülleri öldürüp de
Modena'dan atıldığın zamanları hatırla;
Geçtiğin yerlerde kıtlık vardı o günler,

Rahatlık içinde yetişmiş olmana rağmen
Dağlılardan iyi katlanmıştın yoksulluğa.
At sidikleri içtin; hayvanları tiksindirecek,
Çürük yosunlu bataklık suları içtin.
Tat bilen damağın tükürüp atmadı
En yabani fundalıkların acı yemişlerini.
Ağaç kabukları kemirdin karacalar gibi,
Kar çayırları kapattığı zaman.
Öyle olmayacak bir et yemişsin ki Alplerde
Görenler baygınlık geçirmiş diye anlatılır.
Öyle askerce katlanmıştın ki bütün bunlara,
Bugün anlatılması onuruna dokunsa da,
O zaman avurtların biraz olsun çökmemişti.

LEPIDUS

Yazık doğrusu Antonius'a.

CAESAR

Keşke utansa da artık kendinden
Bir an önce dönse Roma'ya. İkimizin birden
Görünmemiz zamanı geldi savaş meydanlarında.
Bunun için de Senatoyu toplayalım hemen;
Bizim gevşekliğimiz güçlendiriyor Pompeius'u.

LEPIDUS

Caesar, ben yarın eksiksiz söyleyebilirim sana
Bu duruma karadan, denizden nasıl
Karşı koyabileceğimi.

CAESAR

Benim işim de bunu düşünmek olacak

Tekrar buluşuncaya kadar. Uğurlar olsun.

LEPIDUS

Güle güle Caesar, bu arada haberler gelirse
Bana ulaştırmanızı rica ederim.

CAESAR

Elbette, Lepidus, elbette;
Bunu bir ödev sayarım kendime.

Çıkarlar.

Kleopatra, Kharmian, Mardian girerler.

SAHNE V

KLEOPATRA

Kharmian!

KHARMIAN

Buyurun kraliçem.

KLEOPATRA

Ah Kharmian; bana mandragora getir de içeyim.

KHARMIAN

Niçin sultanım?

KLEOPATRA

İçeyim de uyuyarak geçireyim hep
Antonius'umdan ayrı geçen boş zamanları.

KHARMIAN

Pek fazla düşünüyorsunuz onu.

KLEOPATRA

Ah, bir hıyanet bu bana yaptığı.

KHARMIAN

Hiç de değil bence kraliçem.

KLEOPATRA

Mardian, gel bakalım sen.

MARDIAN

Sultanım ne buyururlar?

KLEOPATRA

Bu sefer şarkı söylemeni değil herhalde.
Bir hadım eğlendiremez artık beni.
Ama ne mutlu sana ki, hadım olduğun için,
Aklın çıkıp gitmez başından Mısır'dan uzaklara.
Senin de sevdaya tutulduğun olur mu, Madrian?

MARDIAN

Olur, güzel sultanım.

KLEOPATRA

Gerçekten mi?

MARDIAN

Tam gerçeklik denemez buna sultanım;
Çünkü benim gerçekten yapabileceklerim
Masum, uslu şeylerdir yalnız.
Ama taşkın arzular duyduğum olur,
Venüs'le Mars'ın neler yaptıkları
Geçer bile aklımdan ve...

KLEOPATRA

Ah, Kharmian! Şimdi neredедir dersin?
Ayakta mı, oturuyor mu, yürüyor mu?
At sırtında mı yoksa? Ne mutlu bindiği ata!
Ağırlığını taşıyor Antonius'umun.
Kabart göğsünü, at! Biliyor musun taşıdığın kim?
Bu dünyanın yarısını omuzlamış bir Atlas,
İnsanlığın zırhı, sorgucu! Konuşuyor şimdi

Ya da mırıldanıyor kendi kendine:
“Nerde yılanım benim, ihtiyar Nil’in kızı”
Böyle der o bana... Ben artık şimdi
Zehirlerin en tatlısıyla besler oldum kendimi.
Beni düşünecek ha! Ben ki morarmış kararmışım
Güneşin aşk çimdikleriyle; ben ki
Buruş buruş olmuşum zamanın elinde!..
Geniş alınlı Caesar, bu topraklar üstüne
Senin kanat gerdiğin günlerde
Kralların ağzına layıktım ben.
Koca Pompeius karşımda durakalır,
Bakar bakar doyamazdı yüzüme.
Gözlerimin içine dalmak ve orda
Hayatını seyrederek ölmek isterdi sanki.
Aleksas girer.

ALEKSAS

Selam sana Mısır melikesi!

KLEOPATRA

Antonius’a benzer hiçbir yanın var mı senin?
Ama onun yanından geldiğin için,
Onun büyülü altın parıltıları var üstünde.
Ne haberler getirdin yiğit Antonius’umdan?

ALEKSAS

Son yaptığı şey, sevgili kraliçem,
Defalarca öptüğü şu Doğu incisini
Son bir kez öpmek oldu.
Sözleriyse yüreğime saplandı kaldı.

KLEOPATRA

Kulaklarım çıkarsın onları yüreğinden.

ALEKSAS

“Dostum” dedi; “git söyle ki sadık Romalı
Mısır’ın büyük melikesine bununla
Bir istiridyenin hazinesini yolluyor yalnız.
Bu armağanın fakirliğini bağışlatmak için
Krallıklar saçacağım ayaklarının önüne
Yüce tahtını süslemek için.
Bütün Doğunun sultanı olacak, de ona.”
Böyle dedi, başını salladı ve ağır ağır,
Bindi zırhlar kuşanmış atına.
Öyle bir kişneyişle kişnedi ki at
Ne söylemek istesem
Kendim bile duyamaz oldum sesimi.

KLEOPATRA

Nasıldı? Üzgün mü, sevinçli mi?

ALEKSAS

En sıcakla en soğuk arası mevsimler gibiydi:
Ne üzgün, ne sevinçli.

KLEOPATRA

Ah, ne dengeli bir yaradılıştır onunki!
Duydun, değil mi Kharmian? O tam budur işte.
Üzgün değildi; çünkü onu örnek tutanlara
Gülen bir yüz göstermek istiyordu.
Sevinçli değildi; çünkü aklının ve sevincinin
Mısır’da kaldığını anlatmak istiyordu onlara.

Tam ikisi ortası! Ah sen, en tanrısal hamur;
İster üzgün ol, ister sevinçli,
Her iki aşırılık bile yakışır sana
Kimselere yakışmayacağı kadar.
Habercilerime rastladın mı yolda?

ALEKSAS

Evet, kraliçem, hem de yirmi kadarına.
Bu kadar sık haberci yollamak, niçin?

KLEOPATRA

Antonius'a haber yollamayı unutursam bir gün,
Dilenerek ölsün o gün doğacak çocuklar!
Kharmian, kâğıt kalem getir bana.
Hoş geldin, canım Aleksas. Kharmian,
Caesar'ı[*] bu kadar sevdiğim oldu mu benim?

KHARMIAN

Ah aslan Caesar!

KLEOPATRA

Dilin tutulsun bir daha söylersen bunu!
Aslan Antonius, diyeceksin.

KHARMIAN

Yiğitler yiğidi Caesar!

KLEOPATRA

Bak, İzis'e yemin! Dişlerini söktürürüm senin,
Bir daha benzetmeye kalkarsan Caesar'ı
Benim erkekler erkeği Antonius'uma.

KHARMIAN

Bağışla beni, sevgili kraliçem;
Sizin sözleriniz bu benim söylediklerim.

KLEOPATRA

O günler yaş, yeşil günlerimdi benim;
Kafam olmamış, kanım tutuşmamıştı henüz.
Haydi, neyse, gidelim; kâğıt kalem getir.
Her gün bir değil birkaç adam gitmeli,
Mısır'da adam kalmayıncaya kadar.

Çıkarlar.

Perde II

SAHNE I

Messina. Pompeius'un evi. Pompeius, Menekrates, Menes askerce girerler.

POMPEIUS

Yüce tanrılarda hak kaygısı varsa eğer
En haklı insanlara yardım ederler.

MENEKRATES

Şunu bilmiş ol ki, yiğit Pompeius,
Tanrı yardımı geç gelir, ama gelmemezlik etmez.

POMPEIUS

Ama biz dileklerimizle beklerken önlerinde
Değeri kalmıyor dilediğimiz şeylerin.

MENEKRATES

Kendi kendimizi bilmediğimiz için,
Çok kez başımızın belasını dileriz onlardan.
Bizim iyiliğimiz için vermezler istediğimizi.
Sonunda iyi ki vermemişler deriz biz de.

POMPEIUS

Başaracağım. Halk seviyor beni. Deniz bende.
Benim gücüm yeni doğan ay gibi henüz
Ama bu ay on dördünü bulup yusyuvarlak olacak,
Biliyorum bunu, içim bu umutla dolu.
Markus Antonius Mısır'da, sofrada:

Kalkıp savaşa gideceği yok uzaklara.
Caesar para biriktireyim derken
Halkın sevgisini yitirmekte.
Lepidus onları pohpohluyor, onlar Lepidus'u.
Ama ne Lepidus onları sever.
Ne de onlar Lepidus'a değer verirler.

MENAS

Caesar ve Lepidus sefere çıkmışlar,
Büyük bir ordu varmış arkalarında.

POMPEIUS

Kimden bu haber? Yalan söylemiş.

MENEKRATES

Silvius söyledi, efendimiz.

POMPEIUS

Rüya görmüş o. İkisi de Roma'da, biliyorum:
Antonius'u bekliyorlar. Ama, ey azgın Kleopatra,
Dilerim bütün büyüleri aşkın
O kurumuş dudaklarını yumuşatsın!
Büyücülüğün güzelliğinle
Şehvetin her ikisiyle el birliği edip
Cümbüş sofralarına bağlasın o hovardayı,
Tütsülesin durmadan kafasını!
Epikuros'u okumuş aşçılar, doyulmaz salçalarla
İştahını azdırsınlar!
Yataktan sofraya, sofradan yatağa gide gele,
Uyuşup unutsun şan şeref kaygılarını
Lethe* ırmağının durgun sularında!

Varrius girer.
Ne haber, Varrius?

VARRIUS

Vereceğim haberin doğruluğu su götürmez;
Markus Antonius her an bekleniyor Roma'da:
Mısır'dan ayrılalı Roma'dan da uzağa
Gidilecek kadar zaman geçmiş.

POMPEIUS

Daha az önemli bir haber
Daha hoş gelirdi kulaklarıma.
Menas, hiç düşünemezdim doğrusu
O doymak bilmez âşığın kılıç kuşanacağını
Böyle çıkarsız bir savaş için.
Asker olarak iki kat üstündür o
Öbür ikisinden; ama demek biz de
Sandığımızdan daha üstünmüşüz ki,
Ayaklanmamız çıkarmış o şehvet azgını Antonius'u
Mısırlı dulun yatağından.

MENAS

Antonius'un Caesar'la uyuşacağını sanmam:
Daha yeni ölen karısı Caesar'a baş kaldırmış,
Kardeşi savaş açmıştı düpedüz;
Ama Antonius karışmadı bu işe, orası doğru.

POMPEIUS

Ufak kırgınlıklar düşmanlığa varır mı,
Orasını pek bilemem, Menas.
Eğer biz hepsine karşı ayaklanmasaydık

Aralarında kavga çıkması beklenirdi elbet.
Çünkü bir hayli sebep var
Birbirlerine karşı kılıç çekmeleri için.
Ama bizim yarattığımız korkuyla
Düşmanlıklar dostluğa döner mi dönmez mi,
Anlaşmazlıklar ortadan kalkar mı kalkmaz mı,
Bunu bilmiyoruz henüz.
Tanrılarımız nasıl istiyorsa öyle olsun.
Bizim yapacağımız şey, canımızı kurtarmak için
Elimizdeki bütün silahları kullanmak.
Gel benimle, Menas.

Çıkarlar.

SAHNE II

Roma. Lepidus’un evi.

Enobarbus ve Lepidus girerler.

LEPIDUS

Kuzum Enobarbus, önemli bir iş bu;
Yapmak da sana yakışır doğrusu:
Komutanına yalvarıp sağlayabilirsin
Daha yumuşak, daha tatlı bir dil kullanmasını.

ENOBARBUS

Kendine yaraşan bir dil kullanmasıdır
Benim ondan isteyecek olduğum.
Caesar kızdırırsa onu, bırak da
Antonius yukardan baksın ona
Mars'ın sesi gibi de gürlesin sesi.
Jupiter'e yemin, Antonius'un sakalı bende olsa
Kestirip kadınlaşmazdım bugün.
Asıl bugün kestirmez, erkek kalırdım.

LEPIDUS

Sen ben kavgalarının sırası değil bugün.

ENOBARBUS

Her gün hangi meseleyi çıkarırsa ortaya
Onun sırası gelmiş demektir.

LEPIDUS

Ama küçük mesele büyüklerin karşısında silinmeli.

ENOBARBUS

Küçük başta gelirse hayır.

LEPIDUS

Öfken konuşuyor senin; ama rica ederim,
Ateşe körükle gitme bari.
İşte, geliyor soylu Antonius.
Antonius ve Ventidius girerler.

ENOBARBUS

Caesar da bu yandan geliyor.
Caesar, Maecenas, Agrippa girerler.

ANTONIUS

Burada işler düzelirse, doğru Parthia'ya!
Kulağında olsun, Ventidius.

CAESAR

Bilmiyorum, Maecenas; Agrippa'ya sor.

LEPIDUS

Soylu dostlar, çok büyük şeyler birleştirdi bizi,
Küçük şeyler ayırmasın sakın.
Sitemler varsa tatlılıkla dinleyelim.
Aramızdaki anlaşmazlıkları
Bağıra çağıra dökersek ortaya
Kaş yapalım derken göz çıkarabiliriz.
Onun için yalvarırım size, yiğit yoldaşlar,
En acı şeyleri en tatlı sözlerle anlatın ki
Sitemler hakarete varmasın.

ANTONIUS

Doğru söz. Ordularımızın başında,
Savaşa girmek üzere bile olsak

Ben böyle davranırım.
Boru sesleri.

CAESAR

Roma'ya hoş geldiniz.

ANTONIUS

Hoş bulduk.

CAESAR

Buyurun, oturun.

ANTONIUS

Siz buyurun.

CAESAR

Peki, oturalım.

ANTONIUS

Duyduğuma göre kötüye almışsınız burda siz
Aslında hiç de kötü olmayan şeyleri.
Hem kötü de olsa sizi ilgilendirmez ki bunlar.

CAESAR

Yok yere ya da önemsiz bir şey için
Gülünç olur benim dargınlık çıkarmam
Hele size karşı, en çok size karşı.
Adınızı kötüye çıkarmamsa daha gülünç olur
Hele beni ilgilendirmeyen şeyler için.

ANTONIUS

Benim Mısır'da oluşumun
Seninle ne ilgisi vardı Caesar?

CAESAR

Sen Mısır'dayken benim Roma'da oluşumun
Ne ilgisi olabilirse seninle, o vardı.
Ama sen oradan benim işlerime karıştın mı
Mısır'da oluşun bir meseledir elbet benim için.

ANTONIUS

İşlerine karışmam da neymiş?

CAESAR

Ne olduğunu kolayca anlayabilirsin
Burada başıma açılan dertleri düşünürsen.
Karın ve kardeşin bana karşı savaştılar.
Seninle ilgiliydi bana düşmanlıkları,
Sendin bu savaşın parolası.

ANTONIUS

Yanlış yollardasın; kardeşim
Beni hiç karıştırmadı bu işe.
Ben sordum soruşturdum; öğrendiklerimi de
Seni savunmak için kılıç çekmiş
Doğru sözlü kimselerden öğrendim.
Kardeşim sana karşı ayaklanmakla
Bana karşı da ayaklanmış olmadı mı?
Senin davan benim davam olduğuna göre
Sana açılan savaş bana da açılmış değil midir?
Bunu mektuplarımla da anlatmıştım sana.
İlle de kavga çıkarmak istiyorsan
Başka bir sebep uydurmalısın,
Bunun tutar yeri yok.

CAESAR

Beni kötü düşünmekle suçlayıp
Temize çıkarıyorsun kendini;
Ama asıl uydurma bu senin ileri sürdüklerin.

ANTONIUS

Değil, değil; görmemiş olamazsın, eminim,
Bu düşüncenin su götürmez doğruluğu;
Ben, seninle aynı yolda savaşan kader ortağın
Nasıl olur da hoşgörebilirim
Kendi rahatımı da kaçıracak savaşları?
Karıma gelince, o huyda bir başka kadın
Bul da göster sen bana: Dünyanın üçte birini
İncecik bir yularla çekip çevirebilirsin,
Ama öyle bir kadını zor yola getirirsin.

ENOBARBUS

Keşke hepimizin karısı onun gibi olsa da
Erkekler kadınlarla savaşa gitse.

ANTONIUS

Çok dik kafalı bir kadındı, Caesar;
Hırçınlığı yüzünden kopan kavga gürültü,
Politika kurnazlıkları işe karışınca
Bir hayli terletmiştir seni, kabul.
Buna üzülmesine üzülürüm, ama bil ki
Önüne geçemezdim bunun.

CAESAR

Sana mektup yolladım. Getirmişler sana
İskenderiye’ye yiyip içip keyfederken.

Okumadan cebine atmışsın mektubumu
Habercimi de alaya alıp kovmuşsun.

ANTONIUS

Bak ne oldu, Caesar; izin almadan çıktı karşıma.
Üç krala ziyafet vermiştim o gün,
Sabahki aklım yoktu başımda.
Ama ertesi gün halimi anlattım kendisine
Beni bağışlamasını istemek gibi bir şeydi bu.
Bırak o sersem yüzünden olmasın çatışmamız.
Tartışıyorsak onu çıkaralım aradan.

CAESAR

And içerek verdiğin sözü de tutmadın,
Bana böyle bir suç yüklemeye ise senin dilin varamaz.

LEPIDUS

Sertleşme, Caesar.

ANTONIUS

Yok, yok; bırak söylesin, Lepidus.
Sözünü ettiği şeref kutsaldır, ben bozmuş da olsam.
Söyle, Caesar; neye ant içmişim?

CAESAR

Gereğinde bana asker ve para yollamaya:
İkisini de esirgedin.

ANTONIUS

İhmal ettin dersen daha doğru olur.
Evet ettim, ettim ama o günlerde

Zehirlenmiş, kendimi bilmez olmuş gibiydim.
Buna nasıl vahlandığımı
Elimden gelirse göstermek isterim sana.
Ama bu dürüstlüğüm bir şey eksiltmez büyüklüğümden,
Dürüst olmadan da güçlü olamam zaten.
Gerçek şu: Fulvia beni Mısır'dan ayırmak için
Savaşlar çıkardı burda.
Bunlara bilmeden sebep olan ben
Eğilirim önünüzde şerefimizin izin verdiği kadar
Beni bağışlamanız için sizlerin.

LEPIDUS

Soyluca konuşma böyle olur.

MAECENAS

Hoşgörürseniz durmayalım artık üstünde
Aranızdaki kırgınlıkların.
Bütün bunları unutmak şunu hatırlatır size:
Günün zorluklarını yenmek barışmanıza bağlı.

LEPIDUS

Bu sözler de yerinde, Maecenas.

ENOBARBUS

Daha doğrusu, şimdilik birbirinize ödünç sevgi verin de
Pompeius lafı ortadan kalkınca geri alırsınız.
Yapacak başka iş kalmayınca vakit bulursunuz,
Aranızda boğuşmaya!

ANTONIUS

Sen bir askersin yalnız; fazla konuşma.

ENOBARBUS

Doğrunun dilsiz olması gerektiğini unutacaktım az kalsın.

ANTONIUS

Rahatsız ediyorsun herkesi, onun için sus dedim.

ENOBARBUS

Anladım, doğru düşünen bir taş ol demek istiyorsun.

CAESAR

Söyleyişi hoşuma gitmese de
Söylediğini doğru bulmuyor değilim.
Çünkü biz dost kalamayız nasıl olsa
Bu huy ve davranış ayrılıklarımız oldukça.
Yine de, bizi bağlayacak bir halka olduğunu bilsek
Dünyanın öbür ucuna giderdim bulmak için.

AGRIPPA

İzin verirsen Caesar…

CAESAR

Konuş, Agrippa.

AGRIPPA

Aynı anadan bir kız kardeşin var senin,
Herkesin sayıp sevdiği Octavia.
Yiğit Antonius da bir dul artık şimdi…

CAESAR

Aman sus Agrippa: Kleopatra duyarsa

Hak edersin azarlanmayı bu densizliğin için.

ANTONIUS

Ben evlenmiş değilim, Caesar;
Bırak dinleyelim Agrippa'yı ne söyleyecekse.

AGRIPPA

Hep dost kalmanız, kardeş olmanız için,
Yüreklerinizi çözülmez bağlarla bağlamak için
Octavia'yla evlenin Antonius.
Güzelliği kocaların en iyisine layık;
Temiz ahlaklı, kibarlığı kimselerde yok.
Bu evlenme kökünden siler süpürür
Bugün büyük görünen küçük kıskançlıkları,
Her şeyi tehlikeli gösteren bütün korkuları.
Bugün masalımsı şeyler gerçek sayılırken
Gerçekler masal olur o zaman.
Octavia'nın ikinizi birden sevmesi
Sizi birbirinize sevdirecektir,
Size de herkesin sevgisini kazandıracak.
Bağışlayın bu konuşmamı. Bir esinti değil,
Üstünde öteden beri durduğum bir düşünce,
Durmayı ödev saydığım bir düşünce bu.

ANTONIUS

Caesar ne diyor buna?

CAESAR

Antonius'un bunu nasıl karşıladığını duymazdan önce
Hiçbir diyeceği yok Caesar'ın.

ANTONIUS

Evet, ama ben şimdi Agrippa’ya,
Peki, dediğin gibi olsun diyecek olsam
Elinde hangi güç var Agrippa’nın
Bu düşüncesini gerçekleştirmek için?

CAESAR

Caesar’ın ona verdiği yetki
Ve Octavia’nın ona beslediği saygı.

ANTONIUS

Bu kadar güzellikle ortaya konan
Hayırlı bir tasarının önünde durmak
Aklımdan bile geçmez benim. Ver elini, Caesar;
Uğurlu say bu işi. Bu andan sonra da,
Bir kardeş yüreği sevgimizi beslesin
Ve büyük işlerimize ışık tutsun!

CAESAR

Al elimi.
Sana verdiğim kız kardeşi benim sevdiğim kadar
Hiç kimse sevmemiştir kız kardeşini,
Mutlu yaşasın ve birleştirsin
Seninle benim güçlerimizi ve yüreklerimizi,
Eksilmez olsun artık aramızdaki sevgi.

LEPIDUS

Ah ne iyi olur öyle olsa!

ANTONIUS

Pompeius’a kılıç çekmek geçmezdi aklımdan;

Son günlerde aşırı bir kibarlık,
İçten bir dostluk gösterir olmuştu bana karşı.
Kendime nankör dedirtmemek için
Önce teşekkür borcumu öder
Sonra meydan okurum kendisine.

LEPIDUS

Vaktimiz dar; hemen yürümeliyiz üstüne,
Yoksa Pompeius gelip saldıracak bize.

ANTONIUS

Nerde şimdi Pompeius?

CAESAR

Mesina dağı yakınlarında.

ANTONIUS

Savaş gücü nedir?

CAESAR

Karada bir hayli büyük ve gittikçe büyüyor;
Denizdeyse bütün güç onda.

ANTONIUS

Öyle diyorlar. Bir görüşsek artık onunla.
Hiç durmayalım, zırhları kuşanmazdan önce de
Konuştuğumuz işi bitiriversek.

CAESAR

Büyük bir sevinçle. Buyur, gidelim hemen
Kardeşimle tanıştırayım seni.

ANTONIUS

Lepidus, sen de gel; bırakma bizi.

LEPIDUS

Hasta bile olsam gelirim, soylu Antonius.
Boru sesleri, Caesar, Antonius ve Lepidus çıkarlar.

MAECENAS

Mısır'dan hoş geldin. Enobarbus.

ENOBARBUS

Sağol değerli Maecenas, Caesar'ın gözdesi;
Selam, şanlı dostum Agrippa.

AGRIPPA

Koca Enobarbus!

MAECENAS

Ne kadar sevinsek azdır doğrusu
İşlerin böyle güzel bir yola girdiğine.
Mısır'da hoş vakitler geçirmiş olacaksın.

ENOBARBUS

Hem de nasıl, Meacenas: Gündüzleri uykuyla karartıp
Geceleri içkiyle aydınlattık.

MAECENAS

Sekiz yaban domuzu kızartılmış bir sabah, on iki
Kişilik bir kahvaltı için, doğru mu bu?

ENOBARBUS

O senin dediğin kartallara sinek ziyafeti!
Ondan çok daha yaman ziyafetler gördük biz,
Görülmedik, duyulmadık şölenler!

MAECENAS

Kadın da şahane bir kadınmış dediklerine göre.

ENOBARBUS

Daha Tarsus çayının suları üstünde görür görmez
Vuruldu o kadına Antonius.

AGRIPPA

Benim aldığım haberlere göre de orda göstermiş
Gösterecek nesi varsa, Kleopatra.

ENOBARBUS

Bakın anlatayım ben size olanları:
Üstünde yattığı gemi, yaldızlı bir taht gibi
Pırıl pırıl yansıyordu sularda.
Döğme altındandı geminin pruvası.
Yelkenler kıpkızıl ve öyle kokuluydu ki
Sarhoş oluyordu esen yeller içlerine doldukça.
Gümüştendi geminin kürekleri:
Flavta sesleriyle batıp çıkıyorlardı suya,
Şu şıpırtlarıyla sarhoş olup hızlanarak.
Kendisine gelince, diller anlatamaz onu:
Sırmalı tenteler altındaki köşkünde
Gerçekten güzel düşlerin
Yarattığı Venüslerden daha güzeldi.
İki yanında, güler yüzlü Kupidonlar gibi,
Erkek çocuklar vardı gamzeli gamzeli;
Renk renk yelpazeler sallayan çocuklar.
Yelpazelerin yelleri, serin serin
Bir artırıyor bir azaltıyordu sanki

O güzelim yanakların pembeliğini.

AGRIPPA

Bundan ötesi can sağlığı Antonius için!

ENOBARBUS

Cariyerleri, birer su perisi gibi,
Gözlerinin içine bakıp Kleopatra'nın,
Buyruğunu bekliyorlar önünde iki büklüm.
Arkada, bir denizkızı var sanki dümende;
Çiçek yumuşaklığındaki elleri
Öyle rahatlıkla kullanıyordu ki dümeni
Her dokunuşlarında kabarıyor ipek donatım.
Gemiden yayılan görünmez garip tütsüler
Sarhoş ediyor yanaştığı rıhtım boylarını.
Halk boşaltıp şehri onu görmeye gelmiş:
Antonius, meydandaki tahtında yalnız kalmış.
Islık savuruyordu havaya karşı,
Ki hava bile, yerini boş bırakabilse
Kleopatra'yı görmeye gidecek,
Bir yokluk yaratıp varlık içinde.

AGRIPPA

Ah o eşsiz Mısır güzeli!

ENOBARBUS

Karaya yanaşır yanaşmaz, Antonius'un habercileri
Gelip yemeğe buyur ettiler Kleopatra'yı.
Antonius bizim davetlimiz olacak
Diye dayattı Mısırlı. Bizim âşık Antonius,
Ki hiçbir kadının hayır dediğini duymamıştır,

Tıraş üstüne tıraş olup gitti davete
Ve bu ziyafette, yüreğiyle ödedi
Yalnız gözleriyle yediği yemeği.

AGRIPPA

Ah o şahane yosma! Koca Caesar bile
Düştü yatağına kılıcını bir yana bırakıp.
O yatakta Caesar'ın ektiğini Kleopatra biçti.

ENOBARBUS

Bir gün sokakta gördüm Kleopatra'yı
Hoplaya hoplaya kırk adım koştu,
Soluğu kesilip durdu ve konuştu kesik kesik.
Düzensizlik bir düzen oluyordu dilinde:
Soluksuzluğu bir soluk gücü oluyordu.

MAECENAS

Şimdi artık Antonius bırakır onu büsbütün.

ENOBARBUS

Dünyada bırakmaz: Yaş yıpratamaz o kadını;
Alışkanlık tüketemez sonsuz değişmelerini.
Başka her kadın uyandırdığı isteği doyurup giderir,
O en çok doyurduğu zaman acıktırır insanı.
En büyük bayağılıklar bile
Bir yakışık kazanır onda çünkü;
En ermiş rahipler bile sevap sayar
Onun hayasızca günahlarını.

MAECENAS

Eğer güzellik, dürüstlük, uysallık

Yüreğini kazanabilirse Antonius'un
Octavia bir tanrı armağınıdır kendisine.

AGRIPPA

Gidelim. Burada kaldığınız sürece
Benim misafirim ol, sevgili Enobarbus.

ENOBARBUS

Bunu bir şeref sayar, teşekkür ederim.

Çıkarlar.

SAHNE III

Roma. Caesar'ın evi. Antonius, Caesar Octavia'nın iki yanında girerler.

ANTONIUS

Dünyanın gidişi ve benim ağır görevim
Zaman zaman ayıracak beni sizden.

OCTAVIA

Öyle zamanlarda, tanrılar önünde diz çöker
Sizin için dua ederim ben de.

ANTONIUS

İyi geceler, Caesar. Octavia'm benim,
Kusurlarımı elalemin ağzından dinlemeyin;
Ölçüyü kaçırdığım oldu, ama bundan sonra
Yolunda gidecek her şey. İyi geceler.

OCTAVIA

İyi geceler, size de.

CAESAR

İyi geceler.
Caesar ve Octavia çıkarlar. Kâhin girer.

ANTONIUS

Gel bakalım, serseri; Mısır'ı özlemişsin, öyle mi?

KÂHİN

Keşke hiç ayrılmasaydık Mısır'dan:
Ne ben, ne de sen.

ANTONIUS

Neden, söyler misin?

KÂHİN

İçime öyle doğdu, dilim anlatamaz neden:
Hemen Mısır'a dönmeye bak.

ANTONIUS

Sen şunu söyle bana: Kimin yıldızı daha parlak?
Benimki mi, Caesar'ınki mi?

KÂHİN

Caesar'ınki.
Onun için yanında durma, Antonius.
Senin Daemon'un, yani seni koruyan ruh
Caesar'ın bulunmadığı her yerde
Soylu, yiğit, yüksek, eşsiz;
Ama onun yanında bir korku geliyor seninkine,
Gücü üstünde bir güçle karşılaşmış gibi.
Onun için uzaklarda ol Caesar'dan.

ANTONIUS

Bu lafı etme bir daha.

KÂHİN

Edersem yalnız sana, yalnız seninle ederim.
Onunla hangi oyuna girersen gir,
Hiç şaşmaz yenilirsin. Bahtı açık olan o,
Sen üstün de olsan yenecek ister istemez.
Onun yıldızı parladıkça seninki sönüyor.
Bir daha söylüyorum: Seni koruyan ruh
Onun yanında korkuyor seni korumaktan.
O yoksa ortada, aslan kesiliyor.

ANTONIUS

Haydi git artık.
Ventidius'a söyle, konuşmak istiyorum onunla
Kâhin çıkar.
Parthia'ya yollayacağım onu.
İster kâhinlik, ister uydurma olsun,
Adamın söyledikleri doğru: Zarlar ondan yana.
Yarışmalarda, benim daha usta olmam,
İşe yaramıyor onun talihi karşısında.
Ne zaman kura çeksem hep o kazanır.
Herkes benden yana bahse girer,
Yine de onun horozları kazanır savaşı.
Hep onun bıldırcınları
Benimkileri yener kafes içinde döğüşünce.
Mısır'a gitmeliyim. Rahat etmek için evlendim,
Ama zevk yerim orası benim. Hah, gel Ventidius,
Ventidius girer.

Parthia’ya gideceksin, gitme emrin hazır;
Gel benimle de al.

Çıkarlar.

SAHNE IV

Roma’da bir sokak. Lepidus, Maecenas ve Agrippa girerler.

LEPIDUS

Oyalanmayın artık; hemen düşün rica ederim,
Komutanlarımızın ardına.

AGRIPPA

Hele Antonius Octavia’yı bir kucaklasın
Hemen gideceğiz ardından.

LEPIDUS

Uğurlar olsun, artık asker kılığında görürüm sizi,
İkinize de pek yakışacak savaş kılığı.

MAECENAS

Sefere benim düşündüğüm gibi çıkılırsa
Biz dağa sizden önce varırız, Lepidus.

LEPIDUS

Sizin yol daha kısa. Benim işlerim de
Bir hayli dolaştıracak beni.
Siz iki gün önce varabilirsiniz.

İKİSİ BİRDEN

Mutlu başarılar!

LEPIDUS

Uğurlar olsun.

Çıkarlar.

SAHNE V

İskenderiye. Kleopatra'nın sarayı. Kleopatra, Kharmian, İras ve Aleksas girerler.

KLEOPATRA

Biraz çalgı dinleyelim; aşkla yaşayan bizlerin
Gamlı şölenidir çalgı.

HEPSİ BİRDEN

Çalgı! Çalgıcılar gelsin!
Madrian girer.

KLEOPATRA

Bırakalım çalgıcıyı. Gel, top oynayalım Kharmian.

KHARMIAN

Benim kolum ağrıyor; Mardian'la oynayın.

KLEOPATRA

Ha bir kadınla oynamışım, ha bir hadımla.
Gel, oynar mısın benimle Mardian?

MARDIAN

Elimden geldiği kadar, melikem.

KLEOPATRA

Oyuncu iyi niyetli olduğunu göstersin yeter,

İyi oynamazsa da kusurunu bağışlatır.
Ama vazgeçtim. Oltamı getirin,
Nehir kıyısına gidelim. Uzaktan çalgı sesleri gelsin.
Altın karınlı balıkları kandırır avlarım:
Geçiririm çengeli kaygan, yapışkan ağızlarına.
Her birini çekip çıkarırken sudan
Antonius'u getiririm gözümün önüne:
Nasılmış, derim, yakaladım işte seni.

KHARMIAN

Ne eğlenmiştik bir gün;
Balık tutma yarışına girmiştiniz onunla.
Dalgıcınızın oltasına taktığı tuzlanmış balığı
Nasıl göğsünü kabartarak çekmişti Antonius!

KLEOPATRA

Ah o gün evet, nerde o günler!
Çileden çıkarmıştım onu, gülmekten katılarak,
Ama gece yatıştırmıştım gülüşlerimle yine.
Ertesi sabah, sabahın dokuzunda,
Sarhoş edip yatağa sermiştim onu.
Benim tacımı, urbalarımı ona giydirmiş
Ben de Philippi'de kullandığı kılıcı kuşanmıştım.
Aman, İtalya'dan gelen var.
Bir haberci girer.
Bol haberle doyur kulaklarımı,
Açlıktan ölüyorlar kaç günden beri.

HABERCİ

Kraliçem, kraliçem…

KLEOPATRA

Öldü mü Antonius? Bunu söylersen, hain
Öldürürsün kraliçeni. Ama iyidir, serbesttir
Böyle dersen, alırsın şu altınları.
Ve işte elim en mor damarlarıyla: Öpebilirsin
Kralların titreyerek öptükleri bu eli de.

HABERCİ

Önce, kraliçem, iyidir diyebilirim.

KLEOPATRA

Al öyleyse, daha da çok altın,
Ama, dur hele, hınzır herif:
Bizde ölüler için de iyidir derler.
Buna getirirsen sözü, o verdiğim altınları
Eritir o şom gırtlağından akıtırım senin.

HABERCİ

Sevgili kraliçem, dinleyin beni.

KLEOPATRA

Peki, söyle, dinliyorum;
Ama yüzün iyi şeyler söylemiyor senin.
Antonius serbestse, sağlığı yerindeyse
Bu asık suratla mı verilir
Müjde diye bağırılacak bu güzel haber?
İyi değilse, aklı başında bir adam gibi değil
Saçı başı yılanlarla dolu
Azgın Furyalar gibi gelmeliydin.

HABERCİ

Ne olur dinler misiniz beni?

KLEOPATRA

Ağzını açtırmadan dövesim geliyor seni.
Yine de Antonius iyidir, sağdır dersen
Caesar'la dost, Caesar'ın tutsağı değil dersen,
Altınlar yağdırır, inciler saçarım üstüne.

HABERCİ

Kraliçem, iyidir diyorum.

KLEOPATRA

Ha şöyle.

HABERCİ

Caesar'la da dost.

KLEOPATRA

Ne iyi bir adammışsın sen.

HABERCİ

Caesar'la o zamankinden çok daha dost.

KLEOPATRA

Ne dilersen dile artık benden.

HABERCİ

Öyle ama, kraliçem…

KLEOPATRA

Sevmedim bu "öyle ama"yı; bozuyor güzel başlangıcı.
Dili tutulsun bu "Öyle ama"nın!

Canavar bir katili dışarıya salıveren
Bir zindancıya benziyor bu “Öyle ama”.
Yalvarırım sana dostum, döküver kulağıma birden
İyi kötü ne haber getirdiysen.
Caesar’la arası iyi diyorsun;
Sağlığı yerinde diyorsun, serbest diyorsun.

HABERCİ

Serbest demedim kraliçem; bağlandı:
Octavia’yla anlaştı.

KLEOPATRA

Hangi konuda?

HABERCİ

En güzel konuda, yatak konusunda.

KLEOPATRA

Kharmian, fenalıklar geliyor bana.

HABERCİ

Kraliçem, Octavia’yla evlendi Antonius.

KLEOPATRA

En salgın vebalara tutulasın sen!
Haberciyi tokatlayıp yere yuvarlar.

HABERCİ

Canım kraliçem, sabırlı olun.

KLEOPATRA

Ne dedin? Yıkıl karşımdan!
Bir daha tokatlar.

İğrenç canavar, yıkıl; yoksa iki bilye gibi
Oyar çıkarırım gözlerini yerlerinden!
Öyle değil de, bir memleket vereyim sana,
Krallar gibi yaşattırayım seni!
Yediğin dayakla kalır beni kızdırman;
Yine eğilip önümde
Ne dilersen dileyebilirsin benden.

HABERCİ

Evlendi, kraliçem.

KLEOPATRA

Seni haydut! Ecelin çoktan geldi senin!
Bir hançer çıkarır.

HABERCİ

Yoo, kaçar giderim, öyleyse. Ne oluyorsunuz?
Bir suçum yok ki benim.
Çıkar.

KHARMIAN

Canım kraliçem, tutun kendinizi.
Adamın hiç günahı yok.

KLEOPATRA

Günahı olmayanı da çarpar yıldırım.
Nil'in sularına batsın bütün Mısır;
Birer yılana dönsün en sevimli yaratıklar!
Çağırın o herifi: Ne kadar kudurmuş da olsam
Isırmam onu, korkmasın. Çağırın!

KHARMIAN

Korkudan gelemiyor.

KLEOPATRA

Kötülük etmeyeceğim ona, gelsin.
Kharmian çıkar.
Soysuzlaştı bu ellerim benim
Benden güçsüz bir insana vurmakla.
Bana olan kendi yüzümden oldu,
Gel, haberci, gel yanıma
Haberci tekrar girer.
Ne kadar dürüst de olsa,
Kötü haber getiren iyi karşılanmaz.
Müjde verirken çöz dilinin bağlarını;
Ama kötü haberi bırak kendi gelsin.

HABERCİ

Ben ödevimi yaptım sadece.

KLEOPATRA

Evlendi mi? Evet dersen, bil ki,
Kızdığımdan daha çok kızamam sana.

HABERCİ

Evlendi, sultanım.

KLEOPATRA

Tanrılar belanı versin senin!
Hâlâ nasıl duruyorsun karşımda?

HABERCİ

Yalan mı söyleyeyim, kraliçem?

KLEOPATRA

Ah keşke yalan olsa söylediklerin!..
Keşke yerin dibine batsa Mısır'ımın yarısı da
Kara yılanlar dolsa kuyusuna!
Çekil git buradan! Dünya güzeli de olsan
Çirkin geliyor senin suratın bana.
Evlendi mi dedin?

HABERCİ

Yüce kraliçem bağışlasın beni.

KLEOPATRA

Evlendi, öyle mi?

HABERCİ

Kötü görmeyin beni size iyilik ederken.
Sığar mı doğruluğa beni cezalandırmanız
Sizin benden istediğinizi yaptığım için?
Octavia'yla evlendi diyorum size.

KLEOPATRA

Ah, seni bir haine çeviren onun hıyaneti bana:
Sen değilsin o emin olduğun gerçek.
Çekil git karşımdan. Roma'dan getirdiğin mal
Çok pahalı benim için. Elinde kalsın,
Kalsın da ocağını batırsın senin.
Haberci çıkar.

KHARMIAN

Güzel kraliçem, sabırlı olun.

KLEOPATRA

Bendim Antonius’u övüp Caesar’ı yeren.

KHARMIAN

Hem de nasıl, kraliçem.

KLEOPATRA

Cezasını gördüm işte. Götürün beni: Bayılacağım.
Ah Kharmian, İras! Yok, bir şeyim yok.
Canım Aleksas, git haberciyi sorguya çek:
Öğren nasılmış Octavia’nın kaşı, gözü,
Yaşı başı, huyu suyu;
Saçlarının rengini de sor, unutma.
Hemen git, öğren gel.
Aleksas çıkar.
Bırakalım gitsin, hayır bırakmayalım Kharmian.
Bir yüzü Gorgon gibi çirkin gözümde,
Ama öbür yüzü Mars tanrı gibi güzel.
Mardian’la çıkarlar.
Koş söyle Aleksas’a; boyunu bosunu da sorsun.
Acı bana, Kharmian ama bir şey söyleme.
Odama götürün beni.

SAHNE VI

Misenum yakınlarında bir yer. Boru sesleri. Bir yandan Pompeius ve Menas boru ve trampet çalanlarla girer, öbür yandan Caesar, Lepidus, Antonius, Enobarbus, Maecenas, Agrippa, Menas ve askerler.

POMPEIUS

Sizin bende rehinleriniz var, benim de sizde.

Konuşalım savaşmadan önce.

CAESAR

Savaştan önce söze başvurmak doğrudur.
Onun için de neler istediğimizi
Yazıyla bildirdik sana. Düşündünse üstünde
Söyle bize: Yazdıklarımız öfkeli kılıcını
Koyduracak mı kınına? Bunca yiğit Sicilya gençlerini
Geri göndertecek mi yurtlarına
Burda ölecek yerde?

POMPEIUS

Üçünüze birden söylüyorum:
Koca dünyayı ellerinde tutan sizlere,
Tanrıların yeryüzündeki başbakanlarına:
Pihilippi'de hortlayıp Brutus'a görünen Julius Caesar
Sizleri kendi adına savaşırken gördü de
Benim babam niçin görmesin
Oğlunun ve dostlarının öç almaya kalktığını?
Neydi soluk yüzlü Cassius'u ayaklandıran?
Ya Brutus'u o herkesin saydığı dürüst Romalı'yı
Neydi Kapitol'u kana boyattıran,
Güzelim hürriyet uğruna silahlanan
Arkadaşlarıyla birlikte? Neydi istedikleri?
Bir insanın sadece insan kalması değil mi?
Ben de onun için donattım donanmamı:
Onun için köpürttüm denizlerin öfkesini.
Hain Roma'ya çektireceğim cezasını
Soylu babama ettiği nankörlüğün.

CAESAR

Dur, soluk al biraz.

ANTONIUS

Yelkenlerinle korkutamazsın bizi, Pompeius.
Denizde görüşürüz ayrıca. Ama karada
Biliyorsun seni satıp satın alacağımızı.

POMPEIUS

Karada, evet, sen babamın evini de
Satıp satın almıştın, karada.
Otur bakalım içinde oturabildiğin kadar:
Guguk kuşu yuvasını kendi yapmaz çünkü.

LEPIDUS

Rica ederim, konu dışına çıkmayalım da,
Yazılı tekliflerimize ne diyorsunuz, onu söyleyin.

CAESAR

Evet, asıl konumuz bu.

ANTONIUS

Sana yalvarıyor değiliz; ölç biç,
İşine gelen yolu seç.

CAESAR

Daha yükseklere çıkayım derken
Nerelere düşebileceğini düşün iyice.

POMPEIUS

Sicilya’yla Sardunya’yı veriyorsunuz bana;
Buna karşılık denizleri korsanlardan temizlememi,
Bir de Roma’ya buğday yollamamı istiyorsunuz.

Kabul edersem, çentiksiz kılıç, gediksiz kalkanlarla
Ayrılacağız birbirimizden.

ÜÇÜ BİRDEN

Tamam, teklifimiz bu.

POMPEIUS

Öyleyse bilin ki, ben buraya
İsteklerinize peki demek için gelmiştim.
Ama biraz da Antonius oldu beni çileden çıkaran.
İnsanın yaptığını söylemesi ayıptır,
Ama söyleyeceğim yine de:
Caesar senin kardeşinle savaşırken
Anan Sicilya’ya geldi
Ve bir dost gibi karşılandı Sicilya’da.

ANTONIUS

Bunu duydum, Pompeius; hatta bunun için
Sana teşekkür etmeyi koymuştum aklıma.

POMPEIUS

Ver öyleyse elini; doğrusu hiç beklemiyordum
Seninle burada karşılaşacağımızı.

ANTONIUS

Evet, Doğu’da yataklar fazla yumuşak;
İyi ki vaktinde uyandırdın beni de geldim,
Bir hayli kazancımız oldu bundan.

CAESAR

Seni son gördüğüm günden beri
Bir hayli değişmişsin Pompeius.

POMPEIUS

Zalim kader yüzüme neler yazdı çizdi bilmem,
Ama göğsümden içeri girmedi, giremez de:
Yüreğim hep o eski yürek.

LEPIDUS

Ne iyi bir karşılaşma oldu bu.

POMPEIUS

Öyle olmasını dilerim, Lepidus.
Demek anlaşmış oluyoruz böylece.
Yazıp mühürlemek kalıyor bu anlaşmamızı.

CAESAR

İlk işimiz bu olsun.

POMPEIUS

Sonra ziyafet çekelim birbirimize ayrılmadan.
İlk ziyafeti kim verecek? Kura çekelim.

ANTONIUS

İlk ziyafet benden, Pompeius.

POMPEIUS

Hayır, Antonius kura çekmeden olmaz.
Hem canım, sen ister başta ol ister sonda:
Mısır yemeklerinle bastıracaksın herkesi nasıl olsa.
Kulağıma çalındığına göre Julius Caesar
Bir hayli göbeklenmiş Mısır’da.

ANTONIUS

Kulağına çok şeyler çalınmış senin.

POMPEIUS

Kötü bir şey düşünmedim bunu söylerken.

ANTONIUS

Kötü bir şey söylemiş değilsin.

POMPEIUS

Bu kadarı çalındı kulağıma:
Bir de şunu duydum ki Apollodorus bir gün…

ENOBARBUS

Uzatmayın canım: Yaptı bunu; doğru.

POMPEIUS

Ne yapmış, söylesene?

ENOBARBUS

Hasırın içinde bir kraliçe getirdi Caesar'a.

POMPEIUS

Şimdi tanıdım seni: Nasılsın arkadaş?

ENOBARBUS

İyiyim, daha da iyi olacağa benzerim:
Dört ziyafet var arka arkaya.

POMPEIUS

Ver elini; seni sevmedim desem yalan.
Gördüm nasıl dövüştüğünü ve kıskandım
Kılıç kullanmadaki ustalığını.

ENOBARBUS

Ben pek sevmedim, ama övmüştüm sizi,

Değeriniz övgülerimi on kat aştığı zamanlar.

POMPEIUS

Böyle açık konuş dilediğin kadar;
Yakışıyor sana doğrusu.
Şimdi hepinizi gemime çağırıyorum;
Buyurmaz mısınız sayın büyüklerimiz?

ÜÇÜ BİRDEN

Önümüze geç de gidelim.

POMPEIUS

Buyurun.
Çıkarlar. Menas ve Enobarbus kalırlar.

MENAS

Kendi kendine:
Pompeius, senin baban yanaşmazdı bu anlaşmaya.
Menas'a:
Sizinle bir yerden görüşmüştük sanıyorum.

ENOBARBUS

Denizde belki.

MENAS

Öyle olacak.

ENOBARBUS

İyi işler başarmıştınız denizde.

MENAS

Siz de karada.

ENOBARBUS

Kim beni överse ben de onu överim: Ama karada benim Yaptıklarımı da kimse inkâr edemez doğrusu.

MENAS

Benim de denizde yaptıklarımı.

ENOBARBUS

Ama siz, kendi yararınız için bir şeyi inkâr edebilirsiniz:

Baş hırsızlardan biriydiniz denizde.

MENAS

Siz de karada.

ENOBARBUS

Öyleyse ben inkâr ediyorum karada gördüğüm işleri.
Ama gel, ver elini Menas. Gözlerimizin yetkisi olsa
iki hırsızı birden yakalayıverirlerdi kucaklaşırken.

MENAS

Elleri ne yaparsa yapsın yüzleri dürüsttür insanların.

ENOBARBUS

Ama güzel bir kadında dürüst yüz arama.

MENAS

Doğru, gönül hırsızıdır hepsi.

ENOBARBUS

Biz sizinle çarpışmaya gelmiştik buraya.

MENAS

Bana sorarsan, işin içki sofrasında bitmesine üzüldüm. Pompeius bugün ayağına gelen kısmeti tepti.

ENOBARBUS

Teptiyse bir daha zor gelir o kısmet ayağına.

MENAS

Gelmez elbet, biz Antonius'u beklemiyorduk doğrusu. Kuzum, Kleopatra'yla evlenmedi mi?

ENOBARBUS

Caesar'ın kız kardeşinin adı Octavia'dır.

MENAS

Doğru; Caius Marcellus'un da karısıydı.

ENOBARBUS

Ama şimdi Marcus Antonius'un karısı.

MENAS

Sahi mi?

ENOBARBUS

Evet ya.

MENAS

Öyleyse Caesar'la araları bir daha açılmaz artık.

ENOBARBUS

Bu bağlılık üstünde benim düşüncem sorulsaydı, aynı kehanette bulunmazdım.

MENAS

Bu evlenmede aşktan çok politika ağır basmış olsa gerek.

ENOBARBUS

Bence de öyle. Ama göreceksin, onları birleştiren bu evlenme dostluklarını boğacak. Octavia sofu, ciddi, az konuşur bir kadın.

MENAS

Kim istemez böyle karısı olmasını!

ENOBARBUS

Kendi böyle olmayan biri: İşte o da Antonius. Mısır'daki sofrasına dönecek ister istemez. O zaman Octavia'nın ahlanıp vahlanmaları Caesar'ı çileden çıkaracak. Sonunda demin söylediğim gibi dostluklarını sağlayan, düşmanlıklarının baş nedeni olacak. Antonius'un yüreği neredeyse gene orada kalacak. Burda evlenmesi çıkarı için sadece.

MENAS

Öyle olsa gerek. Haydi dostum, gemiye gidelim. Sağlığına içmek istiyorum orda.

ENOBARBUS

Ben de içerim, sayın bayım, bizim gırtlaklar Mısır'da talim görmüş.

MENAS

Gel, gidelim öyleyse.

Çıkarlar.

SAHNE VII

Pompeius’un gemisi. Çalgı sesleri. İki üç hizmetçi yiyecek dolu tepsilerle girerler.

BİRİNCİ HİZMETÇİ

Nerdeyse gelirler buraya, arkadaş. Birçokları daha şimdiden yalpalıyor; biraz rüzgâr çıksa denizi boylayacaklar.

İKİNCİ HİZMETÇİ

Lepidus’un yüzü kıpkırmızı.

BİRİNCİ HİZMETÇİ

Şişe diplerini bile içirdiler adama.

İKİNCİ HİZMETÇİ

Ötekiler kızıp çatışmaya başlayınca, yeter! diye bağırıyor; herkes yatışınca da kendi başlıyor içmeye.

BİRİNCİ HİZMETÇİ

İçtikçe de o başlıyor aklını kaçırmaya.

İKİNCİ HİZMETÇİ

Eh, budur işte hali büyük adamlarla ahbaplık edecek kadar adı duyulmuş olanların. Bana sorarsan, elimde kaldırmayacağım bir kılıç olacağına, hiç işe yaramaz bir kamış parçası olsun daha iyi.

BİRİNCİ HİZMETÇİ

Yüce katlara çağırılıp da yükseldiği görünmeyenlerin hali, gözleri boş, yanakları dolu heykeller gibi acınası ediyor insanı.

Boru sesleri. Caesar, Antonius, Pompeius, Lepidus, Agrippa, Maecenas, Enobarbus, Menas ve başka komutanlar girerler.

ANTONIUS

Caesar’a.
Evet, Mısırlılar’ın yaptıkları bu:
Nil’in yükselişlerini ölçüp biçiyorlar
Ehramlara çizili birtakım cetvellere göre.
Suların yüksek, alçak ya da orta oluşunda
Kıtlık mı bolluk mu geleceğini biliyorlar.
Nil yükseldikçe umutlar da kabarır;
Sular çekildi mi çiftçi saçar hemen tohumları
Yapışkan, sulu çamurlar üstüne,
Kısa bir zaman sonra da ektiğini biçer.

LEPIDUS

Bir tuhaf yılanlarınız varmış orada sizin?

ANTONIUS

Evet, var Lepidus.

LEPIDUS

Sizin Mısır yılanı güneşinizin mayaladığı çamurunuzda ürermiş. Timsah da öyle.

ANTONIUS

Öyledir.

POMPEIUS

Buyurun oturun, şarap içelim. Lepidus, sağlığına!

LEPIDUS

Pek iyi değilim, ama dünyada pes demem.

ENOBARBUS

Sızıncaya kadar demezsin, ama korkarım sızmak üzeresin.

LEPIDUS

Ha, sahi; duyduğuma göre Batlamius'ların ehramları pek yaman şeylermiş. Martaval değil, kulaklarımla duydum bunu.

MENAS

Pompeus'a.

Pompeius, bir kelime.

POMPEIUS

Menas'a.

Kulağıma söyle; ne var?

MENAS

Pompeius'a.

Rica ederim, komutanım; kalk biraz yerinden, bir diyeceğim var.

POMPEIUS

Sonra söylersin. Haydi. Bu da Lepidus şerefine!

LEPIDUS

Kuzum, bu sizin timsah dediğiniz ne biçim şey?

ANTONIUS

Tam kendi biçimindedir, bayım; kendi eninde, kendi boyunda; hep kendi ayaklarıyla yürür. Kendini besleyen şeyleri yiyerek yaşar; canı çıkınca da bir başka bedene göçer.

LEPIDUS

Rengi nedir?

ANTONIUS

Rengi de kendi rengidir.

LEPIDUS

Acayip bir yılanmış, doğrusu.

ANTONIUS

Öyledir; gözyaşları da ıslak ıslaktır.

CAESAR

Kanar mı dersin bu anlatışına?

ANTONIUS

Pompeius'un verdiği şaraplarla kanar elbet, kanmazsa Epikuros gibi içmesini biliyor demektir.

POMPEIUS

Yine mi? Git başımdan! Nedir söyleyeceğin?

Çekil git!

Git diyorum sana be! Şarap istemiştim, nerede?

MENAS

Pompeius'a.

Bunca hizmetimin hatırı için dinle beni. Kalk biraz yerinden.

POMPEIUS

Sen çıldırdın anlaşılan. Nedir söyleyeceğin?

Kalkıp bir yana yürür.

MENAS

Hep senin yükselmen için çalıştım bugüne kadar.

POMPEIUS

Büyük bir bağlılıkla hizmet ettin: Evet, sonra?
Keyfinize bakın, dostlar.

ANTONIUS

Bu kumlar bataktır, Lepidus;
Uzak dur, yoksa gömülür gidersin.

MENAS

Bütün dünyayı ele geçirmek ister misin?

POMPEIUS

Ne dedin?

MENAS

Bütün dünyayı ele geçirmek ister misin, dedim.

POMPEIUS

Nasıl geçirirmişim?

MENAS

Sen iste yalnız. Sen beni yoksulun biri sanırsın. Ama sana bütün dünyayı verecek adam benim.

POMPEIUS

Çok mu içtin sen?

MENAS

Hayır Pompeius, bir yudum bile içmiş değilim.
Yüreğin varsa, dünyanın Jupiter'i olabilirsin.
Denizlerin ucunda bucağında, göklerin altında

Ne varsa senin olacak, olsun dersen.

POMPEIUS

Söyle bakalım nasıl?

MENAS

Dünyanın bu üç direği, bu üç ortak,
Senin gemindeler. Bırak keseyim halatı;
Açılınca denize sarılırız gırtlaklarına,
Her şey senin olur biter.

POMPEIUS

Ah, sen bunu bana söylemeden yapacaktın:
Ben yaparsam kalleşlik, sen yaparsan hizmet olurdu.
Şunu bil ki benim çıkarım, şerefimden önce gelmez.
En başta şerefim gelir benim, yazık ettin;
Gizlice yapacağın işi dilinle ele verdin.
Ben bilmeden olsaydı
Sonradan iyi oldu derdim bu işe.
Ama şimdi karşısındayım. Hadi git, içmene bak.

MENAS

Kendi kendine.
Öyleyse peki,
Ben de gitmem artık titrek yıldızının ardından.
Aradığı şeyi yakalamazsan elinin altına gelmişken
Bir daha dünyada bulamazsın.

POMPEIUS

Lepidus'un şerefine!

ANTONIUS

Karaya götür onu, Pompeius, ben yerine içerim.

ENOBARBUS

Şerefine Menas!

MENAS

Yaşa Enobarbus sağlığına!

POMPEIUS

Doldur şu kâseyi ağzına kadar!

ENOBARBUS

Lepidus'u yüklenip götüren hizmetçiyi göstererek:
Güçlü adam buna derler işte, Menas.

MENAS

Neden?

ENOBARBUS

Dünyanın üçte birini taşıyor adam, görmüyor musun?

MENAS

Dünyanın üçte biri sarhoş oldu demek:
Üçte üçü olmalıydı ki fırıl fırıl dönsün dünya!

ENOBARBUS

Gel biz içip döndürelim bari.

MENAS

İçelim.

POMPEIUS

Bir İskenderiye şöleni olmadı henüz bu.

ANTONIUS

Nerdeyse olacak. Dolsun kâseler!
Caesar'ın sağlığına!

CAESAR

İçmesen daha iyi olurdu. Belalı şey bu:
İnsan yıkayayım derken bulandırıyor beynini.

ANTONIUS

Canım herkese uyuver biraz.

CAESAR

Merak etme, uyarım uymasına;
Ama bir günde bu kadar içmektense
Üç gün oruç tutmak daha iyi gelir bana.

ENOBARBUS

Antonius'a.
Eh, yiğit imparatorum benim,
Bir Mısır horası tepip şenlendirsek mi sofrayı?

POMPEIUS

Haydi oynayalım, yiğit asker.

ANTONIUS

Gelin, el ele verelim;
Dönelim şarap uyuşturuncaya dek beynimizi,
Lethe'nin tatlı sularıyla unutur gibi her şeyi.

ENOBARBUS

Herkes el ele. Çalsın çalgılar alabildiğine.
Ben düzene korum şimdi sizi.

Bu çocuk bir türkü söyleyecek.
Nakaratı hep birlikte söyleyeceğiz.
Ciğerlerimizin bütün gücüyle.
Enobarbus herkesi el ele tutuştururken

çocuk türküsünü söylemeye başlar.

ÇOCUK

Gel bize şarap tanrımız,
Yumuk gözlü tombul Bakkhos
Şarabın devamız olsun
Asmaların baş tacımız.
Doldur, dünya dönsün, doldur.
Doldur, dünya dönsün, doldur.

CAESAR

Yetmez mi bu kadarı? Pompeius, iyi geceler.
Antonius'a.
Haydi, kardeş, gel rica ederim benimle.
Ağır işlerimize iyi gelmez bu kadar hafiflik.
Haydi, hep gidelim, sevgili dostlar.
Bakın, yanaklarınız kıpkırmızı olmuş.
Yenilmez Enobarbus'u bile yenmiş şarap.
Benim de dilim tutulmaya başladı.
Bu azgın cümbüş maskara edecek hepimizi.
Ne söyleyeyim başka? İyi geceler.
Ver elini, sevgili Antonius.

POMPEIUS

Kıyıya kadar götüreyim sizi.

ANTONIUS

Öyle olsun. Ver elini Pompeius.

POMPEIUS

Ah Antonius, babamın evinde oturuyorsun.
Ama neyse, dost değil miyiz artık?
Gel inelim sandala.

ENOBARBUS

Ama düşmeyin sakın.
Enobarbus'la Menas'tan başka hepsi karaya çıkar.
Ben karaya çıkmıyorum, Menas.

MENAS

Çıkma, benim kamarama buyur.
Hey davullar, borular, flavtalar! Haydi!
Bu büyük kişilere bir ayrılış havası çalın ki
Neptün bile duysun! Çalın ve cehennem olun!
Çalsanız a!
Boru ve davul sesleri.

ENOBARBUS

Hayda! Uğurlar ola! Fırla şapkam havaya!
Hey hey! Gel soylu dostum Menas.

Perde III

SAHNE I

Suriye’de bir ova. Ventidius, bir zafer alayı başında Silius ve başka Romalı subay ve askerlerle girer. Önlerinde Pacorus’un cesedi taşınmaktadır.

VENTIDIUS

İşte, Parthia serildin ünlü okçularınla yere!
Öldürdüğün Marcus Crassus’un öcünü
Aldırdı bana bahtım. Görsün ordumuzun başında
Kral oğlunun ölüsünü. Ey Erodes,
Senin Pacorus’un ödedi Crassus’a olan borcunu.

SILIUS

Soylu Ventidius, Parthia’lı kanlarıyla
Daha sıcakken kılıcın, düş kaçanların peşine.
Sür atını Medya’ya Mezopotamya’ya,
Kaçışanların sığınacakları yerlere.
Ancak o zaman yüce komutanın Antonius
Zafer arabalarında gezdirir seni,
Çelenkler takar başına.

VENTIDIUS

Ah Silius, Silius, yeter yaptıklarım.
Büyük işler ikinci adama çok görülür, bunu bil.
Buyruğunda olduğumuz komutan uzaktayken
Bize fazla ün kazandıracak bir işi yapmamak
Yapmaktan daha iyidir, bunu öğrenmiş ol benden.
Hiç kimse Caesar ve Antonius kadar

Subaylarına borçlu değildir zaferlerini.
Benden önce Suriye'ye gelen,
Antonius'un buyruğunda çalışan Sossius
Üst üste bir sürü zafer kazandığı için
Düşüverdi komutanının gözünden.
Savaşta komutanından çok başarı gösterdin mi
Komutanının komutanı olmuş görünürsün.
Askerin asıl istediği şey parlamaktır,
Bir zafer ona gölge düşürecekse
Yenilmek bile daha çok işine gelir.
Antonius'un işine yarayacak
Birçok şeyler daha yapabilirim; doğru.
Ama bunları yaparsam, içerler bana:
İçerleyince de benim emekler boşa gider.

SILIUS

Sende öyle bir şey var ki, Ventidius,
O olmadı mı asker bir kılıç olmakla kalır.
Ama Antonius'a yazacaksın elbet?

VENTIDIUS

Alçaktan alarak diyeceğim ki kendisine
Onun adına, büyülü bir savaş ünlemi olan adına
Onun bayrakları, onun cömertçe beslediği orduyla
Yenilmez denen Parthia atlılarını
Sildik süpürdük savaş alanından.

SILIUS

Antonius nerede şimdi?

VENTIDIUS

Atina'da olacaktı. Biz de gidip
Orda selamlayacağız kendisini,
Ne kadar çabuk gidebilirsek ağırlığımızla.
Haydi ileri! Atina'ya!

SAHNE II

Roma. Caesar'ın evinde bir oda. Agrippa bir kapıdan, Enobarbus başka bir kapıdan girerler.

AGRIPPA

Ne oluyor? Kardeşler ayrılıyor demek artık!

ENOBARBUS

Pompeius'la işi bitirdiler; o gitti;
Şimdi üçler anlaşıyor aralarında.
Octavia'nın gözüyaşlı Roma'dan ayrılıyor diye.
Caesar üzgün, Lepidus da, Menas'ın dediğine göre
Sarılık geçiriyor Pompeius'un ziyafetinden beri.

AGRIPPA

Üstüne yoktur Lepidus'un!

ENOBARBUS

Pek yaman adam; aman ne de seviyor Caesar'ı!

AGRIPPA

Evet, ama ne de candan tapıyor Antonius'a!

ENOBARBUS

Ne diyor Caesar için: İnsanların Jüpiter'i!

AGRIPPA

Ya Antonius için ne diyor: Jüpiter’in tanrısı!

ENOBARBUS

Caesar deyip geçmeyin: Eşi yoktur onun!

AGRIPPA

Ey Antonius! Ey Arabistanların anka kuşu!

ENOBARBUS

Caesar’ı daha çok sever, yine de Antonius’tur sevdiği.
Yoo! Yürekler, diller, rakamlar,
Yazarlar, ozanlar, şairler, yoo!
Anlatamaz Antonius’u nasıl sevdiğini
Ama Caesar’a gelince, diz çökün, diz çökün de
Hayran hayran bakın yüzüne!

AGRIPPA

İkisine de tutkun.

ENOBARBUS

Onlar Lepidus’un iki kanadı,
Lepidus da onların uçurduğu böcek.
Dışarıdan boru sesleri gelir.
Atlara binme borusu. Hoşçakal, yiğit Agrippa.

AGRIPPA

Güle güle, yiğit asker, uğurlar olsun.
Caesar, Antonius, Lepidus ve Octavia girerler.

ANTONIUS

Burada ayrılalım, gelme artık Caesar.

CAESAR

Varlığımın büyük bir parçası, bu alıp götürdüğün:
Ona iyi davranmakla bana iyi davranmış olacaksın.
Kardeşim, sen de göster umduğum gibi bir eş olduğunu;
Umduğumdan da öteye geçeceksin, biliyorum.
Yiğit Antonius'um benim, bu temiz varlık
Sevgi duvarımızı pekiştiren harç olacak yerde
O duvarı yıkacak koçbaşı olmasın sakın.
İkimiz de onu aynı yürekle sevmeyeceksek
İyi etmedik sevgimizi ona bağlamakla.

ANTONIUS

Bu güvensizliğin gücüme gidiyor doğrusu.

CAESAR

Ben söyleyeceğimi söyledim.

ANTONIUS

İçin rahat değil, ama göreceksin
Korkman için hiçbir neden kalmadığını.
Haydi, tanrılar seninle olsun
Ve Romalılar'ın yüreklerini yoluna bağlasın.
Gidelim artık.

CAESAR

Güle güle, canım Octavia, yolun açık olsun.
Yerler gökler incitmesin seni,
Ferahlık versinler içine! İyi yolculuklar!

OCTAVIA

Ah soylu kardeşim benim.

ANTONIUS

Nisan pırıltıları var gözlerinde;
Sevginin baharı bu, baharımız geliyor
Bu yağmurlarla. Üzülme.

OCTAVIA

Kocamın evine göz kulak olun Caesar; bir de…

CAESAR

Söyle Octavia.

OCTAVIA

Kulağına söylerim yalnız.

ANTONIUS

Ne dili yüreğinin buyruğuna girebilir şimdi
Ne yüreği diline dert anlatabilir.
Kabarmış dalgalar üstüne düşmüş kuğu tüyü de
Sallantıda kalır böyle,
Ne o yana gidebilir, ne bu yana.

ENOBARBUS

Caesar ağlayacak mı dersin?

AGRIPPA

Enobarbus'a.
Bir bulut yok değil yüzünde.

ENOBARBUS

Böyle bir yüz atlarda bile iyiye yorulmaz,
İnsanda oldu mu büsbütün kötü.

AGRIPPA

Enobarbus’a.
Ne var bunda, Enobarbus? Antonius da
Nerdeyse böğüre böğüre ağlamadı mı
Caesar’ı ölmüş görünce? Philippi de
Brutus’u ölü bulunca da ağladı.

ENOBARBUS

Agrippa’ya.
O yıl nezleye tutulmuştu gerçekten;
Öyle vahlandı ki kendi kıydığı canlara
İnan olsun ben bile ağladım sonunda.

CAESAR

Hayır, canım Octavia, habersiz bırakmam sizi.
Aklım sende olacak her zaman.

ANTONIUS

Gel, kardeş, gel; kucaklayayım seni
Sevgimin bütün gücüyle. Bak, nasıl seninleyim,
Ama bırakıyorum işte seni, tanrılara bırakıyorum.

CAESAR

Güle güle! Mutluluklar dilerim.

LEPIDUS

Göklerin bütün yıldızları
Işık saçsın yoluna!..

CAESAR

Uğurlar olsun!

Octavia’yı öper.

ANTONIUS

Hoşçakal.

Boru sesleriyle çıkarlar.

SAHNE III

İskenderiye. Kleopatra’nın sarayı. Kleopatra, Kharmian, Iras ve Aleksas girerler.

KLEOPATRA

Nerde o adam?

ALEKSAS

Korkuyor yanınıza gelmeye.

KLEOPATRA

Hadi, hadi gelsin; gel buraya haberci.

Aynı haberci girer.

ALEKSAS

Haşmetli kraliçem, İsrail kralı Herod bile
Bakmaya korkar yüzünüze keyifli değilseniz.

KLEOPATRA

O Herod’un başını koparttırırım ben.
Ama nasıl? Antonius yok ki artık;
Yalnız ona yaptırabilirdim bunu.
Gel şöyle, yakın gel.

HABERCİ

Buyurun yüce sultanım.

KLEOPATRA

Octavia’yı kendi gözünle gördün mü sen?

HABERCİ

Gördüm, haşmetli kraliçem.

KLEOPATRA

Nerde gördün?

HABERCİ

Roma’da sultanım; yüzüne de baktım iyice.
Kardeşiyle Antonius’un arasında yürüyordu.

KLEOPATRA

Benim kadar boylu mu?

HABERCİ

Hayır kraliçem.

KLEOPATRA

Konuşurken duydun mu? Sesi kalın mı ince mi?

HABERCİ

Duydum konuşurken; kalındı sesi.

KLEOPATRA

İyi bir şey değil bu:
Uzun süre hoşlanmaz ondan.

KHARMIAN

Nasıl hoşlanır? Söyle İzis tanrı, olacak şey mi bu?

KLEOPATRA

Ben de öyle derim, Kharmian:
Dil kalın, boy kısa!
Yürüyüşü nasıl? Sultanca mı? İyi düşün:
Bilmen gerek sultanca yürüyüşün ne demek olduğunu.

HABERCİ

Yürümesi bir çeşit sürünme:
Yürüyor mu duruyor mu belli olmuyor doğrusu:
Bir put, soluk alan bir varlıktan daha çok.

KLEOPATRA

Öyle mi gerçekten?

HABERCİ

Öyle değilse bende göz yok demektir.

KHARMIAN

Ondaki göz Mısır'da az insanda vardır.

KLEOPATRA

Pek bilmiş bir adam bu, farkındayım.
Büyütecek bir yanı yok bu kadının, anlaşıldı.
Kafası iyi işliyor bu habercinin.

KHARMIAN

Üstüne yoktur.

KLEOPATRA

Yaşını söyleyebilir misin, dostum?

HABERCİ

Sultanım, dul olduğuna göre…

KLEOPATRA

Dul mu dedin? Kharmian duydun mu?

HABERCİ

Otuzundan aşağı değildir bence.

KLEOPATRA

Yüzü kaldı mı aklında? Yuvarlak mı, uzunca mı?

HABERCİ

Yuvarlak, hem de kusur sayılacak kadar.

KLEOPATRA

Böyleleri budala olur çok kez.
Saçlarının rengi ne?

HABERCİ

Kestane rengi, sultanım; alnı da
Dar mı dar, tam kendine göre.

KLEOPATRA

Al şu altınları. Gücenmeyesin sakın
Sana ilkin sert davrandım diye.
Yeniden çalışacaksın benim için,
İşe yarar buldum seni. Git, hazırlan:
Mektuplarımız nerdeyse hazır.
Haberci çıkar.

KHARMIAN

Yaman adamdır.

KLEOPATRA

Öyleymiş gerçekten. Üzüldüm hırpaladığıma.
Dediğine bakılırsa, bir şey değil bu kadın.

KHARMIAN

Hiçbir şey değil, sultanım.

KLEOPATRA

Bu adam sultanlık nasıl olur görmüştür, bilir.

KHARMIAN

Bilmez olur mu? İzis kör etmediyse nasıl bilmez
Bunca yıl size hizmet ettikten sonra?

KLEOPATRA

Ona bir sorum daha var, canım Kharmian;
Ama şimdi kalsın. Onu yine getirirsin bana
Mektuplarım bitince. Bu iş düzelecek sanırım.

KHARMIAN

Elbette, sultanım.

SAHNE IV

Atina. Antonius'un evinde bir oda. Antonius ve Octavia girerler.

ANTONIUS

Hayır, hayır Octavia; o değil yalnız;
Hadi onu bağışlayalım, ona benzer
Yüzlercesini daha bağışlayalım;
Ama tutmuş Pompeius'a savaş açmış yeniden;
Bir vasiyetname yazıp halka okumuş
Benim adım bile geçmiyormuş içinde.

İster istemez sözümü ederken de
Zorlama, soğuk şeyler söylüyormuş.
Pek cimri davranıyormuş beni övmekte;
Bu fırsat düşünce ya hiç ağzını açmıyor,
Ya da isteksiz bir iki sözle kalıyormuş.

OCTAVIA

Ne olur, her söylenene inanmayın;
İnansanız da önem vermeyin hepsine.
Kadınların en mutsuzu olurum, aranız açılır da,
İkiniz için ayrı dua etmek zorunda kalırsam.
Tanrılar alay eder benimle, bir yandan:
“Kocamı koruyun” diye dua ederken, öbür yandan:
“Aman, kardeşimi koruyun!..” diye yalvarıp
Kendi dileğimin önüne kendim durursam.
Nasıl kocama da, kardeşime de zafer dilerim?
Duanın yerine gelmemesine dua etmek olur bu.
Hiç ortası olmayan iki uç arasında kalırım.

ANTONIUS

Kuzum Octavia, hangimize güvenin varsa
Sevgin ondan yana götürsün seni.
Şerefim yok oldu mu ben de yokum demektir.
Kolsuz kanatsız kalıp senin olmaktansa
Senin olmamak daha iyi benim için.
Ama, git aramızı bul, öyle istiyorsun madem.
Bu arada öyle bir savaş hazırlığı yapacağım ki ben
Gölgede kalacak kardeşinin hazırlıkları.
Ne kadar çabuk gidebilirsen git;
İçinden ne geliyorsa geldiği gibi yap.

OCTAVIA

Eksik olmasın yiğit kocam.
Dilerim ulu tanrım Jupiter yardım eder bana,
Bu cılız, pek cılız kuluna, aranızı bulmam için.
İkiniz arasında çıkacak bir savaş
Öyle bir yarık açar ki dünyamızda
Yığınlarla insan ölüsü dolduramaz.

ANTONIUS

Bu işte hangimizi baş suçlu görürsen
Ona karşı olsun yüreğin.
Kusurlarımız eşit olamaz ki
Senin sevgin de eşit olabilsin ikimize.
Hazırla yolculuğunu, dilediklerini götür seninle;
Ne kadar para da istersen al yanına.

Çıkarlar.

SAHNE V

Aynı yer. Bir başka oda. Enobarbus ve Eros karşılaşırlar.

ENOBARBUS

Ne var ne yok, Eros kardeş?

EROS

Olmayacak haberler var.

ENOBARBUS

Neymiş, söyle bakalım.

EROS

Caesar’la Lepidus savaşa girmişler Pompeius’la.

ENOBARBUS

O haber eskidi; sonra ne oldu, onu söyle.

EROS

Caesar, Pompeius’a karşı savaşlarında,
Lepidus’u bir hayli kullandıktan sonra
Ortaklık hakkı tanımamış ona,
Şeref kazancını paylaşmak istememiş onunla;
Bununla da kalmayarak, suçlamış Lepidus’u
Eskiden Pompeius’a yazdığı mektuplarla.
Sorgusuz, savunmasız, kendi yargısıyla
Yakalatmış Lepidus’u. Böylece,
O dünyanın zavallı üçte biri hapiste şimdi
Ölmeden de çıkamaz artık ordan.

ENOBARBUS

Öyleyse, koca dünya, iki çenen kaldı demektir:
Ne yiyeceğin varsa at ikisi arasına,
Karşılıklı çiğneyip çiğneşsinler.
Antonius nerde?

EROS

Bahçede dolaşıyor; önüne gelen ota
Bir tekme atıp şöyle, bağırıyor: Aptal Lepidus, diye.
Pompeius’u öldüren kendi subayının da
Gırtlağını sıkacak nerdeyse.

ENOBARBUS

Bizim büyük donanma sefere hazır.

EROS

İtalya'ya ve Caesar'a karşı. Ama dur,
Antonius seni istemişti hemen.
Haberleri sonraya bıraksaydım keşke.

ENOBARBUS

Önemli bir şey olmasa gerek,
Ama neyse, haydi; götür beni Antonius'a.

EROS

Buyur, gidelim.

Çıkarlar.

SAHNE VI

Roma. Caesar'ın evi. Agrippa, Maecenas ve Caesar girerler.

CAESAR

Roma'yı hiçe saymak bütün bu yaptıkları,
İskenderiye'deki marifeti daha da beter.
Bakın ne yapmış: Pazar yerinde, halkın önünde,
Gümüşten bir seki üstünde, altın koltuklar içinde,
Tahta çıkmışlar Kleopatra'yla ikisi.
Ayakları ucunda Caesarion, babamın* oğlu sözde,
Ve ikisinin haram döşeklerinde ürettikleri
Daha başka çocuklar. Kleopatra'ya,
Bütün Mısır devletini verdikten başka
Aşağı Surya'nın, Kıbrıs'ın, Lydia'nın da
Kraliçesi yapmış onu.

MAECENAS

Halkın gözü önünde hem de?

CAESAR

Evet, evet, uluorta, panayır yerinde.
Oğullarını krallar kralı yapmış orda.
Büyük Medya'yı, Parthia'yı, Ermenistan'ı
İskender'e vermiş; Surya'yı, Kilikya'yı, Fenike'yi de
Batlamius'a. O gün Kleopatra
Tanrıça İzis'in kılığındaymış; daha önce de
Bir hayli girmiş zaten bu kılığa uluorta.

MAECENAS

Roma öğrenmeli bütün bunları.

AGRIPPA

O Roma ki çoktan bıktı saygısızlıklarından,
Geri alır artık ona verdiği değeri.

CAESAR

Halk öğrendi, kimi nelerle suçladığını da biliyor.

AGRIPPA

Kimi suçluyormuş?

CAESAR

Caesar'ı. Sicilya'yı Pompeius'tan koparmışım da
Ona pay vermemişim adadan.
Bana ödünç verdiği gemileri geri yollamamışım.
Son olarak da, üçlerden biri olan Lepidus'un
Ortalıktan çıkarılmasına çatıyor;

Yaptığımız Lepidus’un payına el koymakmış bizim.

AGRIPPA

Buna bir karşılık verilmeli, efendimiz.

CAESAR

Verildi bile, haberci gitti. Dedim ki,
Lepidus azıttı gittikçe:
Yüksek yetkisini kötüye kullandı
Ve hak etti başına gelenleri.
Kazandıklarıma gelince,
Bunları kendisiyle paylaşmaya hazırım, dedim;
Ama onun da Ermenistan’ı ve başka krallıklarını
Benimle paylaşması şartıyla.

MAECENAS

Buna dünyada razı olmaz.

CAESAR

Biz de başka türlüsüne razı olmayız.
Octavia yanındakilerle girer.

OCTAVIA

Selam Caesar’a, selam hepinize! Selam, canım Caesar!

CAESAR

Seni kovulmuş görmez olaydı gözlerim.

OCTAVIA

Öyle görme, görmen için sebep de yok.

CAESAR

Neden habersiz geldin öyleyse?
Böyle mi gelir Caesar'ın kardeşi?
Antonius'un karısı ordular ardından gelmeliydi;
O görünmeden, yaklaştığını müjdeleyen
At kişnemeleri duymalıydık.
Yol boyunca insanlar ağaçlara tırmanıp
Geldi gelecek diye beklemeliydiler
Sabırları tükenesiye. Gökleri tutmalıydı
Seni getiren alayların kaldırdığı toz.
Oysa, sen, pazara inen bir köylü kızı gibi
Geliyorsun Roma'ya, sana sevgimizi göstermek
Fırsatını vermeden bize.
Gösterilmeyen sevgi çok kez sevgi olmaktan çıkar.
Seni karada, denizde, her konakta,
Gittikçe coşan şenliklerle karşılamalıydık.

OCTAVIA

Sevgili Caesar, ben zorla yollanmış değilim,
Kendi isteğimle geldim. Kocam Marcus Antonius
Sizin savaşa hazırlandığınızı öğrenince
Mutsuz kulaklarıma ulaştırdı bu haberi.
Ben de yalvarıp izin istedim gelmek için.

CAESAR

O da canına minnet bildi sana izin vermeyi,
Çünkü engel oluyordun gözdesiyle buluşmasına.

OCTAVIA

Böyle konuşmayın, efendimiz.

CAESAR

Gözlerim onun üstündedir benim; ne yapsa
Rüzgârlar hemen haber getirir bana.
O nerede şimdi?

OCTAVIA

Atina'da.

CAESAR

Hayır, aldatılmış kardeşim benim.
Kleopatra'nın gel demesiyle gitmesi bir oldu yanına.
İmparatorluğunu hediye etti bir orospuya,
Şimdi de savaşa hazırlıyor bir sürü kralı:
Lidya kralı Bakkus, Kapadokya kralı Arkelaus.
Paflaganya kralı Philadelphos.
Trakya kralı Adallas, Arabistan kralı Manchus,
Pontos kralı, Yahudilerin kralı Herod,
Komagene kralı Mitridates,
Medya ve Likonya kralları Polemon ve Amyntas,
Ve daha bir sürü kral girmiş buyruğuna.

OCTAVIA

Ah mutsuz başım benim! Çekişen iki dost arasında
İkiye bölündü yüreğim.

CAESAR

Neyse, iyi oldu geldiğin,
Mektupların bir süre alıkoydu beni savaşa girmekten.
Sonunda gördüm senin ne türlü aldatıldığını
Ve benim gevşekliğimden nasıl bir tehlike doğduğunu.
Sen yüreğini sağlam tut; zaman yıkmasın seni

Kaçınılmaz belalarla sabrını tüketerek;
Bırak kader getirsin ne getirecekse,
Ahlar vahlarla kesmeyelim yolunu.
Roma’ya hoş geldin; sen her şeyden değerlisin bana.
Akıllara sığmaz senin uğradığın haksızlık;
Yüce tanrılar bize ve seni sevenlere
Senin hakkını aramak ödevini verdiler.
Hiç üzülme; yerin başımız üstündedir her zaman.

AGRIPPA

Hoş geldiniz, sayın bayan.

MAECENAS

Hoş geldiniz, sevgili bayanım. Roma’da her yürek
Sevgi ve acı dolu sizin için.
Yalnız o hain Antonius, iğrenç keyiflerine düşüp,
Başından atabilir böyle sizi,
Ordularını bir fahişenin buyruğuna verip
Üstümüze saldırtabilir.

OCTAVIA

Gerçekten böyle mi Maecenas?

CAESAR

Hiç şüphesiz böyle. Kardeşim hoş geldin;
Senden ricam sabırlı olman. Haydi, canım kardeşim.

Çıkarlar.

SAHNE VII

Actium yakınlarında bir yer. Antonius’un çadırı. Kleopatra ve Enobarbus girerler.

KLEOPATRA

Seninle kolay kolay barışmam, bilesin.

ENOBARBUS

Niçin ama, niçin, niçin?

KLEOPATRA

Benim bu savaşa katılmamı istememişsin:
Öyle şey olmaz demişsin.

ENOBARBUS

Peki olur mu ama, olur mu?

KLEOPATRA

Savaş bana karşı olsun olmasın,
Neden kendim gelemezmişim buraya istersem?

ENOBARBUS

Kendi kendine:
Nedeni ortada, ama gel de söyle:
Bir atı kısraklarla bir arada işe koştuk mu
O attan hayır gelmez. Her kısrağın sırtında
Hem bir asker olur o zaman, hem de bir at.

KLEOPATRA

Ne mırıldanıyorsun, söyle.

ENOBARBUS

Siz olunca Antonius ne yapacağını şaşırır.
Yüreğinden, kafasından, zamanından

Az bir şey de alsanız, doğru olmaz almanız.
Zaten adı çıkmış dalgacı diye.
Bu savaşı yöneten, Potinius'la, bir hadım ağasıyla
Sizin cariyelerinizmiş, öyle diyorlar Roma'da.

KLEOPATRA

Yere batsın o Roma, bizi çekiştiren dilleri kopsun!
Bu savaşta benim de göreceğim işler var,
Devletimin başı olarak bir erkeğim ben de burda.
Karşı durma buna; ben gerilerde durmam.

ENOBARBUS

Eh, benden söylemesi. İşte geliyor İmparator.
Antonius ve Canidius girerler.

ANTONIUS

Şaşılacak şey, Canidius;
Nasıl Tarentum'dan, Brindisium'dan gelip
Bu kadar çabuk İyonya denizlerini aşar da
Toryne'yi alabilir? Duydun mu sen de bunu,
sevgilim?

KLEOPATRA

Çabukluk kimi şaşırtır en çok? Ağır davrananları.

ANTONIUS

Güzel bir uyarma bu; en yiğit erkeğe de
Gevşekliğe çatmak yaraşır böyle.
Canidius, denizde savaşacağız onunla.

KLEOPATRA

Denizde elbette, nerde olacak?

CANIDIUS

Neden böyle istiyor efendimiz?

ANTONIUS

O bize denizde meydan okuyor da ondan.

ENOBARBUS

Efendimizse teke tek savaş için meydan okumuştu ona.

CANIDIUS

Evet, hem de bu savaşın Pharsalia'da,
Caesar'la Pompeius'un savaştıkları yerde
Olmasını istemişti. İşine gelmediği için
Caesar yanaşmadı bu yola. Siz de yanaşmayın onunkine.

ENOBARBUS

Gemileriniz iyi ellerde değil; deniz erleriniz
Zorla toplanmış birtakım katırcılar, ırgatlar,
Caesar'ın donanmasındaysa
Pompeius'a karşı kaç kez savaşmış erler var.
Onların gemileri hafif, sizinkiler ağır.
Siz karada hazırlandınız, hiç de küçülmezsiniz
Denizde karşısına çıkmamakla.

ANTONIUS

Denizde, denizde.

ENOBARBUS

Pek değerli efendimiz, o zaman kendi ayağınızla

Karadaki asker üstünlüğünüzü tepmiş olursunuz.
Savaş görmüş piyadelerle dolu ordumuz,
Kendi şanlı komutanlık bilginiz yararsız kalır,
Zafere götürecek yoldan şaşmak olur bu,
Sağlam güvenliği bırakıp atılmak olur düpedüz
Kaderin cilvesine, rastlantıya.

ANTONIUS

Denizde savaşacağım.

KLEOPATRA

Altmış yelkenlim var ki, Caesar'da yoktur daha iyisi.
Gemilerimizin fazlasını yakarız,
Geri kalanları daha fazla güçlendirip
Actium'un burnunda yükleniriz Caesar'a.
Yenemezsek, o zaman karada dövüşürüz.
Bir haberci girer.
Ne haber?

HABERCİ

Haber doğruymuş, efendimiz, görmüşler kendisini,
Caesar Toryne'yi almış.

ANTONIUS

Kendisi de ordaymış ha? Olacak şey değil.
Donanmasının bile orada olması garip şey.
Canidius, sen karadaki on dokuz lejyonumuzla
On iki bin atlımızın başında kal.
Biz gemimize gidelim. Gel, Thetis tanrıçam benim.
Bir asker girer.
Ne var, değerli asker?

ASKER

Yüce İmparatorum, denizde savaşmayın sakın;
Güvenmeyin o çürük tahta parçalarına;
Şu kılıcıma, şu yaralarıma güveniniz mi yok?
Bırakın Mısırlılar, Fenikeliler
Ördekler gibi gagalayadursunlar denizi.
Bizler dimdik ayakta, tabanlarımız toprakta
Savaş kazanmaya alışmışız.

ANTONIUS

Peki, peki, gelin gidelim.
Antonius, Kleopatra, Enobarbus çıkarlar.

ASKER

Herakles inandırsın, haklıyım gibi gelir bana.

CANIDIUS

Haklısın asker: Ama hiç yaptığını
Kendi gücüyle yapmıyor ki o.
Başımızdakinin üstünde bir baş daha var:
Kadın buyruğunda erkekleriz biz.

ASKER

Karadaki lejyonlarla bütün atlılar
Sizin komutanınızda olacak, değil mi?
Marcus Octavius, Marcus Justeius,
Publicola ve Caelius denizdeler;
Biz karada bekleyeceğiz.
Caesar’ın çabukluğu aklı durduruyor.

ASKER

O daha Roma’dayken ordusu öyle iyi dağılıp
Yola çıkmış ki aldanmış bütün casuslar.

CANIDIUS

Yardımcısı kimmiş, duydun mu?

ASKER

Taurus’muş diyorlar.

CANIDIUS

Yaa, tanırım onu.
Bir haberci girer.

HABERCİ

İmparator Canidius’u çağırıyor.

CANIDIUS

Zaman, haber doğurma sancıları içinde:
Her dakika yumurtluyor bir tane.

Çıkarlar.

SAHNE VIII

Actium yakınlarında bir ova. Caesar ve Taurus yürüyüşteki ordusuyla girer.

CAESAR

Taurus!

TAURUS

Efendimiz?

CAESAR

Karada saldırma, bekle, hiç kavga çıkarma
Denizde işimizi bitirinceye kadar.
Sakın bu buyruktan çıkayım deme:
Bütün kaderimiz bu oyunu bağlı.
Çıkarlar

SAHNE IX

Antonius ve Enobarbus girerler.

ANTONIUS

Taburlarımızı şu tepenin yamacına,
Caesar'ın ordusunu görecek bir yere dizelim.
Oradan gemilerinin sayısını kestirir
Ona göre davranırız.

Çıkarlar.

SAHNE X

Sahnenin bir yanından kara ordusuyla Canidius, öbür yanından Caesar'ın yardımcısı Taurus geçerler. Onlar geçtikten sonra uzaktan deniz savaşının gürültüleri gelir. Boru sesleri, Enobarbus girer.

ENOBARBUS

Bitti, bitti, her şey bitti; bakamam artık.
Mısır'ın amiral gemisi Antoniad
Kırdı dümeni kaçtı; arkasından da altmış yelkenlisi.
Gözlerim kavruldu bunu görünce.
Scarus girer.

SCARUS

Tanrılar, tanrıçalar! Topunuz birden gelin, görün!

ENOBARBUS

Nedir zorun?

SCARUS

Yitirdik dünyanın yarısından çoğunu
Düpedüz kafasızlık yüzünden.
Öpücüklerle yaktık gitti devletler, ülkeler!

ENOBARBUS

Nedir savaşın durumu?

SCARUS

Bizim ordu vebaya tutuldu, ölmeden kurtulmak yok.
O Mısırlı cenabet kahpe, o cüzzamlara tutulası
Savaşın ortasında, kimse kimseden üstün değilken
Hatta bizimkiler daha ağır basarken
Haziran sıcağında üstüne kene konmuş bir inek gibi
Açtı yelkenleri, bastı gitti.

ENOBARBUS

Ben de gördüm bunu;
Gözlerime karalar indi görünce,
Dayanamadım artık bakmaya.

SCARUS

Cadı karı fora eder etmez yelkenleri
Büyüsüne kurban giden koca Antonius da
Çırptı ak kanatlarını ve azgın bir kaz gibi
Uçtu ardından, savaş tam tavına girmişken.
Böyle bir yüzkarası davranış görmedim ömrümde.

Savaş bilgisi, erkeklik, şeref hiçbir zaman
Böylesine kepaze etmemiştir kendi kendini.

ENOBARBUS

Yazıklar olsun! Yazıklar olsun!
Canidius girer.

CANIDIUS

Denizde soluğu kesildi kaderimizin;
Batıyor yürekler acısı bir batışla.
Komutanımız kendinde olsa, kazanırdık.
Ama, nerde! Kaçmamıza kendisi ön ayak oluyor,
Bu hayasızca kaçışıyla.

ENOBARBUS

Ya, demek sen de kopardın ipleri!
Eh, öyleyse iyi geceler, bütün karanlığıyla!

CANIDIUS

Peloponez'e doğru kaçıyor onlar.

SCARUS

Kolay oraya gitmesi. Ben gider orda beklerim
Olup bitecekleri.

CANIDIUS

Ben Caesar'a teslim edeceğim
Bütün lejyonlarımı ve atlılarımı.
Altı kral bu işi benden önce yaptı bile.

ENOBARBUS

Aklım ne kadar tersini söylüyorsa da ben

Yaralı kaderi ardından gideceğim Antonius’un.

Çıkarlar.

SAHNE XI

İskenderiye. Kleopatra’nın sarayı. Antonius adamlarıyla girer.

ANTONIUS

Kulak verin! Üstüme basma, diyor toprak bana!
Utanıyor beni sırtında taşımaktan. Gelin dostlar;
Ben çok geç kaldım bu dünyada,
Yolumu yitirdim artık bir daha bulmayasıya.
Bir gemim var, altın yüklü; alın, paylaşın;
Gidin anlaşın Caesar’la.

HEPSİ BİRDEN

Kaçıp gidelim ha? Gitmeyiz!

ANTONIUS

Ben kendim kaçtım; kendim verdim korkaklara
Tabanları yağlamanın örneğini. Gidin, dostlar!
Ben öyle bir yola gitmeye karar verdim ki
Bir yardımınız olamaz bana o yolda.
Gidin, hazinem limanda; alın gidin.
Ah, ben bakmaktan utandığım bir şeyin ardına düştüm.
Saçlarım bile ayaklandı başımda;
Aklar taşkınlıkla suçluyor karaları;
Karalar akları korkaklık, bunaklıkla.
Gidin, dostlar; beni sevenlere yazacağım

Mektuplar da olur elinizde;
Onlar açar size tutacağınız yolu.
Yalvarırım, bırakın bu yaslı yüzleri;
Yapamayız der gibi bakmayın bana.
Dinleyin size umutsuzca verdiğim öğüdü;
Ben kendimi bırakmışım, bırakın siz de beni;
Koşun deniz kıyısına: Gemim de altınlarım da sizin.
Bırakın beni, ne olur, biraz yalnız bırakın beni.
Haydi, yalvarırım size; ne olur, yapın dediğimi;
Komutan değilim artık ben, değilim gerçekten;
Onun için dinleyin beni: Gün gelir görüşürüz yine.

Oturur. Kleopatra, Kharmian ve Eros'la girer. Arkalarından Iras gelir.

EROS

Aman, canım kraliçem, gidin yanına, avutun onu.

IRAS

Yapın bunu, canım kraliçem.

KHARMIAN

Yapacak elbet, başka ne var yapılacak?

KLEOPATRA

Bırakın oturayım şöyle. Juno, sen yetiş imdadıma.

ANTONIUS

Hayır, hayır, hayır, hayır, hayır!

EROS

Bu yana baksanıza, efendimiz.

ANTONIUS

Yuf olsun bana, yuf, yuf!

KHARMIAN

Kraliçem!

IRAS

Kraliçem, canım melikem!

EROS

Aman etmeyin, efendimiz, efendimiz!

ANTONIUS

Ya, demek öyle ha? Öyle demek!
Philippi'de bir kukla gibi kılıç kullanıyordu,
Ben keskin buruşuk yüzlü Cassius'u yenerken,
Ben o azgın Brutus'un hakkından gelirken,
O yardımcılarla iş görüyordu yalnız;
Şanlı savaş alanlarında pişmemişti.
Ama şimdi… Bırak, ne olduysa oldu.

KLEOPATRA

Aman, çekilin karşımdan!

EROS

Kraliçe, efendimiz, kraliçe!

IRAS

Gidin yanına, kraliçem, konuşun onunla.
Utancından bilmiyor ne yapacağını.

KLEOPATRA

Peki öyleyse, tutun beni… Ah!

EROS

Haşmetli efendimiz, kalkın, kraliçe geliyor!
Başı önüne düşmüş, ölecek nerdeyse
Konuşup su serpmezseniz yüreğine.

ANTONIUS

Kirlettim şerefimi: Baştan çıktım soysuzca!

EROS

Kraliçe, efendimiz!

ANTONIUS

Ah, nerelere sürükledin beni, Mısırlı!
Gör, nasıl utancımı saklayıp gözlerinden
Arkamda kalan şeylere,
Şerefsizce yıktığım geçmişime bakıyorum.

KLEOPATRA

Ah, Antonius efendimiz!
Bağışla benim korkak gemilerimi.
Ardımdan geleceğin geçer miydi aklımdan!

ANTONIUS

Sen çok iyi biliyordun, Mısırlı,
Yüreğimin iplerle bağlı olduğunu dümenine,
Biliyordun beni çekip götüreceğini.
Biliyordun yüreğimi avucunda tuttuğunu,
Gözünü kırpmakla beni
Tanrıların buyruklarından dışarı çıkarabileceğini.

KLEOPATRA

Ne olur bağışla beni!

ANTONIUS

Bir delikanlıdan barış dilenmem gerekiyor şimdi benim.
Korkup, boyun eğip alçalmam gerekiyor benim;
Ben ki yarısını keyfimce yönetiyordum dünyanın,
Mutlu ya da mutsuz edebiliyordum dilediğimi.
Beni ne kadar kazandığını biliyordun elbet;
Biliyordun sevgimle yumuşayan kılıcımın
Her işte senin elinde olacağını.

KLEOPATRA

Bağışla, bağışla beni!

ANTONIUS

Ağlama sakın, bir damla gözyaşın senin
Kazanıp yitirdiğim her şeyden üstündür.
Bir kez öp beni, yalnız bu değer bütün verdiklerime.
Bizim öğretmeni yollamıştık, döndü mü geri?
Sevgilim, yüreğim kurşun gibi ağır:
Şarap getirin içerki odaya, yiyecek getirin!
Kader bilir ki biz,
Sillesini de yesek kaderi küçümseriz.

Çıkarlar.

SAHNE XII

Mısır. Caesar’ın çadırı. Caesar, Agrippa, Dolabella, Thidias ve başkaları girerler.

CAESAR

Antonius’un yolladığı adam gelsin.
Tanıyor musunuz onu?

DOLABELLA

Caesar, bu adam Antonius’un bir öğretmeni.
Daha birkaç ay önce, elçi olarak,
İşsiz krallar yollarken bize
Şimdi böyle bir kanat tüyü gönderdiğine göre
Kanatları bir hayli yolunmuş demektir.
Antonius’un elçisi girer.

CAESAR

Gel bakalım, söyle.

ELÇİ

Ben, bu gördüğünüz adam, Antonius’un elçisiyim.
Bir zamanlar, mersin yapraklarında bir çiy damlası
Engin denizler yanında neyse
Ben de o idim tasarıları yanında.

CAESAR

Peki, anladık; ne diyeceksen onu söyle.

ELÇİ

Kaderinin efendisi diye selamlıyor Antonius seni,
Mısır’da yaşamasına izin vermenizi diliyor;
Bunu çok görürseniz daha azına razı olup
Yerle gök arasında bir yerde, Atina’da,
Halktan biri olarak soluk almakla yetinecek.
Onun dileği bu kadar: Kleopatra’ya gelince
O da büyüklüğüne boyun eğip gücünüze sığınıyor;

Ve senin lütfuna kalmış olan Batlamius'ların tacını
Oğullarına bırakmanı bekliyor.

CAESAR

Antonius'un dileğine kulak bile vermem.
Kraliçenin dileği üstünde görüşmek isteriz.
O şerefsiz dostunu Mısır'dan sürer ya da öldürürse.
Evet, dinlemezlik etmeyiz kendisini bunu yapınca.
İkisine de böyle söyle.

ELÇİ

Bahtın açık olsun!

CAESAR

Geçirin bu adamı gitsin.
Elçi çıkar.
Thidias'a:
Şimdi senin söz ustalığını göstermenin sırası;
Tez git, Kleopatra'yı kopar Antonius'tan, Thidias.
Adımıza olur de isteklerine; başka şeyler de uydur
Dilediğin sözü ver kendisine. Kadınlar
En mutlu günlerinde bile dayanıksızdırlar;
Kara gündeyse, el değmemiş Vesta rahibeleri bile
Yeminlerini bozuverirler. Göster ustalığını, Thidias.
Zahmetinin karşılığını kendin seçersin:
Ne dilersen dile benden.

THIDIAS

Gidiyorum Caesar.

CAESAR

Antonius nasıl karşılıyor başına geleni, iyi bak;
Her davranışına göz kulak olup
Aklından geçenleri sezinlemeye çalış.

THIDIAS

Başüstüne Caesar.

Çıkarlar.

SAHNE XIII

İskenderiye. Kleopatra'nın sarayı. Kleopatra, Enobarbus, Kharmian, Iras girerler.

KHARMIAN

Ne yapmamız gerek, Enobarbus?

ENOBARBUS

Kafamızı kullanmak ve ölmek.

KLEOPATRA

Kim suçlu bu işte? Antonius mu, ben mi?

ENOBARBUS

Antonius yalnız; aklını gönlüne kul etti.
Siz görünce savaşın korkunç suratını,
Birbirini korkutan sıra sıra gemileri,
Kaçıverdiniz, anladık; o ne diye geldi ardınızdan?
İçindeki sevgi kaşıntıları
Kaptanlığını almamalıydı elinden öyle bir zamanda,
Dünyanın bir yarısı öbür yarısıyla karşılaşırken,
Baş sorumlu da kendisiyken,
Donanmasını apışıp kalmış bırakarak

Sizin savaştan kaçan sancaklarınıza can atması
Bir bozgun değildi yalnız, bir yüzkarasıydı.

KLEOPATRA

Aman sus, rica ederim.
Antonius ve elçi girerler.

ANTONIUS

Son sözü bu demek?

ELÇİ

Evet, efendimiz.

ANTONIUS

Kraliçe beni feda ederse hoş yüz görebilecek.

ELÇİ

Öyle diyor.

ANTONIUS

Duysun bunu kraliçe. Şu kır saçlı başı
O Caesar denen oğlana yolladı mı
Dilediğinden de çok şeyler, ülkeler verecek sana.

KLEOPATRA

Başını mı, efendimiz?

ANTONIUS

Dön git yine ve de ki Caesar'a
Onun gibi çiçeği burnunda bir gencin
Kendi yiğitliğini göstermesi gerekir dünyaya.
Parası, gemileri, orduları
Bir korkağın elinde de olabilir;

Subayları, başlarında bir çocuk olsa da,
Bir Caesar varmış gibi zafer kazanabilirler.
Onun için meydan okuyorum kendisine:
Görünüş üstünlüklerini bırakıp bir yana
Çıksın ben bahtsızın karşısına,
Başbaşa, kılıç kılıca. Yazacağım ona bunu,
Gel benimle.
Antonius ve elçi çıkarlar.

ENOBARBUS

Kendi kendine:
Evet, tam buldun! Zafer göklerinde uçan Caesar
Bozacak rahatını da bir kılıç ustasıyla
Boy gösterisi yapmaya kalkacak sahnede!
Bakıyorum da şu insanların aklı
Ayrılmıyor başlarına gelenlerden.
Dışlarında olup bitenler iç değerlerini de
Çekiyor ardından; aynı yola sürükleniyor hepsi.
Nasıl olur da bütün ölçüleri bilen Antonius
Aklının köşesinden geçirebilir
Her şeyi kazanmış bir Caesar'ın
Her şeyi yitirmiş bir Antonius'la hesaplaşacağını.
Caesar, onun aklını da almışsın meğer elinden.
Bir hizmetçi girer.

HİZMETÇİ

Caesar'dan bir haberci gelmiş.

KLEOPATRA

Ya, saygı da kalmadı demek ha? Görün dostlar,
Tomurcuk gül önünde yere yatanlar,

Solmuş güle burun kaldırıyorlar şimdi
Çağırın haberciyi, sayın bay!
Hizmetçi çıkar.

ENOBARBUS

Kendi kendine.
Dürüstlüğüm ve ben çatışmaya başladık.
Çılgınlara bağlandı mı insan,
Çılgınlığa varıyor düpedüz bağlılık.
Ama düşen efendisine bağlı kalan
Efendisini yeneni bile yenmiş kadar olur
Tarihlere geçirir adını.
Thidias girer.

KLEOPATRA

Ne buyuruyor Caesar?

THIDIAS

Yalnız dinleyin beni.

KLEOPATRA

Hepsi dostlarım; çekinmeden konuşun.

THIDIAS

Antonius'un da dostları olabilirler.

KLEOPATRA

Caesar kadar onun da dostlara ihtiyacı var,
Olmasa ne arardı bizimle. Caesar dilerse
Efendimiz can atar dost olmaya kendisiyle.
Bize gelince, sayın bayım, biliyorsunuz,
O kimin buyruğundaysa biz de onun,

Caesar'ın buyruğundayız.

THIDIAS

Peki, dinle öyleyse, ünlü kraliçe,
Caesar'ın istediği, kendi durumunuzdan önce
Onun Caesar olduğunu düşünmenizdir.

KLEOPATRA

Tam kralca söz; sonra?

THIDIAS

Caesar bilmiyor değil Antonius'a bağlılığınızın
Sevgiden çok korkudan geldiğini.

KLEOPATRA

Ya!

THIDIAS

Onun için de acıyor size şerefiniz hırpalandı,
Hak etmeden kötülenmeye katlandınız diye.

KLEOPATRA

Bir tanrı bu Caesar; en doğrusunu biliyor her şeyin.
Şerefimi ben vermedim, aldılar sadece.

ENOBARBUS

Kendi kendine.
Doğru mu değil mi, Antonius'a sormalı.
Ah efendim, efendim, öyle su alıyor ki gemin
Hiçbirimiz kalmayacağız yanında batarken,
Bak, en sevdiğin de bırakıyor seni.
Çıkar.

THIDIAS

İstekleriniz neyse söyleyebilir miyim Caesar'a?
Vermek için ver demenizi diliyor sizden.
Varlığını bir destek bilmeniz sevindirecek onu.
Ama yüreğini en fazla ısıtacak şey
Benden Antonius'u bıraktığınızı duymak,
Onun dünya sultanlığına bağlandığınızı
Öğrenmek olacak.

KLEOPATRA

Adınız ne sizin?

THIDIAS

Adım Thidias.

KLEOPATRA

Pek nazik haberci, git söyle büyük Caesar'a:
Zafer saçan elini öperim; hemen hazırım, de,
Ayakları ucuna tacımı koyup önünde diz çökmeye;
Onun dünyalara boyun eğdiren soluğuna
Bağlıyorum Mısır'ın kaderini. Böyle de.

THIDIAS

Bundan soylu davranış olamaz.
Akıl kaderle çatıştığı zaman
Elden geleni yapmakla yetindi mi
Hiçbir şey sarsamaz onu. İzin verin de
Elinize yüz sürsün saygılarım.

KLEOPATRA

Bir zamanlar sizin Caesar'ın babası da

Yeni ülkeler kazanmayı kurarken,
Bu zavallı eli götürür dudaklarına
Öpüşler yağdırırdı üstüne.
Antonius ve Enobarbus girerler.

ANTONIUS

El öptürmeler ha? Jüpiter, nerde yıldırımların?
Sen kimsin pis herif?

THIDIAS

Ben buyruğunu yerine getiririm yalnız
Yüceler yücesi bir insanın,
Buyruğu en çok dinlenmeye değer bir insanın.

ENOBARBUS

Kendi kendine.
Sen kırbaçlanacak bir insana benzersin.

ANTONIUS

Hey, buraya gelin! Ah seni kahpe seni!
Tanrılar, şeytanlar! Dinleyen kalmıyor artık beni!
Daha dün hey diye bağırdım mı ben
Krallar uşaklar gibi itişe kakışa gelir
Buyur, derlerdi bana! Sağır mı oldunuz hep?
Hâlâ Antonius'um ben!
Hizmetçiler girer.
Götürün, kırbaçlayın şu rezil herifi!

ENOBARBUS

Kendi kendine.
Aslanın gencine sataş da

Can çekişen yaşlısına yanaşma!

ANTONIUS

Gökler, yıldızlar adına, kırbaçlayın şunu!
Caesar'ın en büyük yirmi yardakçısı da gelip
Dudak değdirmeye kalksa eline bu…
Nedir şimdiki adı bu eskiden Kleopatra denen kadının?
Kırbaçlayın şunu dostlar;
Suratı buruş buruş olup çocuklar gibi
Yalvarıp yakarmaya başlayıncaya kadar.
Götürün dışarı!

THIDIAS

Marcus Antonius!

ANTONIUS

Alın şunu dışarı! Kırbacı yedikten sonra
Getirin yine buraya; Caesar'ın bu itiyle
Yollanacak bir haberim var kendisine.
Hizmetçiler Thidias'ı götürürler.
Yarı yıpranmış bir kadındın tanıdığımda;
Yapılır şey mi bu? Bunun için mi,
Uşaklara yüz veren bir kadın
Beni aldatsın diye mi bıraktım Roma'da
Kadınların incisini, yastığına baş koymadan,
Şerefli bir çocuğum olmasını düşünmeden?

KLEOPATRA

Dinleyin, efendimiz…

ANTONIUS

Sen kalleşin biriydin her zaman;
Ama günahlar katılaşınca içimizde, lanet olsun,
Tanrıların haklı öfkesi kör ediyor gözümüzü;
Kendi çamurumuza batırıyor aydın görüşlerimizi;
Suçlarımıza taptırıyor bizi ve gülüyor yukarıdan,
Biz çalımla yürürken belamıza doğru.

KLEOPATRA

Ya, iş buna vardı demek?

ANTONIUS

Ölen Caesar'ın tabağında
Soğumuş bir artık olarak bulmuştum seni.
Onun mu yalnız, Pompeius'un da artığıydın;
Halkın diline düşmemiş
Daha nice ateşli günler görmüş geçirmişsindir
Şehvet sofralarında! Çünkü, eminim,
Doymak diye bir şey geçmiş de olsa aklından,
Doymak nedir bilmezsin sen!

KLEOPATRA

Ne yaptım da söylüyorsun bunları?

ANTONIUS

Sadaka alıp sana dualar edecek bir adamın
Oynaşmasına izin verdin
Benim oyun arkadaşımla, elinle;
Krallar mühürü, yüce yürekler ortağı elinle!
Ah neden Basan dağındaki sürüler arasında değilim,
Boynuzlu hayvanları bastırmalıydı böğürtülerim.
Azgın bir acı var içimde çünkü;

Bu acıyı insanca anlatmaya kalkmak
Boynuna ip geçirilmiş bir insanın
Celladın ustalığına şükretmesinden farksız olur.
Bir hizmetçi Thidias’la girer.
Kırbaçlandı mı?

HİZMETÇİ

Hem de nasıl, efendimiz.

ANTONIUS

Ağladı sızladı mı? Af diledi mi?

HİZMETÇİ

Merhametinize sığındı.

ANTONIUS

Baban sağsa, pişman olsun kız doğmadığına senin.
Sen de pişman ol Caesar’ın zaferine katıldığına!
Onun kuyruğu olduğun için yedin kırbacı.
Bundan böyle de sıtmaya tutulmuş gibi titre
Bir kadının beyaz eline gözün kayınca.
Dön git, anlat Caesar’a nasıl karşılandığını;
Söyle, kafamı kızdırıyor o benim.
Caka satıp yukardan bakıyor bana;
Bu günüme bakıp unutuyor dün ne olduğumu.
Kızdırıyor beni; bu yaptığı çok kolay çünkü bugün;
Bana kılavuzluk eden mutlu yıldızlarım
Boş bırakıp eski yörüngelerini
Cehennemin dibine salar oldular ışıklarını.
Bu konuşmam ve sana yaptığım onun hoşuna gitmezse

Söyle, azatlı kölem Hyparchus yanında şimdi,
Dilediği gibi dövsün ipe çeksin; işkence etsin,
Öç almak dilerse benden. Yaptırt ona bunu.
Çek git şimdi kırbaç yaralarınla!
Thidias çıkar.

KLEOPATRA

Bitti mi artık?

ANTONIUS

Yazıklar olsun, dünyamın ayı tutuldu benim,
O da yuvarlanmasını bekliyor Antonius'un.

KLEOPATRA

Toparlanmasını bekliyorum.

ANTONIUS

Caesar'a yaranmak için değil mi?
Pabucunu bağlayan adama göz süzmek için.

KLEOPATRA

Beni anlamadın mı hâlâ?

ANTONIUS

Benden soğuyan yüreğini mi?

KLEOPATRA

Öyleyse, sevgilim, soğuyan yüreğimden
Buz gibi taşlar yağdırsın gökler
Zehirleyerek hem de kanımın kaynağını:
İlk taş boynuma düşsün ve erisin canımla birlikte.
İkinci taş Caesarion'un başını alsın,

Silsin birer birer izlerini soyumun;
Bütün yiğit Mısırlılar'ımla birlikte
Mezarsız bıraksın hepsini bu eriyen buz kasırgası;
Nil'in sinekleri, kurtları gömsün yesin onları!

ANTONIUS

Ferahladı yüreğim.
İskenderiye'ye mi iniyor Caesar,
Peki, ben de orda çıkarım karşısına.
Kara gücümüz yiğitçe duruyor ayakta.
Dağılan donanmamız da toparlanıyor, yeniden
Yarıyor denizleri, meydan okuyarak.
Nerelere gitmişti bu yüreğim benim?
Dinle beni, kraliçe, bu dudakları öpmek için
Bir daha dönersem savaştan,
Üstüm başım kan içinde döneceğim.
Kılıcımla ben yazacağım tarihimizi.
Umutsuz değilim henüz.

KLEOPATRA

Benim yiğit Antonius'um bu işte!

ANTONIUS

Üç kez daha yürekli, daha soluklu, daha sert
Ve amansızca dövüşeceğim. Şanlı, mutlu günlerimde
Canlar bağışlardım bir hoş lafa karşılık:
Ama şimdi kenetleyip dişlerimi
Cehenneme yollayacağım her önüme duranı
Gel, bir gece daha gülüp eğlenelim!
Çağırın bütün kaygılı subaylarımı;
Doldurun bir kez daha şarap kâselerimizi;

Aldırmayın gece yarısı çanlarına!

KLEOPATRA

Bugün doğum günüm benim; sönük geçecek diyordum.
Efendimiz yeniden Antonius oldu madem
Kleopatra olacağım ben de.

ANTONIUS

Günlerimiz gün olacak yine.

KLEOPATRA

Çağırın efendimizin bütün subaylarını.

ANTONIUS

Evet çağırın, konuşalım onlarla
Ve öyle içelim ki bu akşam hepsinin
Şarap sızsın savaş yaralarından.
Gel kraliçem, bu ağaç kurumuş değil henüz.
Öyle savaşacağım ki yarın, ölüm kıskanacak beni,
Onun vebalı tırpanından baskın çıkacağım çünkü.
Çıkarlar; yalnız Enobarbus kalır.

ENOBARBUS

Şimşekler sönük kalır yanında şimdi;
Kudurmuş öfke korkusuzluğa varan bir korkudur:
Güvecin de bu hale gelince saldırır şahine.
Öyle görünüyor ki bizim komutanın
Beyin gücü azalmadan yüreği güçlenmiyor.
Yiğitlik akla kafa tutar oldu mu
Kendi kullanacağı kılıcı kendi körletir.
Bir yolunu bulup ayrılmalıyım ondan.

Çıkar.

Perde IV

SAHNE I

İskenderiye önünde bir yer. Caesar'ın çadırı. Caesar, Agrippa, Maecenas orduyla girerler. Caesar bir mektup okur.

CAESAR

Çocuk yerine koyup azarlıyor beni:
Elinde sanki beni Mısır'dan sürüp çıkarmak.
Gönderdiğim elçiye sopa attırmış,
Teke tek savaş istemeye kalkıyor benden.
Caesar Antonius'un önüne çıkacak!
O kart canavara desinler ki,
Ölmek için başka çok yollar bulurum ben.
Şimdilik de gülerim yalnız meydan okumasına.

MAECENAS

Caesar unutmasın: Böyle bir dev köpürmeye başladı mı
Kurtuluş yolu bulamıyor demektir;
Soluk aldırmayın, şaşkınlığından faydalanın hemen:
Öfke kendini iyi korumasını bilmez hiç.

CAESAR

Bildirin büyük subaylarımıza ki yarın
Bunca savaşların en sonuncusunu vermek niyetimiz.
Daha dün Antonius'a hizmet etmiş birçokları
Saflarımıza girmiş bulunuyor.
Onlar bile yeter ele geçirilmesine. Görün bu işi.

Askerlere de ziyafet çekin. Yiyeceğimiz bol;
İsraf da olsa hak ettiler. Zavallı Antonius!

Çıkarlar.

SAHNE II

İskenderiye. Kleopatra’nın sarayı. Antonius, Enobarbus, Kleopatra, Kharmian, Iras, Aleksas ve başkaları girerler.

ANTONIUS

Demek dövüşmeyecek benimle, Domitius?

ENOBARBUS

Hayır.

ANTONIUS

Neden dersin?

ENOBARBUS

Talihi yirmi kat üstün olduğu için
Bire karşı yirmi olurum diye düşünüyor.
Dinle asker, yarın denizden, karadan savaşacağım.
Ya sağ kalırım, ya da can çekişen şerefimi
Kanımla yıkar yaşatırım yeniden.

ANTONIUS

Var gücünle savaşacak mısın?

ENOBARBUS

Sallayıp kılıcı, ölen ölür, kalan her şeyi alır
Diye bağıracağım.

ANTONIUS

Güzel söyledin; gel şimdi
Çağırın gelsin saray hizmetçilerim!
Bu akşam iyi donanmalı soframız.
Üç dört hizmetçi girer.
Ver elini, çok dürüst çalıştın sen; sen de öyle;
Sen de; sen de; sen de; iyi baktınız bana
Krallar da birlikte çalıştı sizinle.

KLEOPATRA

Enobarbus'a.
Bu da ne demek?

ENOBARBUS

Kleopatra'ya.
Acının insan kafasında oynadığı
Garip oyunlardan biri.

ANTONIUS

Sen de dürüst adamsın.
Ne iyi olurdu çoğalabilseydim sayınızca,
Ve hepiniz birleşip bir Antonius olsaydınız,
O zaman ben de hizmet edebilirdim size
Sizin bana ettiğiniz kadar.

HEPSİ BİRDEN

Tanrılar korusun!

ANTONIUS

Haydi, canım arkadaşlar, benimle kalın bu akşam
İçki esirgemeyin benden; ağırlayın yine beni

Bütün ülkelerimin sizlere eş olarak
Buyruğuma koştukları zamanlardaymışız gibi.

KLEOPATRA

Enobarbus'a.
Ne oluyor buna?

ENOBARBUS

Ağlatmak istiyor yanında kalanları.

ANTONIUS

Bu gece kalın hizmetimde; son hizmetinizdir belki.
Bir daha görmeyebilirsiniz beni,
Ya da sakat bir gölgemi görürsünüz.
Kim bilir, bir başka efendiniz olur belki yarın;
Sizlerden ayrılan birinin gözüyle bakıyorum size.
Sadık dostlarım, size yol veriyor değilim,
Ölünceye dek hizmetinize bağlı efendinizim.
Fazla değil, iki saatinizi verin bu akşam bana,
Tanrılar da size gönlünüzce versin.

ENOBARBUS

Efendimiz, ne diye üzersiniz bu adamları?
Bakın, ağlıyorlar; yaşardı benim gözlerim de
Soğan yiyen bir eşeğin gözleri gibi.
Ayıptır, birer kadına çevirmeniz bizi!

ANTONIUS

Vah, vah, vah! Cinler çarpsın beni
Bu niyetle konuştuysam! Canım dostlarım,
Rahmet yağsın bu gözyaşlarının düştüğü yere.

Pek acı bir anlam verdiniz sözlerime:
Ben yüreklerinize ferahlık vermek istedim,
Bu geceyi ışıklara boğun demek istedim,
Bilin ki, canlar, yarından umutluyum;
Şerefli bir ölümden çok şanlı bir hayat
Görüyorum sizi götüreceğim yerde.
Gelin, oturalım sofraya, boğalım kaygıları.

Çıkarlar.

SAHNE III

Aynı yer. Sarayın dışı. İki asker girer.

BİRİNCİ ASKER

İyi geceler, kardeş; gün yarınki gün.

İKİNCİ ASKER

Ne olacaksa olacak; uğurlar olsun.
Bir tuhaf sözler duydun mu sokaklarda?

BİRİNCİ ASKER

Duymadım; ne diyorlar?

İKİNCİ ASKER

Kuru laflar olsa gerek. İyi geceler.

BİRİNCİ ASKER

Haydi sana da iyi geceler.
Bir başka asker girer.

ÜÇÜNCÜ ASKER

Nöbetçiler, gözünüzü dört açın.

BİRİNCİ ASKER

Sen de arkadaş; iyi geceler, iyi geceler.
Askerler sahnenin köşelerine dağılırlar.

İKİNCİ ASKER

Anlaşıldı: Yarın bizim donanma üstün gelirse
Kara ordumuz da dayanır bence.

BİRİNCİ ASKER

Ordumuz yaman, yüreği de sağlam.
Sahnenin altından obua sesleri gelir.

İKİNCİ ASKER

Durun, bir sesler var.

BİRİNCİ ASKER

Dinleyin, dinleyin!

İKİNCİ ASKER

Susun!

BİRİNCİ ASKER

Bir çalgı sesi var havada.

ÜÇÜNCÜ ASKER

Yeraltından geliyor.

DÖRDÜNCÜ ASKER

İyiye alamet bu, değil mi?

ÜÇÜNCÜ ASKER

Hayır.

BİRİNCİ ASKER

Durun hele; ne olabilir bu?

İKİNCİ ASKER

Herakles tanrı olacak; eskiden severdi Antonius'u.
Bırakıp gidiyor onu şimdi.

BİRİNCİ ASKER

Yürüyün öteki nöbetçilere soralım,
Onlar da duyuyor mu bakalım bizim duyduğumuzu.
Ötekilere doğru giderler.

İKİNCİ ASKER

Nedir bu arkadaşlar?

HEPSİ BİRDEN

Nedir bu? Ne oluyor? Duyuyor musunuz?

BİRİNCİ ASKER

Evet, ne garip şey, değil mi?

ÜÇÜNCÜ ASKER

Duyuyor musunuz, arkadaşlar duyuyor musunuz?

BİRİNCİ ASKER

Nöbet yerimizin ucuna kadar gidelim,
Bakalım nerde kesiliyor ses.

HEPSİ BİRDEN

Haydi, Ne garip şey!

Çıkarlar.

SAHNE IV

Aynı yer. Sarayda bir oda. Antonius, Kleopatra, Kharmian ve başkaları girerler.

ANTONIUS

Eros! Zırhımı getir, Eros!

KLEOPATRA

Uyusan biraz.

ANTONIUS

Olmaz, sevgilim. Eros, haydi, zırhımı getir!
Eros zırhla girer.
Gel, ahbap, giydir çeliğini üstüme.
Talih bizden yüz çevirirse bugün
Ona meydan okumamızdır sebebi. Getir.

KLEOPATRA

Dur, ben de yardım edeyim.
Nereye takılıyor bu?

ANTONIUS

Yoo, bırak, sen bırak!
Yanlış, yanlış! Buraya, buraya!

KLEOPATRA

Yavaş, tamam, yapacağım; böyle olacak işte.

ANTONIUS

Güzel, güzel; şimdi yenilmeyiz artık.
Değil mi arkadaş? Git sen de kuşan silahlarını.

EROS

Şimdi, efendimiz.

KLEOPATRA

Şu toka iyi sıkışmadı galiba?

ANTONIUS

Çok iyi, çok iyi! Bu tokaları artık
Kendim gevşetirim dinlenmek isteyince,
Vay haline ondan önce el sürecek olanın.
Beceriksiz Eros; bak, kraliçem
Senden daha ustaca yapıyor bu işi. Çabuk ol!
Ah, sevgilim: Bugünkü savaşı seyredebilseydin
Bu yüce sanattan da anlasaydın biraz
Bu işin bir ustasını görürdü gözlerin.
Silahlı bir asker girer.
Günaydın, asker, hoş geldin.
Silah kullanmasını bilen birine benziyorsun.
Bizler bu sevdiğimiz işe,
Böyle erkenden kalkıp keyifle gideriz.

ASKER

Erken de olsa, efendimiz, binlerce asker
Giyinmiş kuşanmış, sizi bekliyor limanda.
Bağrışmalar. Boru sesleri. Subaylar ve erler girer.

SUBAY

Güzel bir sabah. Günaydın, komutanım.

ANTONIUS

Bunlar güzel sesler, çocuklar.

Geleceği şanlı bir delikanlının ruhu gibi
Erken parladı bu sabah.
Eros'a.
Oldu, oldu. Haydi, ver şunu bana, ha şöyle tamam.
Kraliçem, sana iyi günler, ben ne olursam olayım.
Kraliçeyi öper.
Bir asker öpüşü bu. Yakışmaz,
Ayıp sayılır haklı olarak,
Kuklaca dil dökmelere kalkarsam daha fazla.
Çelikten bir adam gibi ayrılıyorum senden.
Şimdi, savaşmak isteyenler gelsin ardımdan.
Yolu ben göstereceğim size. Selam kalanlara.
Antonius, Eros, subaylar, erler çıkarlar.

KHARMIAN

Odanıza çekilseniz artık, kraliçem.

KLEOPATRA

Götürün beni. Kahramanca gidiyor.
Ah ne iyi olurdu yanaşsaydı Caesar
Onunla başa baş dövüşmeye. O zaman Antonius…
Ama şimdi… Neyse artık, gidelim.

Çıkarlar.

SAHNE V

İskenderiye. Antonius'un kampı. Boru sesleri. Antonius, Eros'la girer. Bir asker karşılarına çıkar.

ASKER

Tanrılar bugününü mutlu kılsın Antonius'un!

ANTONIUS

Tanıdım seni, keşke sen ve yaraların
Kandırabilseydiniz beni karada savaşmaya.

ASKER

Öyle yapsaydın, sana başkaldıran krallar
Ve bu sabah seni bırakıp giden asker
Şimdi yanı başında olurdu senin.

ANTONIUS

Kim gitti bu sabah?

ASKER

Kim mi? Hiç yanından ayrılmayan biri.
Enobarbus'u çağırsana, duymaz artık seni;
Ya da Caesar'ın yanından "Seninle değilim," der.

ANTONIUS

Ne söylüyorsun?

ASKER

Efendimiz, o Caesar'dan yana artık.

EROS

Sandıklarını, altınlarını almadan gitmiş.

ANTONIUS

Gitmiş mi gerçekten?

ASKER

Hiç şüpheniz olmasın, efendimiz.

ANTONIUS

Git, Eros, yolla ardından altınlarını,

Yap bunu, meteliği kalmasın, seni göreyim.

Ona bir mektup da yaz getir, imzalayayım.

De ki, tanrılara emanet ediyorum onu, sağ olsun;

Dilerim bir daha efendi değiştirmek zorunda kalmasın.

Ah kara bahtım,

Namuslu adamlarımı baştan çıkartır oldun.

Çabuk ol… Ah Enobarbus!

Çıkarlar.

SAHNE VI

İskenderiye. Caesar'ın kampı. Boru sesleri. Caesar, Agrippa, Enobarbus, Dolabella girerler.

CAESAR

Yürü, Agrippa; başla savaşa.

Dilediğimiz Antonius'un sağ yakalanmasıdır.

Bildir bunu herkese.

AGRIPPA

Başüstüne Caesar.

Çıkar.

CAESAR

Evrensel barış çağı yakın artık.

Bu günümüz mutlu bir gün oldu mu, zeytin ağacı dalları

Üç bucaklı dünyamızı özgürce donatacak.

Bir haberci girer.

HABERCİ

Antonius geldi savaş yerine.

CAESAR

Git, Agrippa'ya söyle;
Bize kaçanları en ileri diziye koysun ki
Antonius'un öfkesi kendini yer gibi olsun.
Hepsi çıkar, Enobarbus kalır.

ENOBARBUS

Aleksas da döneklik etmişti.
İsrail'e Antonius'un işleri için gitmişken
Büyük Herod'u Caesar'dan yana çelip
Bırakmıştı efendisi Antonius'u. Caesar
Astırdı onu bu hizmetine karşılık.
Canidius ve daha başka kaçanlara
İş verilmesine veriliyor
Ama şerefli bir güven gösterilmiyor onlara.
Kötü bir iş yaptım, kötü.
Öyle acı bir pişmanlık var ki içimde
Benim yüzüm gülmez artık bir daha.
Caesar'ın bir askeri girer.

ASKER

Enobarbus, bütün sandıklarını Antonius
Arkandan yollamış, başka hediyeler de ekleyerek.
Habercisi benim nöbetimde geldi;
Şimdi çadırımda, katırların yükünü indiriyor.

ENOBARBUS

Senin olsun hepsi.

ASKER

Şaka değil, Enobarbus, doğru söylüyorum.
En iyisi, siz gelin çıkarın getireni
Kamptan dışarı. Ben yapardım bunu, ama işim var.
Senin İmparator Jüpiter gibi davranıyor hâlâ.
Çıkar.

ENOBARBUS

Dünyanın en alçak adamı benim, bir tek ben,
Aşağının bayağısıyım. Ah Antonius.
Cömertliğin madeniymişsin sen:
Kalleşliğimi altına boğarsan böyle
Nasıl bir karşılık verecektin iyi hizmetime!
Kan ağlıyor yüreğim. Bu acı yarmazsa onu
Daha kestirme bir yolunu bulurum ben,
Ama görecek bu işi, öyle diyor içim.
Sana karşı dövüşmek ha? Olacak şey mi bu?
Gidip bir çukur bulur, geberirim içinde.
Ölümlerin en iğrencidir yakışan
Ömrümün bu son günlerine.
Çıkar.

SAHNE VII

İki kamp arasındaki savaş yeri. Bağrışmalar. Boru ve davul sesleri. Agrippa ve başkaları girer.

AGRIPPA

Çekilelim fazla ileri gittik:
Caesar bile sıkıştı; bu dayanışları
Bir hayli aştı beklediğimizi.

Çıkarlar. Bağrışmalar. Antonius ve yaralı Scarus girerler.

SCARUS

Yiğit imparatorum benim! Savaş buna derler, işte!
Baştan yapmış olsaydık bunu,
Çoktan yollamıştık onları evlerine
Başları sargılar içinde.

ANTONIUS

Çok kan kaybediyorsun.

SCARUS

Şurda bir yaram vardı T biçiminde,
Şimdi H'ye benzedi.
Çekilme boruları.

ANTONIUS

Geri çekiliyorlar.

SCARUS

Lağım çukurlarına süreceğiz onları!
Altı yara daha alacak yerim var.
Eros girer.

EROS

Yenildiler efendimiz; bu üstünlüğümüz
Güzel bir zafer müjdeliyor.

SCARUS

Sırtlarını kertelim şunların;
İnelim enselerine, tavşan yakalar gibi.

Eğlenceli şeydir kaçanı kıstırmak.

ANTONIUS

Senin bu iç açan neşen güzel bir karşılık değer,
On kat fazlasını yiğitliğin için vereceğim.
Gel gidelim.

SCARUS

Ben düşe kalka gelirim arkanızdan.

Çıkarlar.

SAHNE VIII

İskenderiye surları dibinde. Bağrışmalar. Antonius asker yürüyüşüyle girer, arkasından Scarus başkalarıyla gelir.

ANTONIUS

Sürdük onu çadırına gerisin geri.
Biri koşsun anlatsın kraliçeye yaptıklarımızı.
Yarın, gün doğmadan üstümüze
Dökeriz bugün elimizden kurtulan kanları.
Sağ olun hepiniz; aslan pençesi hepinizinki.
Bir başkasının savaşına hizmet eder gibi değil,
Benim savaşım hepinizinkiymiş gibi dövüştünüz.
Her biriniz bir Hektor'du sanki.
Gidin şehire; kucaklayın eşinizi dostunuzu,
Anlatın başardıklarınızı; sevinçli gözyaşları
Yıkasın yaralarınızda pıhtılaşan kanları;
Öpülsün, iyileşsin şerefli yaralarınız.
Kleopatra girer. Scarus'a:

Ver elini bana; bu periler sultanına
Anlatayım da senin yaptıklarını
Şükran çelenkleriyle donatsın seni.
Sen, ey aydın günü dünyamızın,
Dola kollarını zırhlı boynuma;
Atıl, gir yüreğime, sultan kılığın, süslerinle
Delinmez çelikleri delip geçerek,
Ve orda koştur atını zafer soluyarak!

KLEOPATRA

Efendiler efendisi, yüceler yücesi kahraman;
Demek sana dünyanın kurduğu o büyük tuzaktan
Sıyrılıp güler yüzle geliyorsun bana?

ANTONIUS

Bülbülüm benim, yendik, yolladık onları yataklarına!
Miğferini, saçlarını okşar.
Sen bakma, kızım, her ne kadar aklar
Karışıyorsa da biraz daha genç karalarımıza,
Bir beyimiz var henüz bizim
Sinirlerimizi besleyip gerginleştiren.
Scarus’u göstererek:
Şu yiğide bak ve bırak cömert elini dudaklarına.
Öp o eli, yiğidim. Öyle dövüştü ki bugün,
İnsanlara diş bileyen bir tanrı
İnsan kılığına girmişti sanki, ezmek için insanları.

KLEOPATRA

Sana altın bir zırh vereceğim, dostum;
Bir kralındı eskiden.

ANTONIUS

Hak etti onu, zümrütler kakılı da olsa
Phoibos tanrının arabası gibi.
Ver bana elini, sevinçli bir yürüyüşle
Geçelim İskenderiye sokaklarından,
Taşıyarak kendi göğsümüzde yıpranan kalkanları.
Büyük sarayımız yeterince büyük olsa
Yemeğe çağırırdık bütün bu orduyu,
Ve içerdik bol bol şerefine yarınki kader gününün,
Büyük belalarla yüklü günün!
Borazanlar, çalın, çınlatın şehrin kulaklarını!
Karıştırın sesinizi davul seslerine.
Yerler, gökler alkışa boğulsun
Geçeceğimiz her yerde.
Çıkar.

SAHNE IX

Caesar'ın kampı. Bir gece nöbetçisi arkadaşıyla girer. Arkasından Enobarbus gelir.

NÖBETÇİ

Bu saat içinde gelip değiştirmezlerse bizi
Döner gideriz nöbetçi alaya. Işıklı bir gece.
Sabahın ikisinde savaş başlayacak diyorlar.

BİRİNCİ ASKER

Bugün, belalı bir gündü bizim için.

ENOBARBUS

Ey gece, tanığım ol benim…

İKİNCİ ASKER

Kim bu adam?

BİRİNCİ ASKER

Gel gidelim yanına, dinleyelim.

ENOBARBUS

Tanığım ol benim, sen ey kutsal ışıklı ay!
Kalleş insanlar nefretle anılırken tarihte
Zavallı Enobarbus'un pişman olduğunu söyle.

NÖBETÇİ

Enobarbus!

İKİNCİ ASKER

Sus! Dinleyelim biraz daha.

ENOBARBUS

Ey gerçek hüzünlerin yüce sultanı
Gecenin zehirli ıslaklığını işlet de içime,
İsteklerime hiç uymayan bu hayat
Asılıp durmaz olsun artık yakama,
Suçumun taşlardan katı suratına çal yüreğimi,
Acıdan yandı kurudu zaten, kırılıp toz olsun,
Ve bitsin bütün o yüzkarası düşünceler.
Ah Antonius! Benim alçaklığım ne kadar büyükse
Sen ondan bile daha büyük yüreklisin;
Yalnız kendi içinden olsun bağışla beni.
Dünya yazsın isterse adımı defterine
Döneklerin, kaçakların başı diye.
Ah Antonius! Antonius…

Ölür.

BİRİNCİ ASKER

Konuşalım onunla.

NÖBETÇİ

Bırak dinleyelim, çünkü söylediği şeyler
Caesar'ı ilgilendirebilir.

İKİNCİ ASKER

Evet dinleyelim; ama uyuyor.

NÖBETÇİ

Yok canım, bayılmış olmalı; görülmüş şey mi
Böylesine beddua edenin uyuyakalması.

BİRİNCİ ASKER

Gidelim yanına.

İKİNCİ ASKER

Uyanın, subayım, uyanın; konuşun bizimle.

BİRİNCİ ASKER

Duymuyor musunuz bizi?

NÖBETÇİ

Ölümün pençesi kapmış onu.
Uzaktan davul sesleri gelir.
Dinle, davullar kalkın diyor uyuyanlara.
Nöbet karakoluna götürelim onu. Önemli bir adam.
Zaten saatimiz de doldu çoktan.

İKİNCİ ASKER

Haydi öyleyse: Daha kendine gelebilir de adam.
Cesetle çıkarlar.

SAHNE X

İki kamp arası. Antonius ve Scarus orduyla girerler.

ANTONIUS

Bugün hazırlıkları denizde;
Karada hoşlanmadılar bizden.

SCARUS

Her ikisinde de hazırlanıyorlar efendimiz.

ANTONIUS

Keşke ateşte de, havada da hazırlansalar,
Orda da savaşırdık. Ama şimdiki durum şu:
Şehre yakın tepelerdeki kara gücümüz
Hep bizimle kalacaklar. Deniz için emir verdik:
Gemiler limandan dışarı çıktılar.
Durumlarını daha iyi görürüz böylece
Bakarız ne manevra yapacaklarına.

Çıkarlar.

SAHNE XI

Caesar ordusuyla girer.

CAESAR

Onlar saldırmadıkça, biz adım atmayacağız karada.
Saldırmayacak da, bana kalırsa: Çünkü
En iyi askerlerini kalyonlarına göndermiş.

Biz aşağıları tutup üstünlüğümüzle kalalım.

Çıkarlar.

SAHNE XII

Uzaktan deniz savaşının gürültüleri gelir. Antonius ve Scarus girerler.

ANTONIUS

Daha kapışmadılar. Şu yukarıki çamın dibinden
Görebilirim her şeyi. Hemen gelir söylerim sana
İşin nasıl gittiğini.
Çıkar.

SCARUS

Kleopatra'nın yelkenlerine kırlangıçlar yuva yapmış.
Falcılar, bilmeyiz, bir şey diyemeyiz, diyorlar;
Surat asıp konuşmaya yanaşmıyorlar.
Antonius bir yiğitleşiyor, bir çöküyor,
Oynak talihi hem umut hem korku veriyor içine,
Elinde kalan ve kalmayanlara baktırıp.
Antonius girer.

ANTONIUS

Her şey bitti. Alçak Mısırlı kahpelik etti bana,
Donanmam düşmandan yana geçiverdi.
Şimdi orda, külahlarını havaya fırlatıp
Cümbüş ediyor hepsi kavuşan eski dostlar gibi.
Seni üç belgeli orospu seni!
Demek sattın beni o körpe oğlana.
Yüreğim yalnız seninle savaşta artık.

Scarus, söyle askerlere kaçsın hepsi:
O cadıdan öcümü almak yeter bana çünkü.
Söyle kaçsın hepsi, git söyle.
Scarus çıkar.
Ey güneş, doğuşunu bir daha görmeyeceğim senin;
Talih ve Antonius ayrılıyorlar burada.
Hemen burada el sıkışıyoruz onunla.
Buna mı varacaktı her şey?
Topuklarımda köpekleşen o yürekler,
O dilediklerini bol bol verdiklerim,
Bahtı açılan Caesar'ın ayaklarını öpüyor,
Tatlı diller döküyorlar şimdi.
Hepsini gölgesinde barındıran bu çam ağacı
Kurudu, döker oldu kabuklarını.
Satıldım. Ah sen, kalleş ruhu Mısır'ın!
Beni bir bakışıyla ister savaşlara yollayan
İster geri çağıran; göğsü düşlerimin yastığı
Baş özlemi olan sen, Çingene büyücünün ta kendisi,
Kör ebeler gibi oynatıp, aldatıp
Belaların en dibine götürdün beni.
Hey Eros, Eros!
Kleopatra girer.
Sen ha, cadı karı! Yıkıl karşımdan!

KLEOPATRA

Efendimiz niçin böyle ateş püskürüyor sevdiğine?

ANTONIUS

Görünme gözüme, yoksa bulursun hak ettiğini,
Zaferi eksik kalır sonra Caesar'ın.

Bırak yakalasın seni,
Kaldırıp göstersin bağrışan kalabalığa:
Yürü zafer arabasının ardından,
Bütün cinsinin en ünlü yüzkarası olarak.
Ayak takımına, beş on para karşılığı
Canavarların canavarı diye göstersinler seni.
O kuzu gibi Octavia tırnaklarını bileyip
Paralasın suratını.
Kleopatra çıkar.
İyi ettin gitmekle, yaşamak iyi bir şeyse;
Ama öfkemin kılıcını yemen daha iyi olurdu belki.
Çünkü bir ölüm başka birçoklarını önleyebilirdi.
Eros, neredesin?..
Nessus'un delirten gömleğini giymişim sanki;
Herakles atam, seni kudurtan öfkeyi ver bana da
Öldüreyim, ölmeyi asıl hak eden kendimi.
Cadının ölmesi gerek: Romalı oğlana
Sattı beni; ölmeli.
Hey! Eros!
Çıkar.

SAHNE XIII

İskenderiye. Kleopatra'nın sarayı. Kleopatra, Kharmian, Iras, Mardian girerler.

KLEOPATRA

Koruyun beni, dostlar! Çıldırmış,
Kalkanı elden giden Aias'tan beter çıldırmış:
Teselya'nın yaban domuzları
Böylesine köpürmemiştir kıstırılınca.

KHARMIAN

Anıt kabire girip saklanın.
Öldünüz diye haber yollayın kendisine.
Büyüklüğün elden gitmesi daha acı gelir
Canın bedenden çıkmasından.

KLEOPATRA

Anıta, evet! Mardian git, öldürdü kendini de.
Son sözü Antonius oldu de; dokunaklı sözler bul.
Koş, Mardian, sonra anıta gel anlat bana
Ölümünü nasıl karşıladığını.

Çıkarlar.

SAHNE XIV

Aynı yer, bir başka oda. Antonius ve Eros girerler.

ANTONIUS

Eros, gözlerin beni görüyor mu hâlâ?

EROS

Elbet, yüce efendimiz.

ANTONIUS

Bazen bir bulut gözümüzde bir ejderha oluverir;
Bir duman, bakarsın, bir ayı oluvermiş, ya da bir aslan,
Derken kuleli bir hisar, bir korkunç kayalık,
İnişli çıkışlı bir dağ, masmavi bir yarımada,
Üstünde ağaçlar, dünyamıza yukardan baş sallayan,
Gözlerimizde havayı deve yapan ağaçlar.

Kapıldığın olmuştur senin de bu görüntülere;
Alacakaranlığın gölge oyunlarıdır bunlar.

EROS

Evet, efendimiz.

ANTONIUS

Az önce bir at olan şeyi, bakarsın,
Bir düşünme hızıyla yok edivermiş bulut,
Su içinde su gibi görünmez olmuş gördüğün şey.

EROS

Öyle olur, efendimiz.

ANTONIUS

Benim sağlam yürekli Eros'um, senin efendin
Böyle bir şey artık şimdi. Antonius'un ta kendisi
Bu karşında gördüğün; ama elimde değil
Bu biçimde kalmak, elimde değil Eros.
Bu savaşlara Mısır yüzünden girdim.
Kraliçenin yüreği bende sanıyordum.
Benim yüreğim onda olduğu için.
Bu yürek benimken, şimdi yitirdiğim
Yüzbinlerce yüreği bağlamıştı kendine.
O kadın, Eros, kumar ortağı oldu Caesar'la,
Düşmanımın zaferine oynadı şanımı, şerefimi.
Yoo, ağlama, canım Eros, gücümüz yok değil henüz
Kendi işimizi kendimiz bitirmek için.
Mardian girer.
Ah o alçak hanımın senin, kılıcımı çalan hanımın.

MARDIAN

Hayır Antonius, hanımım seviyordu seni,
Kaderini hiç ayırmamıştı senin kaderinden.

ANTONIUS

Defol, yüzsüz iğdiş, konuşma karşımda:
Oyun oynadı bana; canıyla ödeyecek bunu.

MARDIAN

İnsan can borcunu bir kez ödeyebilir ancak,
Kleopatra ödedi bitti. O yaptı, seni beklemeden,
Senin yapmak istediğini. Son sözleri de:
Antonius, yiğitler yiğidi Antonius! oldu.
Bir hıçkırık ikiye böldü Antonius adını.
Yüreğiyle dudakları arasında.
Adını içine gömerek kapadı gözlerini.

ANTONIUS

Öldü demek?

MARDIAN

Öldü.

ANTONIUS

Çıkar zırhımı Eros, bu uzun günün işi bitti.
Uyuyalım artık.
Mardian'a.
Burdan sağ çıkman bol bol karşılar
Gördüğün işi. Haydi git.
Mardian çıkar.
Sök, çıkar şunu. Aias'ın yedi kat kalkanı bile
Bastıramaz artık yüreğimin atışını.

Yarıl ikiye göğsüm! Ey yüreğim, bir kez olsun,
Daha güçlü ol kabından; kır çürük kafesini!
Çabuk ol Eros, çabuk! Askerlik bitti artık.
Git üstümden, yaralı bereli demir kuşam.
Şerefle taşıdığım da oldu seni.
Eros, beni yalnız bırak biraz.
Eros çıkar.
Yetişeceğim sana Kleopatra; ağlayarak da
Bağışla beni diyeceğim sana. Olmaz başka türlü,
Her soluk bir işkence bundan sonra.
Işık söndü, yat artık, oyalanıp durma;
Ne yapsan, kendini yıkar yaptığın;
Kendi gücünle kendi boğazını sıkar durursun.
Bas öyleyse mührü, olsun bitsin her şey.
Eros! Geliyorum kraliçem. Eros! Bekle beni,
Ruhların çiçekler üstüne yattığı yere doğru
Yüreyeceğiz seninle el ele, şaşırtacağız ölüleri
Coşkun davranışlarımızla; bırakıp Dido'yu,
Dido'nun Aineas'ını, seyirci alayları
Bizi seyretmeye gelecekler. Eros, gel, Eros!
Eros girer.

EROS

Buyurun, efendimiz?

ANTONIUS

Kleopatra öleli, öyle şerefsiz yaşıyorum ki
Tanrılar iğreniyor alçaklığımdan.
Ben ki, dünyayı kılıcımla dörde bölmüştüm,
Neptün'ün yeşil sırtında, gemilerimle,

Şehirler kurmuştum; suçluyorum kendimi
Bir kadın kadar bile yürekli olmamakla.
Ben daha az soyluyum o kadından, o kadın ki, ölümüyle
“Kendimin fatihi benim!” diyebildi Caesar’a.
Eros, sen yemin etmiştin bana ki,
Sırası gelince, ki geldi işte sırası,
Ben kurtaramaz olunca kendimi
Şerefsiz, iğrenç çamurlara düşmekten,
Öldüreceksin beni. Öldür, tam zamanı işte.
Bana vurmak değil, Caesar’ı yenmek olacak bu.
Haydi, renk gelsin yüzüne.

EROS

Tanrılar korusun! Ben nasıl yaparım,
Canına susamış Parth oklarının yapamadığını?

ANTONIUS

Eros, koca Roma’nın bir penceresinde oturup
Efendinin kolları bağlı, usluca boynunu eğmiş,
Yüzünü utançtan yerlere çevirerek geçtiğini,
Önümde zafer arabasına kurulmuş Caesar’ın
Beni alçaltarak yükseldiğini görmek ister misin?

EROS

İstemem.

ANTONIUS

Gel öyleyse, bir vuruşla kurtar beni;
Sen yurduna bunca yararlık gösterdin kılıcınla.
Çek o şerefli kılıcı.

EROS

Ah efendimiz, acıyın bana, efendimiz!

ANTONIUS

Seni azat ettiğim gün yemin etmedin mi
Buyurduğum zaman bunu yapacağına? Yap işte şimdi
Yoksa bundan önce gördüğün bütün hizmetleri
İsteksizce, rastgele yapılmış sayarım.
Çek kılıcını, haydi.

EROS

Çevir öyleyse o soylu yüzünü benden,
Dünyanın bütün haşmeti parlıyor o yüzde.

ANTONIUS

Arkasını dönerek:
Öyle olsun.

EROS

Çektim işte kılıcımı.

ANTONIUS

Ne yapmak için çektinse yap bitir o işi.

EROS

Sevgili efendim, komutanım, imparatorum,
Bu kanlı işi görmeden önce, izin ver
Uğurlar olsun diyeyim sana.

ANTONIUS

İyi söyledin, sana da uğurlar olsun!

EROS

Uğurlar olsun, büyük önder! Vurayım mı?

ANTONIUS

Vur, Eros!

EROS

Vurdum işte: Kurtuldum böylece
Antonius’un ölümünü görmenin acısından.
Kendini öldürür.

ANTONIUS

Sen üç kez daha soyluymuşsun benden.
Öğrettin bana, yiğit Eros, nasıl yapacağımı
Senin yapamadığın işi. Kraliçem de Eros da
Verdikleri yiğitlik dersiyle benden daha şanlı
Bir yer alacaklar tarihte. Ama ben de
Bir güvey gibi gidiyorum ölümüme,
Bir sevgilinin yatağına koşar gibi.
Gel kılıcım; bak Eros, senin bir öğrencin
Olarak kendini öldürüyor efendin; bunu yapmayı
Kılıcın üstüne atılır
Sen öğrettin bana. Ah yazıklar olsun,
Ölmedim mi? Ölmedim mi? Hey bekçiler!
Gelin, bitirin işimi!
Bekçiler ve arkalarından Decretas girer.

BİRİNCİ BEKÇİ

Ne oluyor?

ANTONIUS

Ben başaramadım bu işi, dostlar; ne olur,
Siz bitirin benim başladığımı.

İKİNCİ BEKÇİ

Yıldız düştü, yıldız!

BİRİNCİ BEKÇİ

Zamanlar sona erdi!

HEPSİ BİRDEN

Eyvah! Eyvahlar olsun!

ANTONIUS

Beni seven, vursun öldürsün beni!

BİRİNCİ BEKÇİ

Ben yapamam.

İKİNCİ BEKÇİ

Ne de ben.

ÜÇÜNCÜ BEKÇİ

Hiçbirimiz.
Nöbetçiler çıkar.

DECRETAS

Ölümün ve düşen yıldızın kaçırıyor adamlarını.
Bu kılıcı bu haberle Caesar’a götürdüm mü
Gözüne girdim demektir.
Diomedes girer.

DIOMEDES

Antonius nerede?

DECRETAS

Şurada, Diomedes, şurada.

DIOMEDES

Sağ mı? Cevap versene be adam.
Decrates çıkar.

ANTONIUS

Sen misin, Diomedes? Kılıcını çek,
Sapla, soluğum kesilinceye kadar.

DIOMEDES

Yüce efendimiz, sultanım Kleopatra yolladı beni.

ANTONIUS

Ne zaman yolladı?

DIOMEDES

Şimdi, efendimiz.

ANTONIUS

Nerede kendisi?

DIOMEDES

Kendi anıtına kapandı. Kraliçemizden kuşkulandınız,
Tanrılar göstermesin, Caesar'la birlik oldu sandınız;
Haksız bir öfke karartmıştı gözlerinizi,
Yatıştırılacak gibi değildiniz.
Bunu görünce büyük bir korku düştü içine,
Öldü diye haber yolladı size. Sonradan,
Bu haberin kötü sonuçları olacağından korkarak
Doğruyu söylemeye gönderdi beni, geldim ben de,

Ama korkarım çok geç.

ANTONIUS

Çok geç, canım Diomedes; bekçileri çağır bana.

DIOMEDES

Nerde bunlar? Hey İmparatorun bekçileri, bekçiler!
Gelin, efendiniz çağırıyor.
Antonius’un dört beş bekçisi girer.

ANTONIUS

Götürün beni, dostlarım, Kleopatra’nın yanına;
Sizden isteyeceğim son hizmet olacak bu.

BİRİNCİ BEKÇİ

Yazıklar olsun, keşke siz sağ kalaydınız da
Bizler tükeneydik hizmetinizde.

HEPSİ BİRDEN

Ah kara günümüz bizim!

ANTONIUS

Hayır, yoldaşlarım, acılarınızı önüne serip
Sevindirmeyin kara bahtı. Hoş geldin diyelim
Başımıza gelen belaya; biz de onu küçük düşürelim
Kolay katlanır görünerek karanlığına.
Kaldırın beni; ben çok yerlere götürdüm sizi,
Şimdi de siz götürün beni, dostlarım,
Ve sağ olun hepiniz.
Antonius’u kaldırıp götürürler.

SAHNE XV

Aynı yer. Bir anıt. Kleopatra

Kharmian, Iras ve başka kadınlarıyla girer.

KLEOPATRA

Ah Kharmian, buradan bir daha çıkmam artık ben.

KHARMIAN

Umut kesmeyin, kraliçem.

KLEOPATRA

Hayır, umut istemem artık; en olmayacak
En korkunç ne gelecekse buyursun gelsin başıma,
Ama umut eksik olsun! Acımız bahtımıza denk,
Bu acıyı verenin kendisi kadar büyük olmalı.
Diomedes aşağıdan girer.
Ne oldu? Öldü mü yoksa?

DIOMEDES

Ölümün pençesinde, ama ölmedi daha.
Anıtın öbür yanına doğru bak,
Bekçiler oraya getirdiler onu.
Bekçilerin taşıdığı Antonius öbür yandan girer.

KLEOPATRA

Ey güneş, yak içinde dolandığın koca evreni;
Karanlığa boğ bu dünyanın değişken suratını!
Ah Antonius, Antonius, Antonius! Yardım et,
Kharmian,
Iras yardım et! Yardım edin! Aşağıdaki dostlar,
Kaldırın yukarı, buraya çekelim onu.

ANTONIUS

Telaş etme! Caesar'ın gücü değil beni yere seren;
Antonius'a boyun eğdiren kendi oldu.

KLEOPATRA

Öyle olacaktı elbet; kendisinden başka
Kim yenebilirdi Antonius'u? Ama yenmez olaydı!

ANTONIUS

Ölüyorum, Mısırlım, ölüyorum;
Birazcık zaman dileniyorum yalnız ölümden
Binlerce öpüşümün zavallı sonuncusunu
Kondurabilmek için dudaklarına.

KLEOPATRA

İnmekten korkuyorum, sevgilim, bağışla beni;
Yakalanmaktan korkuyorum. Başı göklerde Caesar
Benimle donatamayacak zafer alaylarını,
Bıçak kesmez, zehir yenmez, yılan sokmaz olmadıkça
Korkum yok bundan. Karın Octavia, masum gözleri,
Sessiz yergisiyle yüzüme bakıp bakıp
Beni küçültmek şerefini kazanmayacak.
Ama sen gel, Antonius, gel; kızlar, yardım edin;
Çekelim seni yukarı; kaldırın dostlar.

ANTONIUS

Aman çabuk, tükeniyorum.

KLEOPATRA

Ne zor işmiş bu! Ne kadar da ağırsın Antonius'um!
Bizim bütün gücümüz de ağırlığına katılıyor sanki.
Juno tanrıçanın gücü bende olmalıydı ki

Mercurius’un sağlam kanatlarına aldırtıp seni
Jupiter’in yanına kadar yükseltmeliydim.
Haydi, biraz gayret, Tanrılara yalvarmak, budalalık.
Gel, haydi gel, gel, gel.
Antonius Kleopatra’nın yanına çıkarılır.
Hoş geldin! Hoş geldin! Ölürken yaşa bir daha,
Diril öpüşümle; güçleri yetse de buna
Öpe öpe yıpratsam bu dudakları.

HEPSİ BİRDEN

Yürekler acısı, yürekler acısı bir sahne bu!

ANTONIUS

Ölüyorum, Mısırlım, ölüyorum.
Şarap ver bana, konuşayım biraz seninle.

KLEOPATRA

Hayır, bırak ben konuşayım, o kahpe feleğe
Ben öylesine lanet yağdırayım ki
Öfkeden kudurup kırsın dönmez olası çarkını.

ANTONIUS

Bir kelime, canım kraliçem;
Şerefini de, hayatını da Caesar’la kurtarırsın.

KLEOPATRA

İkisi birlikte kurtulamaz artık.

ANTONIUS

Sevgilim, dinle beni; yalnız Proculeius’a güven
Caesar’ın yanındakilerden.

KLEOPATRA

Ben Caesar'ın hiçbir adamına değil,
Kendi kararıma, kendi ellerime güvenirim.

ANTONIUS

Yanıp yakınmayı bırak bu acıklı sonuma bakıp;
Ne olur, yaşadığım şanlı günleri düşün yalnız.
En büyük sultanı oldum dünyanın, en soylusu:
Düşkünce ölüyorum şimdi, korkakça değil ama,
Yurttaşımın önünde yerlere yatarak değil:
Bir Romalı kahramanca yıkılıyor
Bir başka Romalı zafer kazanırken.
Soluğum kesiliyor, konuşamıyorum artık.

KLEOPATRA

İnsanların en soylusu, ölmek mi istiyorsun?
Beni düşünmüyor musun hiç? Ben kalır mıyım
Bu tatsız, bu sensiz bir çöplük olan dünyada?
Dostlar, bakın, dünyanın tacı eriyip gidiyor,
Antonius ölür.
Ah gitti, soldu zafer çelengi savaşların!
Askerlerin askeri yok oldu: Genç oğlanlar, kızlar
Erkek diye çıkabilirler artık ortaya şimdi.
Büyük küçük kalmadı. Doğan ay
Görülmeye değer bir şey bulamayacak dünyamızda.
Kleopatra bayılır.

KHARMIAN

Aman, kraliçem, tutun kendinizi!

IRAS

O da öldü, kraliçemiz öldü!

KHARMIAN

Kraliçem!

IRAS

Kraliçem!

KHARMIAN

Ah kraliçem, kraliçem, kraliçem!

IRAS

Mısır'ın sultanı! Dünyanın sultanı!
Kleopatra ayılır.

KHARMIAN

Sus, Iras, sus!

KLEOPATRA

Bir kadınım yalnız, başka şey değilim artık;
Süt sağan, en küçük işleri gören
Bir hizmetçi kızdan fazla bir isteğim yok dünyadan.
Tacımı atıp zalim tanrıların önüne
Demek isterdim ki onlara, bu dünyamız
Onlarınki kadar güzeldi incimizi çalmalarından önce.
Bomboş artık burası. Sabretsem bir budala,
Sabretmesem bir kuduz köpek olmakla kalırım.
Bu durumdan günah mı olur ölümün esrarlı evine koşmak
Ölüm gelmeye kalkmazdan önce bize? Ne o?
Neniz var sizin? Ne oluyor, dostlarım?

Nen var Kharmian? Can yoldaşlarım benim!
Kızlarım, bakın, kızlarım; bitti,
Işığımız söndü bizim. Yürekli olun, erkekler;
Gömelim onu; yiğitliğin, mertliğin gereği neyse,
Sonra yaparız onu, soylu geleneğince Roma'nın;
Şeref kazandırırız bizi alacak ölüme.
Gelin gidelim. O yüce ruhun kabı soğudu artık.
Ah, kadınlar, kızlar, gelin; gayri tek dostumuz bizim
Kendi kararımız ve en tezinden ölüm.
Çıkarlar;
aşağıdakiler Antonius'un ölüsünü götürürler.

Perde V

SAHNE I

İskenderiye, Caesar'ın kampı.

Caesar, Agrippa, Dolabella, Meacenas, Gallus, Proculeius ve başkaları girerler.

CAESAR

Git, söyle ona, Dolabella, teslim olsun;
De ki gülünç oluyor artık,
Böyle bir durumda bekleyip durmakla.

DOLABELLA

Baş üstüne, Caesar.

Çıkar. Decretas Antonius'un kılıcıyla girer.

CAESAR

Bu da ne demek? Sen kim oluyorsun da
Önümüze bu türlü çıkmayı göze alabiliyorsun?

DECRETAS

Benim adım Decretas, Antonius'un hizmetindeyim,
Hizmet edilmeye değer bir önderdi Antonius.
Yere ayak basar ve dili söz ederken efendimdi benim;
Onun düşmanlarıyla savaştım bugüne dek.
Beni yanına alırsan, onun için yaptıklarımı
Caesar içinde yaparım. Almak istemezsen
Canım sana teslim, dilediğini yaparsın.

CAESAR

Ne demek istiyorsun?

DECRETAS

Antonius öldü demek istiyorum, Caesar.

CAESAR

O kadar büyük bir varlığın yok olması
Çok daha büyük gürültüler koparmalıydı.
Aslanlar şehir sokaklarına saldıracak,
İnsanlar aslan inlerine sığınacak kadar
Sarsılmalıydı dört bir yanı dünyanın.
Bir tek kişinin göçmesi değildir Antonius'un ölmesi,
Dünyanın yarısını kapsıyordu Antonius adı.

DECRETAS

Öldü, Caesar; ama ne adaletin kılıcı,
Ne de kiralık katil bıçağıyla;
Kendi şanlı destanını yazan eliyle,
Kendi yüreğinden kopan yiğitlikle
Yardı yüreğini. İşte kılıcı. Yarasından çaldım:
Soylu kanı daha üstünde, bakın.

CAESAR

Üzgün görüyorum sizi, dostlar haklısınız;
Tanrılar kızmasın bana ama, bu haber
Kralların gözlerini yaşartacak bir haber.

AGRIPPA

Evet, yaradılışımızın garip bir cilvesi de bu:
En isteyerek yaptığı şeylerden
Pişmanlık duyuyor insan.

MAECENAS

Kötü yanları kadar iyi yanları da vardı doğrusu.

AGRIPPA

İnsanlık ondan seçme bir önder görmemiştir,
Ama, ey tanrılar, insan kalmamız için,
Biraz kusur katarsınız hep mayamıza.
Caesar'a dokundu bu haber.

MAECENAS

Bu kadar büyük bir ayna konunca önüne
İçinde kendini görür ister istemez.

CAESAR

Ah Antonius, başına bu belayı getiren benim;
Ama insanoğlu, kendi bedenindeki çıbanı da
Yarmak zorunda kalmıyor mu bazen?
Ya sen benim yıldızımın battığını görecektin,
Ya da ben seninkini, ister istemez.
İkimiz yan yana geçemezdik bu dünyanın başına.
Ama, bırak yanayım ölümüne,
Yüreklerin kanı kadar yüce gözyaşlarıyla,
Sen bir kardeşimdin benim, her ülkünün peşinde
Birlikte yarıştık seninle; taht ortağım,
Dostum ve savaş yollarında yoldaşımdın;
Kendi bedenimin kolu, düşünceleriyle
Yüreğimi ateşlendiren yürektin;
Ağlarım elbet, yıldızlarımızın barışmayıp
İki yoldaşken böylesine ayrılmasına.
Bakın, dinleyin beni, sevgili dostlarım…

Bir Mısırlı girer…
Ama daha uygun bir zaman bulunca anlatırım;
Bu adam önemli şeyler söyleyeceğe benzer,
Onu dinleyelim. Nerden geliyorsun sen?

MISIRLI

Bir zavallı Mısırlıyım ben. Kraliçem,
Son sığınağı olan mezarına kapayıp kendisini
Ne yapmak istediğinizi bilmek istiyor:
Katlanmak zorunda kalacağı şeye
Kendisini hazırlamak için.

CAESAR

Söyle kraliçeye yüreği rahat olsun:
Yakında adamlarımızdan öğrenecektir
Kendisi için düşündüklerimizin
Ne kadar şerefli, ne kadar cömert olduğunu:
Caesar insanca davranmazlık edemez.

MISIRLI

Tanrılar seninle olsun!..
Çıkar.

CAESAR

Gel yanıma, Proculeius. Sen git, söyle;
Şerefine dokunmak niyetinde değiliz.
Asıl derdi neyse öğrenip
Ona göre avutmaya bak kendisini; yoksa,
Büyüklüğünü ölüm yoluyla kurtarmaya kalkıp
İşimizi bozar; sağ kalıp Roma'ya gelmeli ki,
Zafer alayımız anılsın dünya durdukça. Git.

Ve hemen haber getir bize.

PROCULEIUS

Hemen, Caesar.
Çıkar.

CAESAR

Gallus sen de git onunla.
Gallus çıkar.
Dolabella nerde?

HEPSİ BİRDEN

Dolabella!

CAESAR

Bırakın, hatırladım ne işte olduğunu.
Vaktinde hazır olması gerek. Şimdi gelin,
Çadırıma gideyim de anlatayım size
Bu savaşa ne kadar istemeyerek sürüklendiğimi,
Ne yumuşak, ne dostça davrandığımı
Bütün mektuplarımda. Gelin benimle de
Görün size göstereceklerimi bu konuda.

Çıkarlar.

SAHNE II

İskenderiye. Bir anıtın içi. Kleopatra ve Iras girerler.

KLEOPATRA

Düştüğüm umutsuz karanlık içinde
Yeni bir hayata açılıyor gözlerim.
Caesar olmak, boş şey; talihin kendisi olmak değil

Kölesi olmak bu; buyruğunda yaşamak talihin.
Büyük olan, bütün işlere son veren işi başarmak;
Durdurmak başa gelenleri ve değişen dünyayı;
Dalmak uykuya ve bir daha tatmamak
Dilenciyi de, Caesar'ı da besleyen çamuru.
Proculeius girer.

KLEOPATRA

Adın ne senin?

PROCULEIUS

Adım Proculeius.

KLEOPATRA

Antonius sözünü etti, sana güvenmemi söyledi.
Ama işime yaramaz olduğuna göre,
Aldatılmak pek umrumda değil. Efendin
Bir kraliçeyi dilenci etmek istiyorsa,
Git de ki ona, bir krallıktan azını dilenmek
Yakışmaz kraliçeliğin şanına. Canı ister de
Aldığı Mısır'ı oğlum için verirse bana,
Hakkımı fazlasıyla ödemiş olur; ben de
Önünde diz çöker, teşekkür ederim kendisine.

PROCULEIUS

Yüzünüz gülsün, yüce soylu bir ele düştünüz;
Merak etmeyin; her dilediğinizi bildirin çekinmeden
Darlıktaki herkesi bol bol sevindiren efendime.
İzin verin de, tatlılıkla buyruğuna girdiğinizi
Gidip bildireyim kendisine. Göreceksiniz ki
Cömertliği önünde diz çökülünce, bu fatih,

İyilik etmesine yardım dileyecek sizden.

KLEOPATRA

Benim senden dilediğim de şu: Git söyle ki,
Devletinin kuluyum, kazandığı sultanlık hakkıdır.
Boyun eğme sanatında günden güne ilerlemekteyim,
Kendisiyle yüz yüze gelmekten de sevinç duyarım.

PROCULEIUS

Gidip söyleyeyim, sevgili melikemiz;
İçiniz rahat olsun; çünkü sizi bu hale düşüren
Acıyor halinize, biliyorum.
Gallus askerlerle girer.

GALLUS

Gördünüz mü ne kolaymış yakalanması!
Proculeius'la askerlere:
Caesar gelinceye kadar, kaçırmayın sakın.
Çıkar.

IRAS

Şanlı kraliçem.

KHARMIAN

Ah, Kleopatra; düştün ellerine, kraliçem.

KLEOPATRA

Tez olun, tez olun, canım ellerim!
Bir hançer çıkarır.

PROCULEIUS

Aman durun, sayın kraliçe, durun.

Elini yakalayıp hançeri alır.
Kıymayın kendinize; size kötülük etmeye değil,
İyilik etmeye geldik biz.

KLEOPATRA

Ya, demek ölüm bile yasak bana;
Köpekleri acı çekmekten kurtaran ölüm bile!

PROCULEIUS

Kleopatra, kendi kendinize kötülük ederek
Efendimin iyiliğine toz kondurmayın.
Bırakın dünya görsün ne kadar cömert olduğunu:
Ölmekle elinden almış olursunuz bu fırsatı.

KLEOPATRA

Neredesin ölüm? Gel alsana beni, gelsene!
Bebeklerin, dilencilerin canından
Daha az mı değerli bir kraliçenin canı?..

PROCULEIUS

Sabırlı olun kraliçem.

KLEOPATRA

Ne yemek yerim, ne de su içerim, bilesiniz;
Gevezelik edip daha fazlasını da söyleyeyim:
Uyku da sokmayacağım gözüme. Caesar
Ne dilerse yapsın: Yıkacağım bu ölümlü yapıyı.
Şunu iyi bil ki, sayın bay, ben eli kolu bağlanıp
Efendinin sarayına gideceklerden,
O budala Octavia'nın edepli bakışlarıyla
Kendimi küçük düşüreceklerden değilim.

Göstermelik mi yapmak istiyorlar beni
Namus yargıçlığı taslayan Roma'nın
Bağrışıp duracak uşak sürüleri önünde?
Mısır'da bir pis çukur mezarım olsun daha iyi,
Nil'in çamurlarına atsınlar beni çırılçıplak,
Su sinekleri iğrenç bir leşe çevirsinler beni;
Zincirlere vurup assınlar beni daha iyi,
Yurdumun yüce ehramları başında bir darağacına!

PROCULEIUS

Öyle korkunç şeyler kuruyorsunuz ki,
Caesar'ın hiç böyle şeyler düşündüğü yok, göreceksiniz.
Dolabella girer.

DOLABELLA

Proculeius, ne yaptığını biliyor Caesar efendimiz,
Yanına çağırıyor seni: Ben bekleyeceğim kraliçeyi.

PROCULEIUS

Peki, Donabella, benim can attığım da bu;
Kraliçeye iyi davran.
Kleopatra'ya:
Ne dilerseniz onu söyleyeyim Caesar'a,
Elçi olmamı isterseniz.

KLEOPATRA

Ölmek istediğimi söyle.
Proculeius çıkar.

DOLABELLA

Pek soylu sultanım, adımı duymuş olacaksınız?

KLEOPATRA

Sanmıyorum.

DOLABELLA

Tanıyacaksınız beni, eminim.

KLEOPATRA

Ne çıkar adınızı duymuş, sizi tanımış olsam da?
Çocukların, kadınların gördükleri düşler
Sizi güldürmekle kalır, değil mi?

DOLABELLA

Anlamadım, kraliçem.

KLEOPATRA

Antonius adında bir imparator gördüm düşümde.
Ah öyle bir uyku uyusam da yine
Onun gibi bir erkek görebilsem bir daha.

DOLABELLA

Canınız isterse belki…

KLEOPATRA

Yüzü gökler gibiydi; bu göklerden bir güneş
Ayla birlikte ışık saçıyordu dünyanın
Ufacık yuvarlağına.

DOLABELLA

Sen ey sultanlar sultanı…

KLEOPATRA

Bir adımda denizleri aşıyor,

Bir kolunu kaldırdı mı gölgesinde kalıyordu dünya.
Dostlarına seslendiği zaman
Güzel yankılarla doluyordu gök katları:
Ama yıldırmak, sarsmak isteyince dünyayı
Gök gürültülerine dönüyordu sesi.
Yürek sıcaklığı kış nedir bilmiyordu:
Biçildikçe bereket saçan bir sonbahardı o!
Yunus balıkları gibiydi eğlenirken
Sırtı havada kalarak yüzüyordu yaşadığı sularda.
Krallar, kralcıklar yürüyordu ardından;
Ülkeler, adalar cebinden dökülen paralar gibiydi.

DOLABELLA

Kleopatra!

KLEOPATRA

Var mı, olabilir mi dersin,
Bu düşte gördüğüme benzer bir erkek?

DOLABELLA

Olamaz, canım kraliçem.

KLEOPATRA

Yalan söylüyorsun, duysun kulakları tanrıların!
Ama varsa, olabilirse bile böyle biri,
Aşar, bütün düşlerin sınırlarını.
Olmayacak şeyler yaratmakta
Doğa yaya kalır düşlerin yanında;
Öyleyken yine de bir Antonius yaratabilse doğa
Gölgede bırakır bütün düşleri.

DOLABELLA

Dinleyin, kraliçem; kaybınız sizin kadar büyük;
Bütün ağırlığınca da acı duyuyorsunuz, belli.
Hiçbir işim rast gitmesin, benim de yüreğim
En derin yerinden yanmıyorsa sizinki gibi.

KLEOPATRA

Eksik olmayın. Siz biliyor musunuz
Caesar'ın bana ne yapmak istediğini?

DOLABELLA

Bilmenizi isterim, ama çekiniyorum söylemekten.

KLEOPATRA

Rica ederim, çekinmeyin.

DOLABELLA

Caesar şerefli bir insandır, ama…

KLEOPATRA

Zafer alayında yürütecek ardından beni, değil mi?

DOLABELLA

Bunu yapacak, kraliçem, biliyorum.

Dışarıdan boru sesleri ve bağrışmalar: Caesar'a yol verin! Proculeius, Caesar, Gallus, Maecenas ve başkaları girerler.

CAESAR

Hangisi Mısır kraliçesi?

DOLABELLA

İşte imparator kraliçem.

Kleopatra diz çöker.

CAESAR

Kalkın, diz çökmek düşmez size;
Kalkın, rica ederim, kalkın Mısır kraliçesi.

KLEOPATRA

Efendimiz, tanrıların dilediği olur;
Büyüğüme, sultanıma boyun eğmeliyim.

CAESAR

Kara düşüncelere bırakmayın kendinizi;
Bize ettiklerinizin izleri üstümüzde,
Ama kaderin cilveleri diye anacağız bunları.

KLEOPATRA

Dünyanın tek sultanı; önünüzde kendimi savunup
Temize çıkarmaya dilimin gücü yetmez;
Ama düşmedim diyemeyeceğim zaaflar
Cinsimin yüzünü benden önce de kızartmıştır.

CAESAR

Kleopatra, bilin ki, ağırlaştırmak değil
Hafifletmek isteriz durumunuzu.
Dostça düşündüklerimiz var sizin için.
Bunlara uygun davranacak olursanız,
Kazançlı çıkarsınız bu anlaşmadan;
Ama Antonius'un tuttuğu yola sapıp
Beni bir zalim durumuna sokmaya kalkarsanız
İyi niyetlerimi kendi elinizle tepmiş
Çocuklarınızın da başını yakmış olursunuz,
Oysa korumak isterim onları, bana güvenirseniz.
Şimdi gidiyorum izninizi alarak.

KLEOPATRA

Alamayacağınız ne var dünyada: Dünya sizin.
Bizlerse kazandığınız armalar, bayraklar gibiyiz:
Dilediğiniz yere asarsınız bizi. Buyurun, efendimiz.

CAESAR

Adamlarına:
Kleopatra'yla ilgili her şeyi bana danışırsınız.

KLEOPATRA

Bir kâğıt uzatarak.
Varım yoğum burada yazılı; küçük şeyler dışında,
Altın, gümüş, mücevher olarak nem varsa
Tam değeriyle gösterilmiştir hepsi.
Seleucus nerde?
Seleucus girer.

SELEUCUS

Buyurun, kraliçem.

KLEOPATRA

İşte hazineme bakan; sorun kendisine, efendimiz,
Başı üzerine yemin ederek söylesin
Kendime hiçbir şey ayırmadığımı.
Söyle gerçeği, Seleucus.

SELEUCUS

Kraliçem, başım üstüne yemin edip yalan söylemektense
Dudaklarıma kilit vururum daha iyi.

KLEOPATRA

Neden? Neymiş kendime sakladığım?

SELEUCUS

Bildirdiklerinizi satın alacak kadar değerli şeyler.

CAESAR

Yoo kızmayın, Kleopatra; ben doğru bulurum
Bu işte temkinli davranmış olmanızı.

KLEOPATRA

Bak, Caesar, bak da gör, zafer nasıl
Ardından sürüklüyor herkesi! Benim adamlarım
Senin şimdi; durum değişirse seninkiler benim olur.
Bu Seleucus'un nankörlüğü kudurtuyor beni.
Ah seni köle, parayla sevişenlere güvenmek
Gibi bir şeymiş demek sana güvenmek!
Ne kaçıyorsun geri? Kaçarsın ya! Ama bil ki,
Kanat bile taksalar, yakalar oyarım o gözleri ben.
Seni köle, seni yüreksiz kalleş, satılık köpek,
Alçakların alçağı seni!

CAESAR

Değerli kraliçe, rica ederim, bırakın…

KLEOPATRA

Ah Caesar, ne acı bir yüzkarası bu!
Sen yücelerden inip beni görmeye gelmişsin,
Sultanlığınla ben zavallıya şeref vermişsin,
Kendi adamımsa, bunca ağır utançlarıma
Bir utanç daha ekliyor hainliğiyle.
Dinle iyi yürekli Caesar, diyelim ki

Bazı kadın süsleri ayırmışım kendime,
Değersiz oyuncaklar; ona buna hediye olarak
Verebileceğimiz şeyler, ya da, diyelim
Livia'nın, Octavia'nın desteklerini kazanmak için
Kendilerine sunmayı kurduğum
Daha değerli birkaç hediye saklamışım bir yana.
Bunu suç diye ele vermeye kalkmalı mıydı
Ekmeğimi yemiş bir adam? Tanrılar!
Başıma gelenlere taş çıkarıyor bu nankörlük.
Seleucus'a.
Git burdan, rica ederim; tutuşacak yoksa
Kara bahtımın külleri içindeki öfkem.
Bir insan olsan acımazlık edemezdin bana.

CAESAR

Git burdan, Seleucus.
Seleucus çıkar.

KLEOPATRA

Dünya bilsin ki, biz en büyükler
Başkalarının yaptıklarıyla kötüleniriz.
Düştüğümüz zaman da bizim sırtımıza yüklenir
Başkalarının sorumlulukları.
Acınacak insanlarız bu yüzden.

CAESAR

Kleopatra, sakladıkların da bildirdiklerin de
Kazanç defterimize geçmeyecek bizim.
Hepsi senindir, dilediğin gibi kullan.
Bil ki, bir tüccar değildir Caesar,
Pazarlığa girmez seninle

Tüccarların sattığı şey için, merak etme.
Düşüncelerin zindan etmesin sana özgürlüğünü.
Hayır, değerli kraliçe, siz nasıl dilerseniz
Biz öyle tutmak istiyoruz sizi.
Rahatça yemeğinizi yiyin ve uyuyun.
İyiliğinizi isteyen ve acıyan bir yürekle
Dost kalacağız size. Hoşça kalın.

KLEOPATRA

Efendimiz, sultanımız!

CAESAR

Bırakın bu sözleri: Hoşça kalın.
Caesar adamlarıyla çıkar.

KLEOPATRA

Oyalıyor beni, kızlar oyalıyor beni,
Şerefimin gerektirdiğini yapmamam için.
Ama dinle Kharmian.
Kulağına fısıldar.

IRAS

Bitti, canım kraliçem tükendi gün ışıkları,
Karanlıklara dalıyoruz artık.

KLEOPATRA

Koş yine oraya; söylemiştim zaten, hazırdır;
Çarçabuk getirmesini sağla.

KHARMIAN

Başüstüne, kraliçem.
Dolabella girer.

DOLABELLA

Kraliçe nerde?

KHARMIAN

Karşınızda, efendim.

KLEOPATRA

Dolabella.

DOLABELLA

Kraliçem, sevgim bir din buyruğu yaptığı için
Demin size and içerek verdiğim sözü,
Haber vermeye geldim size: Caesar
Suriye üstünden yola çıkmak niyetinde,
Sizi üç gün içinde çocuklarınızla birlikte
Yollayacak kendinden önce:
Dilediğiniz gibi yararlanın bu haberden.
Dileğinizi ve verdiğim sözü yerine getirdim.

KLEOPATRA

Dolabella, çok şey borçluyum size.

DOLABELLA

Ben hizmet borçluyum size. Haydi, sevgili kraliçem,
Tanrılar korusun sizi. Caesar'ın yanına dönmeliyim.

KLEOPATRA

Uğurlar olsun, sağ olasın.
Dolabella çıkar.
Gördün mü, Iras, ne dersin buna?
Seni de bir Mısır kuklası gibi gösterecekler

Roma'da, benim gibi. İşçi köleler,
Yağlı önlükleri, cetvelleri, çekiçleriyle
Kaldırıp kerevetlerde tutacaklar bizi.
Kötü şeyler yemekten leş gibi kokan solukları
Bir sis gibi saracak bizi, dolacak içimize.

IRAS

Tanrılar korusun!

KLEOPATRA

Evet, hiç şüphen olmasın, Iras. Yılışık askerler
Sarılacak bize, orospulara sarılır gibi.
Uyuz sokak şarkıcıları bozuk mısralar
Düzecekler bizim için. Salaş soytarıları
Ayaküstü oyunlar uydurup
İskenderiye cümbüşlerimizle alay edecekler.
Antonius körkütük çıkarılacak sahneye,
Kleopatra'yı oynayan cırlak sesli bir oğlan da
Fahişeliğe çevirecek kraliçeliğimi.

IRAS

Aman, yüce tanrılar korusun!

KLEOPATRA

Yoo, olacağı bu!

IRAS

Ben görmeyeceğim bunu; çünkü tırnaklarım
Daha keskindir elbet gözlerimden.

KLEOPATRA

Yaşa, budur işte oyunlarını bozmanın yolu,

Böyle boşa çıkarılır ancak ahmakça kurdukları.
Kharmian girer.
Hah, geldi Kharmian! Şimdi kızlarım.
Bir kraliçeye döndürün beni; koşun getirin
En güzel giyeceklerimi. Cydnus'tayım yeniden,
Antonius'la buluşmak üzere. Kuzum, Iras, git,
Soylu Kharmian'ın benim, çabuk olmalıyız.
Haydi, Iras, bu işimi de görünce, bırakacağım seni,
Gider eğlenirsin mahşer gününe kadar.
Tacımı, her şeyimi getir.
Kharmian ve Iras çıkarlar. Dışarıda bir gürültü olur.
Nedir bu sesler?
Bir nöbetçi görünür.

NÖBETÇİ

Köylünün biri gelmiş, ille de görmek istiyor
Yüce kraliçemizi. İncir getiriyormuş size.

KLEOPATRA

Bırakın gelsin.
Nöbetçi çıkar.
Ne zavallı bir araç, ama göreceği iş ne büyük!
Özgürlük getiriyor bana. Kararımı verdim, bitti;
Kadınlığımızın izi bile kalmadı içimde.
Bir mermer parçasıyım şimdi, tepeden tırnağa;
Doğan batan ay, benim ayım değil artık.
Nöbetçi, sepet taşıyan bir köylüyle yeniden girer.

NÖBETÇİ

İşte bu adam.

KLEOPATRA

Sen git, bırak onu.

Nöbetçi çıkar.

Getirdin mi Nil'in o güzelim

O acı vermeden öldüren yılancığını?

KÖYLÜ

Getirdim ama, doğrusu, ben razı olamam el sürmenize; çünkü bir ısırdı mı, hiç şaşmaz öldürür; kurtulan hiç yok, ya da binde birdir.

KLEOPATRA

Bundan ölen oldu mu senin bildiğin?

KÖYLÜ

Çok; kadın erkek, bir sürü. Daha dün duydum: Çok iyi bir kadın ama yalan söylemiş biraz, her kadın gibi, kötülük olsun diye değil; duydum nasıl ölmüş, nasıl bir acı duymuş bunun ısırmasından. Doğrusu çok iyi anlatmış bu yılanın marifetlerini. Ama kadınları bilirsiniz, bütün söylediklerine inandınız mı, yarıdan çok aldandınız demektir. Ama ne derseniz deyin, bu yılan başka yılan.

KLEOPATRA

Peki, haydi git; güle güle.

KÖYLÜ

Bakın, aklınızda olsun, yılan dediğin yılanlığını hiç şaşmaz, yapar.

KLEOPATRA

Peki, haydi anladık; güle güle.

KÖYLÜ

Benden söylemesi: Yılana güven olmaz, ustası olandan gayrısı sokulmamalı yanına: Neden derseniz, yılan iyilik nedir bilmez.

KLEOPATRA

Merak etme kollarız kendimizi.

KÖYLÜ

Çok iyi edersiniz. Hiçbir şey de vermeyin, sakın; yemek verilmeye değmez çünkü.

KLEOPATRA

Beni yer mi dersin?

KÖYLÜ

O kadar saf sanmayın beni; bir kadını şeytanın bile yemeyeceğini bilmez miyim ben. Gerçi kadın tanrıların ağzına layık bir yiyecektir, ama şeytan beslememişse kadını. Doğrusunu isterseniz o domuz şeytanlar, tanrıların bile başını derde sokarlar karılarıyla. Neden derseniz, yarattıkları her on kadından beşini yoldan çıkarıyor şeytan.

KLEOPATRA

Haydi, git artık, güle güle.

KÖYLÜ

Evet, işte böyle; siz de güle güle kullanın yılanı.

Çıkar. Kharmian, Iras giyecek, taç ve mücevherle girerler.

KLEOPATRA

Giydirin beni, tacımı koyun başıma.

Ölümsüz dünyaya can atıyor içim.
Mısır asmalarının özü ıslatmayacak artık
Bu dudakları. Haydi, canım Iras, haydi, çabuk;
Antonius’un sesini duyar gibiyim, çağırıyor beni.
Ayağa kalkıyor bak, alkışlamak için yiğitliğimi.
Caesar’ın parlayan bahtıyla alay ediyor, duyuyorum.
Tanrılar niçin yükseltir insanları, diyor:
Bir gün onlara kızmaya hak kazanmak için.
Geliyorum sana, kocam benim; böyle demeye
Hakkım olduğunu gösterecek yiğit yüreğim.
Ben artık ateş ve hava olmak üzereyim:
Toprağı ve suyu daha aşağılık bir hayata bırakıyorum.
Haydi artık, bitti mi işiniz? Gelin öyleyse,
Son sıcaklığı sizin olsun dudaklarımın.
Elveda, vefalı Kharmian, Iras, gel öpeyim doyasıya.
İkisini öper. Iras düşüp ölür.
Yılan mı vardı dudaklarımda? Ne çabuk ölüm bu!
Böyle tatlılıkla ayrılıyorsa can bedenden,
Bir sevgili çimdiği demektir ölümün şamarı,
Acıtan, ama özlenen bir şey! Ne rahat yatış bu;
Böyle birden yok oluveriyorsa insan, ey dünya,
Vedalaşmak bile gerekmez seninle.

KHARMIAN

Eriyin kara bulutlar, yağmurlar yağın,
Yağın da tanrılar bile ağlıyor diyebileyim!

KLEOPATRA

Ölmekle küçük düşürdü beni: Ya rastlarsa

Saçları büklüm büklüm Antonius'uma benden önce?
Benden haber sorarken sevgilim ona verirse
Benim cennetim olacak öpüşü? Gel, öldüren yaratık!
Bir yılan çıkarır, göğsüne kor.
Çözüver keskin dişlerinle hayatın kördüğümünü.
Zehirli aptal ufaklık, kudur öfkeden de tez gör işini.
Ah, konuşmasını bilsen de duysam koca Caesar'a
Eşek, koca öküz, diye bağırdığını.

KHARMIAN

Ah, güzelim Doğu yıldızı!

KLEOPATRA

Sus, sus! Görmüyor musun bebeğimi göğsümde?
Eme eme uyutacak süt ninesini.

KHARMIAN

Ah, yarıl, yarılsana yüreğim!

KLEOPATRA

Balsamlar gibi tatlı, hava gibi yumuşak, hafif…
Ah Antonius! Daha, daha… Gel, seni de alayım.
Bir yılan daha çıkarıp koluna korken:
Ne diye kalayım bu…
Ölür.

KHARMIAN

Bu aşağılık dünyada, değil mi? Güle güle git.
Kabart şimdi göğsünü, ölüm, eşsiz bir gelin
Girdi koynuna. Kapanın, kadife kirpikli pencereler!
Altın ışıklı Phoibos'a açılmaz bir daha

Gözlerin daha sultancası! Tacın eğrilmiş,
Dur düzelteyim de, kendi işime bakayım artık.
Askerler hızla girer.

BİRİNCİ ASKER

Kraliçe nerede?

KHARMIAN

Yavaş konuşun, uyandırmayın.

BİRİNCİ ASKER

Caesar haber yolladı…

KHARMIAN

Hiç de hızlı yürümemiş habercisi.
Bir yılan çıkarıp göğsüne kor.
Aman, çabuk ol, pek acıtmadın bile…

BİRİNCİ ASKER

Hey, buraya gelin! İyi şeyler olmuyor burda,
Caesar'ı aldattılar!

İKİNCİ ASKER

Dolabella'yı yollamış Caesar, çağırın gelsin.

BİRİNCİ ASKER

Bu ne iş böyle, Kharmian? İyi mi oldu bu?

KHARMIAN

İyi oldu; böyle yakışırdı da
Bunca kral ataları olan bir melikeye.
Ah, asker…
Ölür. Dolabella girer.

DOLABELLA

Ne oluyor burda?

İKİNCİ ASKER

Hepsi ölü.

DOLABELLA

Korktuğun başına geldi, Caesar;
Korktuğun, o kadar önlemeye çalıştığın sonucu
Gelip göreceksin şimdi, kendi gözlerinle.
Dışarıdan sesler. Caesar bütün adamlarıyla girer.

DOLABELLA

Ah efendimiz, kâhin gibi bildiniz olacakları:
Korktuğunuz oldu.

CAESAR

En büyük yiğitliği sonuna saklamış.
Niyetlerimizi sezinleyince soylu davranıp
Kendi yolunu kendi seçmiş.
Nasıl öldüler? Kan görmüyorum üstlerinde.

DOLABELLA

En son kimdi vardı yanlarında?

BİRİNCİ ASKER

Fakir bir köylü; incir getirmişti ona;
İşte, sepeti şurada.

CAESAR

Zehirlendiler öyleyse.

BİRİNCİ ASKER

Ah Caesar, şu Kharmian sağdı biraz önce;
Konuşuyordu ayakta. Ben içeri girerken
Ölmüş hanımının tacını düzeltiyordu.
Durdu, titredi biraz, sonra düşüverdi yere.

CAESAR

Ne erkekçe bir kadınlık! Zehir yutmuş olsalar
Değişirdi yüzleri. Oysa bakın, uyuyor sanki
O gözleri kamaştıran güzelliğiyle,
Bir başka Antonius'u büyülemek ister gibi.

DOLABELLA

İşte, bir kan zerresi var şurada, göğsünde.
Bir azıcık da şişkinlik; kolunda da var.

BİRİNCİ ASKER

Küçük kara yılanın damgası bu.
Bakın, incir yaprakları üstünde de
Salya izleri var: Nil'in kaya oyuklarına da
Bırakır bu izleri kara yılanlar.

CAESAR

Evet, öyle öldürmüş olacak kendini.
Hekimi söylüyordu: Bir sürü denemeler yaptırmış
Kolay ölmenin yolunu bulmak için.
Alın götürün onu yatağı üstünde,
Kadınlarını da çıkarın bu anıttan dışarı.
Antonius'unun yanına gömülsün Kleopatra.
Böylesine ünlü bir çifti, hiçbir mezar
Birleştirmemiştir yeryüzünde.
Sebep olanların da içini sarsan

Büyük olaylardan biri bu yaşadığımız:
Onların hikâyesinin insanlara duyuracağı acı
Daha küçük olmayacak
Onları acıyacak hale düşürenin zaferinden.
Ordumuz bu ölüm törenine saygıyla katılacak,
Sonra Roma'ya döneceğiz. Gel Dolabella,
Bu töreni sen düzenleyeceksin bütün alaylarınla.

Çıkarlar.

[*] Kleopatra eski sevgilisi Julius Caesar’ı kastediyor.